
ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

ΓΕΦΥΡΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ

Action for Cooperation and Trust is a peace building project in Cyprus which is funded by USAID and UNDP

Action for Cooperation and Trust

United Nations Protected Area
P.O.Box 21642, 1590 Nicosia, Cyprus
Tel. +357 22874777 or +90 3926014778
Fax: +357 22359066
www.undp-act.org

Το Action for Cooperation and Trust (ACT) είναι ένα έργο για την οικοδόμηση της ειρήνης στην Κύπρο, που τυγχάνει διαχείρισης από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP).

Σε παγκόσμιο επίπεδο, το UNDP είναι το δίκτυο ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών που προάγει την αλλαγή και τη διασύνδεση των χωρών με τη γνώση, την εμπειρία και τους πόρους, με στόχο να βοηθήσει τους ανθρώπους να κτίσουν μια καλύτερη ζωή.

Copyright © 2008

Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών – Action for Cooperation and Trust
Ηνωμένα Έθνη, Λευκωσία, Κύπρος, Παλιό αεροδρόμιο Λευκωσίας
Με την επιφύλαξη όλων των δικαιωμάτων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα Έκθεση είναι το αποτέλεσμα του έργου με τίτλο «Έρευνα του Οικουμενικού Συμφώνου για το Περιβάλλον» που εγκαινιάστηκε επίσημα τον Αύγουστο του 2006. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί συνέχεια των αποφάσεων που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια μιας σημαντικής δικοινοτικής περιβαλλοντικής διάσκεψης τον Ιούνιο του 2006 (Το Ecoforum της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος), που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της πρωτοβουλίας του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την οικοδόμηση της ειρήνης στην Κύπρο, UNDP-ACT.

Η εκπόνηση της Έκθεσης δεν θα ήταν δυνατή χωρίς τη στήριξη του Κυπριακού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου και του Τουρκοκυπριακού Εμπορικού Επιμελητηρίου. Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνονται στους δύο κύριους συντάκτες της έκθεσης, τον Δρ. Γιάννη Φεσά και τον κ. Ibrahim Alkan, που διαχειρίστηκαν τη συλλογή των δεδομένων και παρείχαν την κύρια ανάλυση, καθώς και στις ερευνητικές τους ομάδες που στήριξαν την όλη διαδικασία (Suzan Osman Tahir, Ροδούλα Παπανικολάου και Ελεανώρα Χατζηανδρέου). Ευχαριστίες απευθύνονται επίσης και στα μέλη της Ομάδας Αξιολόγησης από Ομότιμους Ειδικούς (Jaco Cilliers, Cornis van der Lugt, Ozgur Yel, Μάριος Τσιακκής, Jennifer Baldassari, Charlie Franklin, Alessandro Bianciardi, Erel Cankan, Ana Thomas, Alp Cengiz Alp, Tezcan Mert Cakal) για τις εξειδικευμένες συμβουλές τους επί του προσχεδίου της Έκθεσης. Το UNDP-ACT επιθυμεί ακόμη να ευχαριστήσει το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών για τη στήριξη και τις συμβουλές του στην ετοιμασία της Έκθεσης αυτής και ιδιαίτερα τους κυρίους Στέφανο Φωτίου και Cornis Van der Lugt, που έχουν και οι δύο την έδρα τους στο Γραφείο του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών στο Παρίσι.

Τέλος, ευχαριστίες εκφράζονται και προς την ομάδα του UNDP-ACT η οποία επέβλεψε τη διαδικασία εκπόνησης της Έκθεσης, τον Dr. Nicolas Jarraud, Περιβαλλοντικό Αναλυτή και τον κ. Christopher Louise, Επικεφαλή Εργασιών, που επιμελήθηκαν την έκδοση, καθώς και την κα Claudia Konyalian για τη διόρθωση των τελικών κειμένων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Συνοπτική Περίληψη

Ιστορικό

Εταιρική Περιβαλλοντική Ευθύνη – Γεφυρώνοντας το Χάσμα μεταξύ Γνώσης και Δράσης

Κυριότερες Συστάσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΙΑΤΙ ΕΚΠΟΝΗΘΗΚΕ ΑΥΤΗ Η ΕΚΘΕΣΗ

Αναγνωστικό Κοινό προς το οποίο Απευθύνεται

Δομή της Έκθεσης

Μεθοδολογία Εκπόνησης της Έκθεσης

Σκεπτικό της Επιλογής των Επιχειρήσεων που Συμμετείχαν στην

Έρευνα στα πλαίσια της παρούσας Έκθεσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το Οικουμενικό Σύμφωνο

Εισαγωγή στο Οικουμενικό Σύμφωνο

Οι Δέκα Αρχές και η Διαδικασία Συμμετοχής

Πώς το Οικουμενικό Σύμφωνο Σχετίζεται με άλλες

Πρωτοβουλίες των Ηνωμένων Εθνών

Τι Σημαίνει για τις Επιχειρήσεις

Η σημασία των Αναφορών και της Επικοινωνίας

Τοπικά Δίκτυα του Οικουμενικού Συμφώνου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Επιχειρηματικό Τοπίο της Κύπρου

και Περιβαλλοντικές Προκλήσεις

Γενική Περιγραφή της Κυπριακής Οικονομίας

Διασύνδεση μεταξύ των πιο πάνω Κλάδων

Περιβαλλοντικές Προκλήσεις

Το Οικουμενικό Σύμφωνο και η Εταιρική Περιβαλλοντική Ευθύνη στην Κύπρο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Εξερευνώντας το Χάσμα μεταξύ Γνώσης και Δράσης

Επίπεδο ευαισθητοποίησης γύρω από το Οικουμενικό Σύμφωνο

Επίπεδο ευαισθητοποίησης για Περιβαλλοντικά Ζητήματα

Η Σημασία του Περιβάλλοντος στη Λήψη Αποφάσεων στις Επιχειρήσεις

Προθυμία Εφαρμογής των Αρχών Περιβαλλοντικής Ευθύνης

Λόγοι για τους οποίους Ορισμένες Επιχειρήσεις δυνατόν να

μην Εφαρμόζουν τις Αρχές Περιβαλλοντικής Ευθύνης

Αντίληψη των Περιβαλλοντικών Προτεραιοτήτων

Αντίληψη των Αρχών του Οικουμενικού Συμφώνου και Άλλων

Περιβαλλοντικών Πρωτοβουλιών

Συνεργασία Επιχειρήσεων με την Κοινωνία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Συμπεράσματα & Εισηγήσεις

Γενικό Συμπέρασμα

Ωριμότητα των Κυπριακών Επιχειρήσεων να Αποτελέσουν Μέρος

της Πρωτοβουλίας του Οικουμενικού Συμφώνου

Ποια είναι τα Πιθανά Κίνητρα για την Κυπριακή Βιομηχανία από τη Συμμετοχή της στην Πρωτοβουλία του Οικουμενικού Συμφώνου;
Σχέδιο βήμα προς βήμα για την Εμπλοκή της Κυπριακής Επιχειρηματικής Κοινότητας στο Οικουμενικό Σύμφωνο
Ικανότητα της Κύπρου

Συμπεράσματα – Υπερπήδηση Εμποδίων για Αλλαγή

Βιβλιογραφία & Αναφορές

Παραρτήματα

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ιστορικό

Η παρούσα Έκθεση είναι το αποτέλεσμα του έργου «Έρευνα του Οικουμενικού Συμφώνου για το Περιβάλλον» που εγκαινιάστηκε επίσημα τον Αύγουστο του 2006. Η Πρωτοβουλία αυτή αποτελεί συνέχεια των αποφάσεων που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια μιας σημαντικής δικοινοτικής περιβαλλοντικής διάσκεψης τον Ιούνιο του 2006 (Το Ecoforum της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος), που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της πρωτοβουλίας του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την οικοδόμηση της ειρήνης στην Κύπρο, UNDP-ACT.

Ένας κύριος στόχος της πρωτοβουλίας αυτής ήταν να διερευνηθεί ο βαθμός ευαισθητοποίησης των κυπριακών εταιρειών στο θέμα της εταιρικής περιβαλλοντικής ευθύνης και διαφόρων ειδών πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη στήριξη του ρόλου των επιχειρήσεων σε ό,τι αφορά την προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της Κύπρου. Στόχος ήταν επίσης η εξασφάλιση των απόψεων των συμμετεχόντων για τη σημασία που δίνεται στα περιβαλλοντικά ζητήματα κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων εντός των επιχειρήσεών τους, και η διαπίστωση της προθυμίας τους για υλοποίηση δράσεων που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των επιχειρηματικών πρακτικών και εργασιών στο περιβάλλον του νησιού. Το έργο στόχευε ακόμη στην κατανόηση της στάσης των κυπριακών επιχειρήσεων για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) και την πραγματική συμπεριφορά τους σε σχέση με τα ζητήματα αυτά.

Υπό το γενικό συντονισμό του προγράμματος UNDP-ACT και σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP)¹, δύο τοπικές ερευνητικές ομάδες συνέλεξαν δεδομένα από κυπριακές εταιρείες υπό την επίβλεψη δύο συμβούλων που επιλέγησαν από το Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο και το Τουρκοκυπριακό Εμπορικό Επιμελητήριο. Η συλλογή των δεδομένων έγινε στη βάση ενός δομημένου ερωτηματολογίου.

1. Το UNEP ενεπλάκη στην έρευνα μέσω του Τμήματος Τεχνολογίας, Βιομηχανίας και Οικονομικών, (UNDP, DTIE) που συνεργάζεται με τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία για την προαγωγή της ΕΚΕ καθώς και για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή. Όπως και το Γραφείο Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών, το UNEP DTIE συνεργάζεται με επιχειρηματικούς εταίρους περιλαμβανομένων συνδέσμων που αντιπροσωπεύουν διάφορους βιομηχανικούς κλάδους και εθνικά δίκτυα του Οικουμενικού Συμφώνου, όπως αυτά της Τουρκίας και της Ελλάδας.

Εταιρική Περιβαλλοντική Ευθύνη – Γεφυρώνοντας το Χάσμα μεταξύ Γνώσης και Δράσης

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η προστασία του περιβάλλοντος έχει την ίδια υψηλή προτεραιότητα για τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων όπως και οι παραδοσιακές ανησυχίες για διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Λίγοι είναι σήμερα οι ηγέτες που αμφισβητούν τις επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής και, εξίσου, τον κίνδυνο ότι αν δεν τεθούν υπό έλεγχο, θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες υπόσκαψης της σταθερότητας χωρών, περιοχών και της παγκόσμιας τάξης. Η Έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη 2007/2008, που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, περιγράφει τις κλιματικές αλλαγές ως «την καθοριστική πρόκληση για την ανθρώπινη ανάπτυξη τον 21ο αιώνα. Τυχόν ανικανότητα ανταπόκρισης στην πρόκληση αυτή θα αναχαιτίσει και στη συνέχεια θα ανατρέψει τις διεθνείς προσπάθειες για μείωση της φτώχειας. Οι φτωχότερες χώρες και οι πιο ευάλωτοι πολίτες θα υποστούν πιο γρήγορα τις πιο καταστροφικές επιπτώσεις, παρά το ότι συνέβαλαν στο πρόβλημα στο μικρότερο βαθμό. Κοιτάζοντας στο μέλλον, καμία χώρα - όσο πλούσια και ισχυρή κι αν είναι - δεν θα μείνει απρόσβλητη από τις επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη.» Η Έκθεση προβάλλει στη συνέχεια το επιχείρημα ότι οι κλιματικές αλλαγές δημιουργούν προκλήσεις σε πολλά επίπεδα. Σε ένα διαιρεμένο αλλά οικολογικά αλληλεξαρτώμενο κόσμο, μας προκαλεί όλους να αναλογιστούμε πώς διαχειριζόμαστε το περιβάλλον του μόνου πράγματος που μοιραζόμαστε: του Πλανήτη Γη. Μας προκαλεί να αναλογιστούμε για την κοινωνική δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα από χώρα σε χώρα και από γενιά σε γενιά. Προκαλεί τους πολιτικούς ηγέτες και τα πλούσια έθνη να αναγνωρίσουν την ιστορική ευθύνη τους για το πρόβλημα και να προβούν γρήγορα σε σημαντικές μειώσεις στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Πάνω απ' όλα, προκαλεί ολόκληρη την ανθρώπινη κοινότητα να αναλάβει έγκαιρη και έντονη συλλογική δράση με βάση κοινές αξίες κι ένα κοινό όραμα.

Τόσο η Έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη 2007/2008 όσο και η παρούσα Έκθεση για την εταιρική περιβαλλοντική ευθύνη στην Κύπρο υπογραμμίζουν ένα σημαντικό μήνυμα που θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε και να δράσουμε ανάλογα. Διαθέτουμε τόσο τους οικονομικούς πόρους όσο και τις τεχνολογικές ικανότητες για να δράσουμε. Εκείνο που μας λείπει είναι το αίσθημα του κατεπείγοντος, η ανθρώπινη αλληλεγγύη και το συλλογικό συμφέρον. Στην Κύπρο, αυτή η αυτοδότη αλήθεια διαπιστώνεται από το γεγονός ότι δεν παρατηρείται έλλειψη γνώσης και ευαισθητοποίησης ανάμεσα στην κυπριακή επιχειρηματική κοινότητα για τη σημασία της «πράσινης επιχείρησης». Η πρόκληση έγκειται στη μετάφραση της ευαισθητοποίησης αυτής σε δράση και στη δημιουργία μιας συλλογικής βούλησης που θα υπερβαίνει τους διαχωρισμούς του νησιού, έτσι ώστε όλες οι κοινότητες να εργαστούν μαζί για να προστατεύσουν τα κοινά και αλληλεξαρτώμενα περιβαλλοντικά αγαθά τους.

Η έρευνα γύρω από την κυπριακή επιχειρηματική κοινότητα, που αποτελεί τη βάση της παρούσας Έκθεσης, δείχνει ότι οι περιβαλλοντικές ανησυχίες έρχονται δεύτερες στις επιχειρηματικές αποφάσεις. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο μέσος επιχειρηματίας έχει ρυθμιστεί ώστε να σκέφτεται «βραχυπρόθεσμα». Η πλειοψηφία των εταιρειών στο σύνολο των δεδομένων μας δηλώνουν ότι λαμβάνουν υπόψη περιβαλλοντικά ζητήματα στις αποφάσεις τους που αφορούν τις αγορές και την παραγωγή. Ωστόσο, υπήρξαν πολύ λίγα συγκεκριμένα παραδείγματα πρακτικών που ακολουθούν οι κυπριακές επιχειρήσεις και τα οποία να αποδεικνύουν αυτή την προσέγγιση. Παρά το ότι οι εταιρείες εξέφρασαν την προθυμία να υλοποιήσουν δράσεις που θα ελαχιστοποιήσουν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον των εργασιών τους, η προθυμία τους αυτή περιορίζεται στην υιοθέτηση των υποχρεωτικών απαιτήσεων του νόμου και δεν επεκτείνεται στην

εφαρμογή πιο προληπτικών ή καινοτόμων προσεγγίσεων. Παρόλ'αυτά, οι κυπριακές επιχειρήσεις αναγνωρίζουν ότι θα έπρεπε να κάνουν περισσότερα για το περιβάλλον, αλλά φαίνεται ότι η αντίληψη που έχουν αναφορικά με το συσχετισμό «πράσινης επιχείρησης» και ψηλών τιμών αποτελεί εμπόδιο. Συνεπώς, ο φόβος απώλειας της ανταγωνιστικότητάς τους είναι ανασταλτικός παράγοντας για τις κυπριακές επιχειρήσεις που διαφορετικά θα μπορούσαν να υλοποιήσουν μέτρα που να ανταποκρίνονται στις θέσεις αρχής τους για επένδυση σε περιβαλλοντικές δράσεις.

Οι κυπριακές επιχειρήσεις βρίσκονται σε διάφορα στάδια ωριμότητας σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους στην πρωτοβουλία του Οικουμενικού Συμφώνου. Η έρευνα καταδεικνύει ότι εάν ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση και ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις και από τις αντίστοιχες οργανώσεις τους, θα ανταποκριθούν θετικά στην πρωτοβουλία του Οικουμενικού Συμφώνου, λαμβανομένων υπόψη και των διαθέσιμων πόρων. Ο πόρος εκείνος στον οποίον παρατηρείται η μεγαλύτερη έλλειψη είναι ο χρόνος διαχείρισης για τη μελέτη δράσεων συναφών προς το Οικουμενικό Σύμφωνο. Υπό αυτή την άποψη, ένα κλειδί για την επιτυχή υιοθέτηση του Οικουμενικού Συμφώνου από μικρές επιχειρήσεις ίσως να ήταν μια «συνοπτική έκδοση» των βασικών απαιτήσεών του.

Τέλος, η έρευνα κατέδειξε ότι σε σχέση με την επιχειρηματική κοινότητα στην Κύπρο, οι διαφορετικές προσεγγίσεις της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής κοινότητας σε περιβαλλοντικά θέματα είναι πιθανό να αποτελέσουν αιτία υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Ενώ το περιβάλλον δεν γνωρίζει διαχωριστικές γραμμές, οι διαφορετικές προσεγγίσεις στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων στις δύο κοινότητες αρχίζουν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στα αλληλένδετα οικοσυστήματα του νησιού.

Κυριότερες Συστάσεις

Για να διευρυνθεί το πεδίο ανάληψης φιλικών προς το περιβάλλον δράσεων από μεγαλύτερο αριθμό κυπριακών επιχειρήσεων, και οι δύο κοινότητες της Κύπρου θα πρέπει να επικεντρωθούν στην υλοποίηση μέτρων που θα μπορούν να απομακρύνουν τα εμπόδια στη γνώση, να αλλάξουν στάσεις και να διευκολύνουν δράσεις με την παροχή της απαιτούμενης υποδομής.

Τέτοια μέτρα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Επικέντρωση στους «φύλακες της αγοράς» (π.χ. τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, σύμβουλοι)
- Καθιέρωση διαλόγου με το κοινό, τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και άλλους εμπλεκόμενους φορείς
- Προαγωγή ευαισθητοποίησης για το Οικουμενικό Σύμφωνο μέσω της παροχής στους ηγέτες επιχειρήσεων απλών κατευθυντήριων γραμμών που μπορούν εύκολα να εφαρμοστούν
- Υπογράμμιση των οικονομικών οφελών της «πράσινης επιλογής»
- Δημιουργία πρακτικών εργαλείων για ενίσχυση της ικανότητας των διευθυντών να κατανοούν, να εντοπίζουν και να εφαρμόζουν περιβαλλοντικές πρακτικές στην καθημερινή εργασία τους.

Η Κύπρος είναι ένα νησί ευλογημένο με ένα μοναδικό φυσικό περιβάλλον κι ένα μοναδικό μείγμα πολιτισμών. Ο συνδυασμός αυτός έχει καταστήσει το νησί έναν από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς της Μεσογείου. Εάν οι άνθρωποι, οι ηγέτες επιχειρήσεων και οι υπεύθυνοι διαμόρφωσης πολιτικής του νησιού επιθυμούν να διατηρήσουν αυτή την εικόνα τότε θα πρέπει να υιοθετηθούν συγκεκριμένες περιβαλλοντικές δράσεις με τη συνεργασία των αρμοδίων υπευθύνων λήψης

αποφάσεων και του λαού. Στην Κύπρο, όπως και παντού, το περιβάλλον απαιτεί άμεση προσοχή και η προστασία του εξαρτάται από την επιστράτευση μιας πολιτικής βούλησης που να διέπεται από συνοχή και να είναι ολοκληρωμένη. Δεδομένου ότι η Κύπρος είναι ένα μικρό νησί, όλα τα στοιχεία της οικολογίας της είναι αλληλένδετα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΙΑΤΙ ΕΚΠΟΝΗΘΗΚΕ ΑΥΤΗ Η ΕΚΘΕΣΗ

Οι κοινωνίες μπορούν να επιλέξουν να επιτύχουν ή να επιλέξουν να αποτύχουν. Η ιστορία είναι κατάσπαρτη από ερείπια πολιτισμών οι οποίοι, όταν βρέθηκαν αντιμέτωποι με την περιβαλλοντική υποβάθμιση, την οποία συχνά προκαλούσαν οι ίδιοι, έκαναν λανθασμένες επιλογές, ή έκαναν πολύ λίγα πράγματα, πολύ αργά. Αυτό είναι το μήνυμα ενός πρόσφατου βιβλίου με τίτλο «Collapse» (2004), του διάσημου βιογεωγράφου Jared Diamond. Ο Diamond περιγράφει πώς διάφοροι πολιτισμοί - όπως οι αρχαίοι Μάγια, οι κάτοικοι του Νησιού του Πάσχα, οι Ασκενάζι της Βόρειας Αμερικής που δεν υπάρχουν πλέον και οι Νορς της Γροιλανδίας - σπατάλησαν τους φυσικούς τους πόρους με τέτοιο ρυθμό που οι ανθρώπινες ενέργειές τους οδήγησαν σταδιακά στην κατάρρευση του πληθυσμού και στον εμφύλιο αλληλοσπαραγμό. Στην περίπτωση που οι αναγνώστες αδυνατούν να κατανοήσουν πώς αυτά σχετίζονται με το σύγχρονο κόσμο, το βιβλίο του Diamond παραθέτει σύγχρονα παραδείγματα κατάρρευσης κοινωνιών όπου ο ανταγωνισμός για τους περιβαλλοντικούς πόρους διαδραμάτισε ρόλο-κλειδί, όπως για παράδειγμα η Γενοκτονία της Ρουάντα το 1994. Το φαινόμενο της κατάρρευσης κοινωνιών λόγω του περιβάλλοντος τείνει να είναι ιδιαίτερα οξύ σε νησιώτικες κοινωνίες, που διαθέτουν συνήθως λιγότερους πόρους και πιο εύθραυστα οικοσυστήματα. Ένα ενδιαφέρον κοινό στοιχείο μεταξύ των καταρρεύσεων αυτών είναι το ότι συνέβησαν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα αφότου οι εν λόγω πολιτισμοί είχαν φθάσει στο απόγειο της ακμής τους και πολύ συχνά οι κοινωνίες αυτές δεν έβλεπαν ή δεν ενεργούσαν σε σχέση με τα περιβαλλοντικά προβλήματα μέχρις ότου ήταν πλέον αργά.

Ο Diamond δεν είναι ο μόνος που ζητεί από τους οικονομολόγους να εντάξουν στη σκέψη τους και τις οικολογικές ανησυχίες. Πρόσφατα παραδείγματα περιλαμβάνουν ομιλίες του Καθηγητή Dasgupta, του Πανεπιστημίου του Κέμπριτζ, σε μια πρόσφατη διάλεξη του ενώπιον της Βρετανικής Οικολογικής Εταιρείας και του Καθηγητή David Suzuki² στη Διεθνή Σύνοδο για τα Μέσα Ενημέρωσης και το Περιβάλλον, που πραγματοποιήθηκε στη Μαλαισία το 2005. Σύμφωνα με τον Καθηγητή Suzuki, μερικοί οικονομολόγοι πιστεύουν ότι η οικονομία μπορεί να αναπτύσσεται εσαεί, ακολουθώντας μια κάποιοι είδους καμπύλη εκθετικής αύξησης, αγνοώντας με αυτό τον τρόπο τη μαθηματική οριοθέτηση της Γης και αντιμετωπίζοντας το φυσικό περιβάλλον ως έναν εξωτερικό παράγοντα. Κατά παρόμοιο τρόπο, προς ενίσχυση του επιχειρηματός του ότι οι οικονομολόγοι θα πρέπει να σταματήσουν να αντιμετωπίζουν το περιβάλλον ως έναν εξωτερικό παράγοντα, ο Dasgupta επεξηγεί: «Η υποβάθμιση των οικοσυστημάτων είναι όπως τη μείωση της αξίας των δρόμων, των κτιρίων και των μηχανημάτων, αλλά με δύο μεγάλες διαφορές: (1) είναι συχνά μη αναστρέψιμη (ή στην καλύτερη περίπτωση, το σύστημα χρειάζεται πολύ χρόνο για να αποκατασταθεί) και (2) τα οικοσυστήματα μπορεί να καταρρεύσουν απότομα, με μικρή προειδοποίηση.» Όπως και ο Diamond, περιγράφει και αυτός πώς οικολογικές καταρρεύσεις του παρελθόντος και του παρόντος (π.χ. Νταρφούρ) μπορούν να πυροδοτήσουν μια κοινωνικοοικονομική παρακμή.

Στη σύγχρονη Κύπρο, δεν είναι πολύ αργά για να κάνουμε τη διαφορά, και γι' αυτό το λόγο, η προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων αποτελούν έναν από τους κύριους πυλώνες της αποστολής της πρωτοβουλίας του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, Δράση για Συνεργασία και Εμπιστοσύνη (ACT) στην Κύπρο. Οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι ηγέτες επιχειρήσεων μπορούν να συνεργαστούν με την κοινωνία των πολιτών για να προστατεύσουν το κοινό περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους τους. Αυτό θα συμβάλει στην ενίσχυση των δικαιοδικών

2. Αφυπνέτησε από το Πανεπιστήμιο του British Columbia το 2001 και σήμερα αφιερώνει το χρόνο του στην προαγωγή της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

σχέσεων στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και θα παρέχει ευκαιρίες στις επιχειρηματικές κοινότητες να συνεργαστούν και να βρουν κοινές λύσεις για τα περιβαλλοντικά προβλήματα του νησιού.

Ένας βασικός στόχος του έργου ήταν να διαπιστωθεί το επίπεδο ευαισθητοποίησης των κυπριακών εταιρειών αναφορικά με την εταιρική περιβαλλοντική ευθύνη και διάφορα είδη πρωτοβουλιών που στοχεύουν στη στήριξη του ρόλου των επιχειρήσεων στον τομέα της προστασίας των περιβαλλοντικών πόρων της Κύπρου. Άλλος στόχος ήταν η εξασφάλιση των απόψεων των συμμετεχόντων για τη σημασία των περιβαλλοντικών θεμάτων στη διαδικασία λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων και την προθυμία τους να υλοποιήσουν δράσεις για ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των επιχειρηματικών πρακτικών και εργασιών στο περιβάλλον του νησιού. Συνεπώς, η Έκθεση έχει χρησιμοποιήσει την πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (EKE) - το Οικουμενικό Σύμφωνο - ως την κυριότερη βάση αναφοράς για την κατανόηση της στάσης των κυπριακών επιχειρήσεων σε περιβαλλοντικά θέματα και την εταιρική κοινωνική ευθύνη. Υπό αυτή την άποψη, ένας κύριος στόχος είναι η κατανόηση των αναγκών των κυπριακών επιχειρήσεων και η προσπάθεια παροχής βοήθειας στις εργασίες τους μέσω της υπόδειξης σειράς μέτρων και δράσεων (Κεφάλαιο 5).

Η παρούσα Έκθεση είναι το αποτέλεσμα του έργου «Έρευνα του Οικουμενικού Συμφώνου για το Περιβάλλον» που εγκαινιάστηκε επίσημα τον Αύγουστο του 2006. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί συνέχεια των αποφάσεων που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια μιας σημαντικής δικοινοτικής περιβαλλοντικής διάσκεψης τον Ιούνιο του 2006 (το Ecoforum της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος), που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Δράσης για Συνεργασία και Εμπιστοσύνη (ACT). Τα στοιχεία που τεκμηριώνουν τα πορίσματα της Έκθεσης προέρχονται από μια έρευνα ανάμεσα σε ηγέτες επιχειρήσεων από ολόκληρο το νησί που διεξήγαν το 2007 το Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο και το Τουρκοκυπριακό Εμπορικό Επιμελητήριο. Οι πληροφορίες συμπληρώνονται και από άλλα στοιχεία που λήφθηκαν από επιπρόσθετες έρευνες, όπως την έρευνα του 2007 για τις απόψεις των ηγετών επιχειρήσεων για την περιβαλλοντική ρύπανση στην Κύπρο, που διεξήγαν οι PricewaterhouseCoopers (PwC), την Έρευνα Ευαισθητοποίησης για το Οικουμενικό Σύμφωνο που διεξήγε η RAI Consultants, κατόπιν ανάθεσης από το UNDP-ACT, και τις στάσεις των Ευρωπαίων πολιτών για το περιβάλλον, που κατέγραψε το Ευρωβαρόμετρο του 2005.

Αναγνωστικό Κοινό προς το οποίο Απευθύνεται και Χρήση της Έκθεσης

Η Έκθεση αυτή απευθύνεται σε ηγέτες επιχειρήσεων, τις συλλογικές οργανώσεις εκπροσώπησής τους, καθώς και τα Εμπορικά και Βιομηχανικά Επιμελητήρια και στις δύο κοινότητες και τους αρμόδιους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων.

Στόχος είναι να δοθούν βασικές πληροφορίες που θα συμβάλουν στη διαμόρφωση πολιτικής για περαιτέρω δράση προς την υιοθέτηση και εφαρμογή των περιβαλλοντικών αρχών του Οικουμενικού Συμφώνου στην Κύπρο. Στοχεύει επίσης στην προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ ηγετών βιομηχανικών κλάδων στην Κύπρο ώστε να διασφαλιστεί ένα καλύτερο φυσικό περιβάλλον χωρίς να θυσιάζονται τα απαραίτητα περιθώρια κέρδους. Στο πλαίσιο της διεθνούς πρωτοβουλίας του Οικουμενικού Συμφώνου, η πιλοτική αυτή Έκθεση για την Κύπρο στοχεύει στο να αποδείξει ότι το να θέσουμε πάνω απ' όλα το περιβάλλον είναι όντως λογικό από επιχειρηματικής άποψης.

Δομή της Έκθεσης

Η Έκθεση αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Στο Κεφάλαιο 2 γίνεται μια εισαγωγή στο Οικουμενικό Σύμφωνο και στο Κεφάλαιο 3 επεξηγούνται οι τέσσερις κλάδοι της κυπριακής οικονομίας που επιλέγησαν. Στο Κεφάλαιο 4 παρουσιάζονται και συζητούνται τα αποτελέσματα της έρευνας και αναλύονται οι κύριες επιχειρηματικές και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Το Κεφάλαιο 5 παρουσιάζει τα γενικά συμπεράσματα και παραθέτει μια πρόταση για μια γραμμή δράσης μέσα από σειρά συστάσεων που απευθύνονται στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων στο νησί.

Μεθοδολογία Εκπόνησης της Έκθεσης

Αρχίζοντας από το Σεπτέμβριο του 2006, δύο ερευνητικές ομάδες σχεδίασαν ένα ερωτηματολόγιο έρευνας και χρησιμοποίησαν αυτό το εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων από κυπριακές εταιρείες στις δύο κοινότητες. Αυτό έγινε υπό την επίβλεψη δύο συμβούλων που επιλέγησαν από το Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο και το Τουρκοκυπριακό Εμπορικό Επιμελητήριο. Χορηγήθηκαν συνολικά από τις δύο ερευνητικές ομάδες 52 ερωτηματολόγια (βλ. Παράρτημα Ι). Κατόπιν διαβουλευσεων με το UNDP-ACT και το σύμβουλο του έργου από το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP), οι ερευνητικές ομάδες δημιούργησαν την ακόλουθη μεθοδολογία :

- 1) Εκπόνηση προκαταρκτικού πίνακα περιεχομένων της τελικής Έκθεσης που να λειτουργεί ως οδηγός για τον καταμερισμό της εργασίας. Αυτό έγινε αφού μελετήθηκαν οι στόχοι του έργου και συζητήθηκαν τα διάφορα θέματα μαζί με το σύμβουλο του έργου.

- 2) Σχεδιασμός και ολοκλήρωση ενός ερωτηματολογίου με στόχο τη συλλογή πληροφοριών από σημαντικές επιχειρήσεις σχετικά με το βαθμό ευαισθητοποίησης τους γύρω από τις Περιβαλλοντικές Αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου (Αρχές 7, 8 & 9) και τις έννοιες της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης γενικά.

Με στόχο την ένταξη των δεδομένων που προέκυψαν σε ένα πλαίσιο, χρησιμοποιήθηκαν ταυτόχρονα και τα αποτελέσματα επιπρόσθετων ερευνών (βλ. Βιβλιογραφία) για ενίσχυση και περαιτέρω τεκμηρίωση των κυριότερων πορισμάτων της Έκθεσης αυτής.

Σκεπτικό της Επιλογής των Επιχειρήσεων που Συμμετείχαν στην έρευνα στα πλαίσια της Παρούσας Έκθεσης

Οι εταιρείες που συμμετείχαν στην έρευνα για τους σκοπούς της ανάλυσης των στάσεων των κυπριακών επιχειρήσεων στην παρούσα Έκθεση επιλέγησαν από τέσσερις κλάδους της οικονομίας: τον Τουρισμό, τη Γεωργία, τον Οικοδομικό Κλάδο και τις Μεταφορές/Διανομή, για τους λόγους που περιγράφονται πιο κάτω.

Η Γεωργία είναι ένας από τους κυριότερους τομείς παραγωγής στο νησί. Έχει επίσης δυσανάλογες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Περίπου 70-80% της κατανάλωσης νερού προορίζεται για τη γεωργία και η χρήση φυτοπροστατευτικών και λιπασμάτων μειώνει τη βιωσιμότητα της παραγωγής μέσω της καταστροφής των οικοσυστημάτων του εδάφους και της μόλυνσης των υπόγειων υδάτων. Για παράδειγμα, οι εκπομπές αμμωνίας από τη γεωργία δημιουργούν σοβαρό κίνδυνο ευτροφισμού των υδάτινων συστημάτων ενώ τα φυτοπροστατευτικά αποτελούν κίνδυνο για τους ευεργετικούς μικροοργανισμούς του εδάφους όπως είναι οι μυκόρριζες.

Ο Τουρισμός είναι ο βασικός κλάδος της οικονομίας αλλά επίσης επηρεάζει το περιβάλλον με τρόπους που δεν είναι προφανείς για τους μη ειδικούς, επιβαρύνοντας για παράδειγμα τη φέρουσα ικανότητα του νησιού και οδηγώντας τους περιορισμένους πόρους στα όριά τους, ενώ έχει μόνιμες επιπτώσεις στο τοπίο και αποτελεί σημαντική πρόσθετη πηγή εκπομπών αερίων.

Ο Οικοδομικός Κλάδος βρίσκεται σήμερα σε άνθηση, ιδιαίτερα λόγω των απαιτήσεων του τουριστικού κλάδου, και με τη σειρά του δημιουργεί πολύ μεγάλες απαιτήσεις από τις βιομηχανίες εξόρυξης. Επίσης, το κρυμμένο περιβαλλοντικό κόστος των τελειωμένων κτιρίων συχνά αγνοείται ή δεν γίνεται ορθά κατανοητό, ενώ τα αποτελέσματα αξιολογήσεων περιβαλλοντικών επιπτώσεων συχνά παραβλέπονται.

Ο κλάδος των Μεταφορών/Διανομής, που είναι αλληλένδετος με όλους του προαναφερόμενους κλάδους, καταναλώνει σημαντικές ποσότητες ορυκτών καυσίμων, ενώ εκπέμπει ή οδηγεί σε επαναιώρηση μεγάλες ποσότητες ρύπων στην ατμόσφαιρα.

Οι κλάδοι αυτοί επιλέγησαν επειδή αντιπροσωπεύουν συλλογικά ένα σημαντικό ποσοστό του ΑΕΠ πέραν του κλάδου της μεταποίησης, που αποτελεί συνήθως ένα «δημοφιλή»

κλάδο-στόχο των ερευνών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, δημιουργώντας στο κοινό τη λανθασμένη αντίληψη ότι η βιομηχανική δραστηριότητα βρίσκεται στη ρίζα όλων των περιβαλλοντικών προβλημάτων μας. Άλλοι κλάδοι, όπως είναι οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, δεν έχουν τόσο άμεση αλληλεπίδραση με το φυσικό περιβάλλον και συνεπώς δεν απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, παρά το ότι είναι παραδεκτό ότι δεν υπάρχει ανθρώπινη δραστηριότητα που να μην αφήνει με κάποιο τρόπο έναν οικολογικό αποτύπωμα.

Το δείγμα ήταν σκοπίμως επιλεκτικό διότι εάν οι μεγάλες εταιρείες δεν γνωρίζουν για την πρωτοβουλία του Οικουμενικού Συμφώνου, τότε οι μικρότερες είναι απίθανο να γνωρίζουν. Στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, έξι από τις εταιρείες που επιλέγησαν είχαν εμπλακεί στην προαγωγή των περιβαλλοντικών αρχών του Οικουμενικού Συμφώνου.

Εάν διαπιστωθεί ότι μερικές εταιρείες γνωρίζουν, τότε μπορούν να ενθαρρυνθούν να κάνουν το επόμενο βήμα και να δεσμευτούν για συγκεκριμένους στόχους εάν δεν το έχουν ήδη πράξει. Το παράδειγμά τους θα μπορεί στη συνέχεια να αξιοποιηθεί για να προσελκύσει και άλλους στην έννοια αυτή. Κατά παρόμοιο τρόπο, εάν δεν υπάρχει σημαντική ευαισθητοποίηση, θα πρέπει να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί ως συνέχεια του έργου αυτού μια ευρείας κλίμακας εκπαιδευτική εκστρατεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ

Το Οικουμενικό Σύμφωνο είναι η πρωτοβουλία εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των Ηνωμένων Εθνών και στην παρούσα Έκθεση έχει χρησιμοποιηθεί ως μια βάση αναφοράς για εκτίμηση του βαθμού στον οποίον οι κυπριακές επιχειρήσεις είναι δεκτικές ως προς την εταιρική περιβαλλοντική ευθύνη. Ωστόσο, όπως δείχνει η παρούσα Έκθεση, η έλλειψη γνώσης για το Οικουμενικό Σύμφωνο εκ μέρους των ηγετών κυπριακών επιχειρήσεων δεν καταδεικνύει κατ'ανάγκη μια γενικευμένη ανεπάρκεια γνώσης για τις επιπτώσεις των επιχειρήσεων στο περιβάλλον ή τις ευθύνες των επιχειρήσεων στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος. Το Οικουμενικό Σύμφωνο προσφέρει ένα πλαίσιο για εταιρική κοινωνική ευθύνη καθώς κι ένα δίκτυο γνώσης που μπορούν να αξιοποιήσουν οι επιχειρήσεις για να ενισχύσουν το ρόλο τους στη στήριξη των προσπαθειών της κοινωνίας να διαχειριστεί τους φυσικούς της πόρους κατά τρόπο βιώσιμο. Το Οικουμενικό Σύμφωνο αποτελεί τη μεγαλύτερη πρωτοβουλία εταιρικής πολιτότητας στον κόσμο και αφορά κατά κύριο λόγο την εκδήλωση και οικοδόμηση της κοινωνικής νομιμότητας των επιχειρήσεων και αγορών. Σήμερα συγκεντρώνει 5.000 σχεδόν συμμετέχοντες, περιλαμβανομένων πέραν των 3,700 επιχειρήσεων σε 120 χώρες απ'όλο τον κόσμο.

Εισαγωγή στο Οικουμενικό Σύμφωνο

Το Οικουμενικό Σύμφωνο εγκαινιάστηκε την 31η Ιανουαρίου 1999 όταν ο πρώην Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, Κόφι Ανάν, μιλώντας στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, προκάλεσε τους ηγέτες επιχειρήσεων να ενταχθούν σε μια διεθνή πρωτοβουλία που θα συνένωνε εταιρείες, φορείς των Ηνωμένων Εθνών, οργανώσεις εργαζομένων και της κοινωνίας των πολιτών για τη στήριξη παγκόσμιων περιβαλλοντικών και κοινωνικών αρχών. Η φάση λειτουργίας του Οικουμενικού Συμφώνου εγκαινιάστηκε στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη στις 26 Ιουλίου 2000. Σήμερα, χιλιάδες εταιρείες από όλες τις περιοχές του κόσμου συνεργάζονται με διεθνείς οργανώσεις εργαζομένων και της κοινωνίας των πολιτών στα πλαίσια του Οικουμενικού Συμφώνου, για την προώθηση δέκα παγκόσμιων αρχών στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της εργασίας, του περιβάλλοντος και της καταπολέμησης της διαφθοράς.

Το Οικουμενικό Σύμφωνο αποτελεί μια καθαρά εθελοντική πρωτοβουλία με δύο στόχους:

- Ενσωμάτωση των δέκα αρχών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες σε όλο τον κόσμο,
- Υλοποίηση δράσεων προς στήριξη των στόχων των Ηνωμένων Εθνών.

Το Οικουμενικό Σύμφωνο ζητεί από τις εταιρείες να ενστερνιστούν, να στηρίξουν και να εφαρμόσουν εντός της σφαίρας επιρροής τους, τις 10 αρχές του Συμφώνου που πηγάζουν από μια σειρά παγκόσμιων κανόνων προστασίας που έχουν υιοθετηθεί από τη διεθνή κοινότητα:

- Παγκόσμια Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Διακήρυξη Θεμελιωδών Αρχών και Δικαιωμάτων στην Εργασία του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας
- Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών ενάντια στη Διαφθορά

Οι Δέκα Αρχές και η Διαδικασία Συμμετοχής

Οι δέκα αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου είναι:

Ανθρώπινα Δικαιώματα

- Αρχή 1: Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να στηρίζουν και να σέβονται την προστασία των διεθνώς διακηρυγμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και
- Αρχή 2: Θα πρέπει να φροντίζουν να μην είναι συνεργοί σε περιπτώσεις καταπάτησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πρότυπα Εργασίας

- Αρχή 3: Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να στηρίζουν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και την αποτελεσματική αναγνώριση του δικαιώματος στη συλλογική διαπραγμάτευση
- Αρχή 4: Η εξάλειψη κάθε μορφής καταναγκαστικής και υποχρεωτικής εργασίας
- Αρχή 5: Η αποτελεσματική κατάργηση της παιδικής εργασίας, και
- Αρχή 6: Η εξάλειψη διακρίσεων σε σχέση με την εργοδότηση και την απασχόληση

Περιβάλλον

- Αρχή 7: Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να στηρίζουν μια προσέγγιση προφύλαξης προς τις περιβαλλοντικές προκλήσεις
- Αρχή 8: Να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την προαγωγή μεγαλύτερης περιβαλλοντικής ευθύνης, και
- Αρχή 9: Να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και διάδοση φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών

Ενάντια στη Διαφθορά

- Αρχή 10: Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εργαστούν ενάντια σε κάθε μορφή διαφθοράς, περιλαμβανομένων του εκβιασμού και της δωροδοκίας.

Ως εθελοντική πρωτοβουλία, το Οικουμενικό Σύμφωνο επιζητεί μια ευρεία συμμετοχή από μια διαφοροποιημένη ομάδα επιχειρήσεων και άλλων οργανώσεων. Για να συμμετέχει στο Οικουμενικό Σύμφωνο, μια εταιρεία θα πρέπει να προβεί στις ακόλουθες ενέργειες:

- Ο Ανώτερος Εκτελεστικός Διευθυντής της αποστέλλει μια επιστολή (η οποία υιοθετείται και από το Διοικητικό Συμβούλιο) στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, εκφράζοντας υποστήριξη προς το Οικουμενικό Σύμφωνο και τις αρχές του.

- Υιοθετεί αλλαγές στις εργασίες της επιχείρησης ώστε το Οικουμενικό Σύμφωνο και οι αρχές του να αποτελέσουν μέρος της στρατηγικής, της κουλτούρας και των καθημερινών εργασιών της (όπως περιγράφεται πιο κάτω).
- Αναμένεται ότι θα συνηγορεί δημόσια υπέρ του Οικουμενικού Συμφώνου και των αρχών του με διάφορα μέσα επικοινωνίας όπως ανακοινωθέντα τύπου και ομιλίες.
- Αναμένεται να δημοσιεύει στην ετήσια έκθεσή της ή σε παρόμοια εταιρική έκθεση (π.χ. έκθεση βιωσιμότητας), μια περιγραφή των τρόπων με τους οποίους στηρίζει το Οικουμενικό Σύμφωνο και τις δέκα αρχές του.

Πώς το Οικουμενικό Σύμφωνο Σχετίζεται με άλλες Πρωτοβουλίες των Ηνωμένων Εθνών

Το Γραφείο του Οικουμενικού Συμφώνου (GCO) είναι η οντότητα των Ηνωμένων Εθνών στην οποία έχει ανατεθεί επίσημα η υποστήριξη και γενική διαχείριση της πρωτοβουλίας του Οικουμενικού Συμφώνου. Το Γραφείο του Οικουμενικού Συμφώνου έχει επίσης αρμοδιότητες σε ό,τι αφορά τη συνηγορία και θέματα ηγεσίας, την προαγωγή της ανάπτυξης του δικτύου και τη διατήρηση της υποδομής επικοινωνίας του Οικουμενικού Συμφώνου. Επίσης, το GCO διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην προαγωγή της ημερήσιας διάταξης του συνεταιρισμού σε όλο το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών κι έχει τη γενική ευθύνη για τη διαχείριση της επωνυμίας και την υλοποίηση των μέτρων ακεραιότητας.

Στα πλαίσια της διακυβέρνησης και των καθημερινών εργασιών της πρωτοβουλίας, μια Διοργανική Ομάδα είναι υπεύθυνη για τη διασφάλιση, κατά τρόπο που να εγγυάται συνοχή, της υποστήριξης για την εμπέδωση των αρχών εντός των Ηνωμένων Εθνών και μεταξύ των συμμετεχόντων. Οι φορείς που συνδέονται πιο στενά με τις δέκα αρχές έχουν επίσης συμβουλευτικό ρόλο στη διαχείριση της διαδικασίας παραπόνων σχετικά με τα μέτρα ακεραιότητας. Έξι φορείς των Ηνωμένων Εθνών εκπροσωπούνται σε αυτή την Ομάδα: Το Γραφείο του Υπάτου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR), ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ILO), το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP), το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC), το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) και ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNIDO).

Η Διοργανική Ομάδα εκπροσωπείται στο Συμβούλιο του Οικουμενικού Συμφώνου μέσω του Εκτελεστικού Συμβούλου του Γραφείου του Οικουμενικού Συμφώνου. Οι έξι βασικοί φορείς των Ηνωμένων Εθνών συμμετέχουν στη Σύνοδο Αρχηγών και στο Ετήσιο Φόρουμ των Τοπικών Δικτύων. Οι φορείς των Ηνωμένων Εθνών, και ιδιαίτερα το Πρόγραμμα Ανάπτυξης, διαδραματίζουν επίσης πολύ σημαντικό ρόλο σε πολλά Τοπικά Δίκτυα σε όλο τον κόσμο.

Στην Κύπρο, το Οικουμενικό Σύμφωνο αποτελεί μια από τις κατευθυντήριες αρχές του χαρτοφυλακίου βιώσιμης ανάπτυξης της Δράσης για Συνεργασία και Εμπιστοσύνη του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP-ACT), όχι μόνο μέσω του

έργου αυτού, αλλά και μέσω της ενσωμάτωσης των αρχών σε όλα τα περιβαλλοντικά έργα που στηρίζει το Πρόγραμμα. Για παράδειγμα, η Συμβουλευτική Ομάδα Οργανικής Καλλιέργειας Κύπρου (COAG) και η Γαλακτοκομική Συμβουλευτική Ομάδα Μάντισον (MADAG), δύο δίκτυα που στηρίζει το UNDP-ACT, στοχεύουν στη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της γεωργίας και του γαλακτοκομικού κλάδου αντίστοιχα. Ένα άλλο έργο, γνωστό ως «καινοτόμες βιολογικές προσεγγίσεις για την αναδάσωση περιβαλλοντικά υποβαθμισμένων χώρων» στοχεύει στην ενίσχυση προσπάθειών βιοαποκατάστασης σε λατομεία και μεταλλεία, συμβάλλοντας έτσι στο μετριασμό των συνεπειών των βιομηχανιών εξόρυξης.

Τι Σημαίνει για τις Επιχειρήσεις

Τα τελευταία χρόνια υπήρξε μια χιονοστιβάδα από πρότυπα και κώδικες πρακτικής σε σχέση με τη διεύθυνση επιχειρήσεων (π.χ. ISO 9000, 14000, 17000). Η ISO ετοιμάζει τη σειρά 26000 που αφορά την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (EKE). Είναι προφανές ότι τόσο σε διεθνές όσο και σε τοπικό επίπεδο υπάρχει ανησυχία ως προς την «ποιότητα των αποφάσεων διαχείρισης». Είναι ολοένα και πιο ευρέως αποδεκτό ότι οι επιχειρήσεις φέρουν ευθύνη έναντι της κοινωνίας στην οποία δραστηριοποιούνται και από την οποία αντλούν πόρους και εισόδημα. Η ένταση της επιχειρηματικής δραστηριότητας έχει δημιουργήσει πιέσεις πάνω στο περιβάλλον οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις υπερβαίνουν τη φέρουσα ικανότητά του. Η προσέγγιση που έγκειται στη συνέχιση των ίδιων επιχειρηματικών πρακτικών (business as usual) σε σχέση με το περιβάλλον τείνει να αγνοεί τις επιπτώσεις των επιχειρηματικών εργασιών στο περιβάλλον, αυξάνοντας έτσι τις πιέσεις αυτές, οι οποίες με τη σειρά τους αυξάνουν το οικονομικό και κοινωνικό κόστος λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Είναι λοιπόν σημαντικό για τους ηγέτες επιχειρήσεων να κατανοήσουν ότι δεν μπορούν να συνεχίσουν να λειτουργούν χωρίς σεβασμό προς το περιβάλλον. Αν δεν δράσουν εθελοντικά τώρα, θα διαπιστώσουν ότι θα αναγκαστούν - με βιασύνη και σίγουρα με κόστος - να συμμορφωθούν με νέες νομοθεσίες και κανόνες που θα τους επιβληθούν από μια κοινωνία η οποία δεν παραμένει πλέον σιωπηλή και αμέτοχη. Ίσως διαπιστώσουν ακόμη ότι η ζήτηση για τα προϊόντα τους μειώνεται λόγω των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που δεν μπορεί πλέον κάποιος να αγνοήσει (οι τουρίστες για παράδειγμα δεν θα κατακλύσουν προορισμούς με κακές συνθήκες υγιεινής ή έντονα υποβαθμισμένο τοπίο).

Το Οικουμενικό Σύμφωνο είναι μια διεθνής πρωτοβουλία σχεδιασμένη ώστε να δημιουργεί μια τέτοια ώθηση και να αγκαλιάζει όλες τις επιχειρήσεις, μικρές και μεγάλες, σε ένα διεθνές κίνημα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, που μπορεί να καταστεί εταίρος των Ηνωμένων Εθνών για αντιμετώπιση των πιο επειγουσών κοινωνικών και οικονομικών αναγκών του κόσμου, όπως προσδιορίζονται στους Στόχους Ανάπτυξης της Χιλιετίας, που οι ηγέτες του κόσμου υιοθέτησαν το Σεπτέμβριο του 2000.

Σύντομα, πολλές επιχειρήσεις θα νιώθουν αρκετά άβολα εάν συνεχίσουν να εργάζονται με τον ίδιο τρόπο σε έναν κόσμο που συνειδητοποιεί σε μεγάλο βαθμό την

ανάγκη ανάληψης πρακτικών ενεργειών για την προστασία του περιβάλλοντος. Οι επιχειρήσεις θα αντιληφθούν τελικά (μερικές το έχουν ήδη αντιληφθεί) ότι είναι προς όφελός τους να θέσουν το περιβάλλον ψηλά στις προτεραιότητές τους και να διαχειριστούν τους φυσικούς πόρους - από τους οποίους εξαρτάται η συνέχιση της λειτουργίας τους - με ένα τρόπο βιώσιμο.

Η Σημασία των Αναφορών και της Επικοινωνίας

Η αναθεώρηση δράσεων που αναλαμβάνουν οι συμμετέχοντες σε όλο τον κόσμο για στήριξη του Οικουμενικού Συμφώνου βασίζεται στην ούτω καλούμενη Επικοινωνία Προόδου (COP). Στόχος της απαίτησης αυτής είναι τόσο η διασφάλιση και ενίσχυση της δέσμευσης των συμμετεχόντων στο Οικουμενικό Σύμφωνο όσο και η διασφάλιση της ακεραιότητας της πρωτοβουλίας. Στοχεύει ακόμη στη δημιουργία ενός πλούσιου αρχείου εταιρικών πρακτικών που εξυπηρετεί ως βάση μάθησης και συνεχούς βελτίωσης της απόδοσης. Το COP είναι μια περιγραφή των δραστηριοτήτων της εταιρείας για προαγωγή της υλοποίησης των αρχών του Οικουμενικού Συμφώνου. Το COP πρέπει να υποβάλλεται ετησίως από όλες τις συμμετέχουσες εταιρείες και πρέπει να κοινοποιείται στους εμπλεκόμενους φορείς, μέσω των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, εκθέσεων βιωσιμότητας ή άλλων σημαντικών δημόσιων εκθέσεων, σε έντυπη μορφή ή στην ιστοσελίδα του συμμετέχοντα. Εταιρείες που δεν αποστέλλουν την πρόοδο αυτή κατατάσσονται στην ιστοσελίδα του Οικουμενικού Συμφώνου ως «μη αποστέλλουσες επικοινωνία». Εάν ένας συμμετέχοντας δεν αποστείλει Επικοινωνία Προόδου για δύο έτη, τότε κατατάσσεται ως «ανενεργός». Αυτό το εργαλείο παρακολούθησης διασφαλίζει ότι η ένταξη στο Οικουμενικό Σύμφωνο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις επιχειρήσεις απλώς και μόνο για να δημιουργήσουν την εικόνα της «πράσινης» επιχείρησης.

Τοπικά Δίκτυα του Οικουμενικού Δικτύου

Ένα σημαντικό στοιχείο της διακυβέρνησης του Οικουμενικού Συμφώνου αποτελούν τα Τοπικά δίκτυα. Πρόκειται για ομάδες συμμετεχόντων που συνεργάζονται για να προάγουν το Οικουμενικό Σύμφωνο και τις αρχές του σε μια συγκεκριμένη χώρα ή γεωγραφική περιοχή. Διαδραματίζουν ολοένα και πιο σημαντικούς ρόλους στην εδραίωση του Οικουμενικού Συμφώνου σε διαφορετικά εθνικά, πολιτιστικά και γλωσσικά πλαίσια, ενώ βοηθούν ταυτόχρονα και τη διαχείριση των οργανωτικών επιπτώσεων της γρήγορης επέκτασης. Ρόλος τους είναι να διευκολύνουν την πρόοδο για τις εταιρείες (τόσο τοπικές όσο και τις θυγατρικές ξένων εταιρειών) που εμπλέκονται στο Σύμφωνο σε ό,τι αφορά την υλοποίηση των δέκα αρχών, δημιουργώντας ταυτόχρονα ευκαιρίες για εμπλοκή πολλών φορέων και συλλογική δράση.

Τα Τοπικά Δίκτυα καθορίζουν τις δικές τους εσωτερικές διευθετήσεις διακυβέρνησης και τις δραστηριότητές τους. Ωστόσο, όλα τα Τοπικά Δίκτυα αναμένεται ότι θα πληρούν τις ακόλουθες βασικές απαιτήσεις:

- **Η αποστολή των Τοπικών Δικτύων:** Κάθε δίκτυο πρέπει να δεσμεύεται προς τις αρχές και πρακτικές του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών. Εδώ περιλαμβάνονται οι ίδιες οι δέκα αρχές και οι τρόποι εμπλοκής στην πρωτοβουλία, περιλαμβανομένης της μάθησης, του διαλόγου και των συνεταιρισμών. Εντός του πλαισίου αυτού, αναμένεται ότι θα καθορίζουν τη δική τους ημερήσια διάταξη και δραστηριότητες σύμφωνα με τις τοπικές συνθήκες και προτεραιότητες στη χώρα τους.
- **Σύνθεση των Τοπικών Δικτύων:** Των Τοπικών Δικτύων θα πρέπει να ηγούνται επιχειρήσεις αλλά να είναι ανοικτά σε όλους. Θα πρέπει να συμμετέχουν τουλάχιστον μερικές εταιρείες. Καμία εταιρεία ή άλλη οργάνωση δεν θα πρέπει από μόνη της να κυριαρχεί στο Τοπικό Δίκτυο. Θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να καλούνται να διαδραματίσουν ρόλο και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ή/και θα πρέπει να αναλαμβάνονται και άλλες προσπάθειες για ικανοποίηση των ειδικών αναγκών των επιχειρήσεων αυτών.
- **Ελάχιστες δραστηριότητες:** Το κάθε Δίκτυο αναμένεται να οργανώνει ετησίως έναν ελάχιστο αριθμό εκδηλώσεων/δραστηριοτήτων και μια τουλάχιστον Γενική Συνέλευση στην οποία θα προσκαλούνται όλοι οι συμμετέχοντες στο Δίκτυο.
- **Αποτελεσματική επικοινωνία:** Προς διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ του Γραφείου του Οικουμενικού Συμφώνου και των συμμετεχόντων του Δικτύου, το κάθε Δίκτυο θα πρέπει να καθιερώσει ένα Σημείο Επαφής που είναι εξουσιοδοτημένο από το Δίκτυο να επικοινωνεί με το Γραφείο του Οικουμενικού Συμφώνου και το ευρύτερο δίκτυο του Συμφώνου.
- **Μέτρα ακεραιότητας:** Για να διασφαλιστεί η προληπτική διαχείριση της επωνυμίας και η προστασία της ακεραιότητας της πρωτοβουλίας το κάθε Δίκτυο θα πρέπει να επιδεικνύει τη βούλησή του να στηρίζει ενεργά προσπάθειες των συμμετεχόντων για ανάπτυξη Επικοινωνιών Προόδου και εξεύρεση λύσεων σε καταστάσεις που σχετίζονται με τα μέτρα ακεραιότητας.
- **Ετήσια έκθεση:** Κάθε Δίκτυο θα πρέπει να ετοιμάζει μια Ετήσια Έκθεση Δραστηριοτήτων, που περιγράφει τις δραστηριότητες και πρωτοβουλίες που λήφθηκαν κατά το χρόνο που πέρασε και αυτές που προγραμματίζονται για τον επόμενο χρόνο. Εάν το Τοπικό Δίκτυο προβαίνει σε δραστηριότητες εξεύρεσης πόρων, η έκθεση θα πρέπει να περιλαμβάνει λεπτομερή οικονομική κατάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Η Έκθεση επιχειρεί να παρουσιάσει τις επιπτώσεις των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο κυπριακό περιβάλλον με ένα ολοκληρωμένο τρόπο που να καλύπτει ολόκληρο το νησί.

Γενική Περιγραφή της Κυπριακής Οικονομίας

Η οικονομία της Κύπρου βασίζεται ουσιαστικά στον τουρισμό και τους συναφείς τομείς παραγωγής τροφίμων και υποδομής, καθώς και στις υπηρεσίες, δεδομένου ότι οι βιομηχανίες εξόρυξης έχουν παύσει να συνεισφέρουν σε μεγάλο βαθμό στο ΑΕΠ. Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρήθηκε μια ραγδαία ανάπτυξη του οικοδομικού κλάδου, που παρέχει κατοικίες και υποδομή τόσο στους ντόπιους κατοίκους όσο και στους τουρίστες. Για τους σκοπούς αυτής της μελέτης, έχουν επιλεγεί οι ακόλουθοι τέσσερις κλάδοι, οι οποίοι διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην οικονομία ενώ ταυτόχρονα ενέχουν τεράστιες πιθανότητες αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον:

- α) Γεωργία και Τρόφιμα
- β) Τουρισμός
- γ) Κατασκευαστικός και Οικοδομικός Κλάδος
- δ) Μεταφορές και Διανομή

Πίνακας 3.1 Χρήση της γης και οικονομική δραστηριότητα στην Κύπρο. Οι Ελληνοκύπριοι, οι Αρμένιοι και οι Μαρονίτες αντιπροσωπεύουν το 82% περίπου του πληθυσμού του νησιού και οι Τουρκοκύπριοι περίπου το 18%.

Χαρακτηριστικό	
Συνολική επιφάνεια	9,251 km ²
Χρήση γης για ολόκληρο το νησί (% - υπολογισμοί) <ul style="list-style-type: none">• Γεωργική γη• Δασική γη• Άλλη	29.81 19.18 51.01
Μερίδιο % στο ΑΕΠ ολόκληρου του νησιού (εκτίμηση για το 2005) <ul style="list-style-type: none">• Γεωργία• Τουρισμός• Κατασκευαστικός και οικοδομικός κλάδος• Μεταφορές και διανομή	6.4% 18.2% 16.2% 11.1%
Ποσοστιαία κατανομή ατόμων που απασχολούνται σε κάθε κλάδο σε ολόκληρο το νησί (υπολογισμοί) <ul style="list-style-type: none">• Γεωργία• Τουρισμός• Κατασκευαστικός και οικοδομικός κλάδος• Μεταφορές και διανομή	8.89% 11.38% 12.04% 7.38%

Διασύνδεση μεταξύ των πιο πάνω Κλάδων

Για να λειτουργήσει μια οικονομία, όλοι οι κλάδοι θα πρέπει να αλληλεπιδρούν και να ανταλλάσσουν υπηρεσίες και προϊόντα. Κανένας κλάδος δεν μπορεί να εξετάζεται απομονωμένος από τους υπόλοιπους. Αυτό αντικατοπτρίζεται και στην παγκόσμια οικονομία, όπου υπάρχουν διασυνδέσεις στο εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών με άλλες χώρες (εμπορικοί εταίροι).

Είναι λοιπόν φυσικό οι τέσσερις κλάδοι που επιλέγησαν για την έρευνα αυτή να επηρεάζονται από τους παράγοντες που επενεργούν πάνω στην παγκόσμια οικονομία και τις οικονομίες με τις οποίες συνδέονται, καθώς και μεταξύ τους στο τοπικό επίπεδο.

Ο γεωργικός κλάδος εξαρτάται από τον κλάδο των μεταφορών ώστε να διακινεί τις προμήθειες και τα προϊόντα του, και μέρος της ζήτησης για παραγωγή τροφίμων προέρχεται από τη μεγάλη τουριστική βιομηχανία. Διασυνδέσεις υπάρχουν ακόμη μεταξύ του τουριστικού και του οικοδομικού κλάδου εφόσον ξένοι αγοράζουν ακίνητη περιουσία στην Κύπρο για δεύτερη κατοικία ή για μόνιμη κατοικία μετά τη συνταξιοδότησή τους και οι τουρίστες διαμένουν σε ξενοδοχεία που κτίζονται από τον τοπικό οικοδομικό κλάδο. Η μεγάλη αλληλεξάρτηση έγκειται στο ότι όλοι οι κλάδοι απομυζούν πόρους και απορρίπτουν τα απόβλητά τους από και προς έναν κοινό και περιορισμένο χώρο.

Σχεδιάγραμμα 3.1

Υπάρχουν στατιστικές για τις αλληλεξαρτήσεις αυτές οι οποίες ωστόσο δεν παρουσιάζονται εδώ, εφόσον λίγα μπορούν να προσθέσουν στους βασικούς στόχους της Έκθεσης αυτής. Ο αναγνώστης παραπέμπεται στις στατιστικές υπηρεσίες των δύο κοινοτήτων (βλ. Κεφάλαιο 6) και στις ιστοσελίδες των αντίστοιχων Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων. Το Σχεδιάγραμμα 3.1 απεικονίζει τις αλληλεξαρτήσεις αυτές και πού υπάρχουν τομές μεταξύ των διαφόρων κλάδων της οικονομίας.

Περιβαλλοντικές Προκλήσεις

Στην Κύπρο, όπως και σε ολόκληρο τον κόσμο, οι επιχειρηματικές δραστηριότητες έχουν αναμφίβολα μεγάλες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Τα πιο κάτω παραδείγματα στόχο έχουν να υποδείξουν μερικές από τις κυριότερες περιβαλλοντικές προκλήσεις που αναδύονται από τις δραστηριότητες της επιχειρηματικής κοινότητας σε ολόκληρο το νησί. Οι κυριότερες περιβαλλοντικές προκλήσεις ανά κλάδο συνοψίζονται σε συντομία πιο κάτω και επεξηγούνται περαιτέρω στις παραγράφους που ακολουθούν.

Τουριστικός κλάδος

- Ικανοποίηση των ευαισθησιών του «πράσινου τουρίστα»
- Καθαριότητα και ευπρέπεια των πόλεων και της υπαίθρου
- Περισσότερες πολιτιστικές δραστηριότητες για τον επισκέπτη

Ο τουρισμός είναι, κατά παρασάγγας, ο μεγαλύτερος κλάδος της οικονομίας με σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Για παράδειγμα, η τουριστική ανάπτυξη σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές οδηγεί στην καταστροφή σημαντικών οικοσυστημάτων, την υποβάθμιση της αξίας του τοπίου, την αυξημένη παραγωγή αποβλήτων και την κατανάλωση νερού. Το οικολογικό αποτύπωμα, και ιδιαίτερα οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και η ατμοσφαιρική ρύπανση που σχετίζονται με την πυκνή αεροπορική κίνηση από και προς το νησί, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη. Η ενθάρρυνση του βιώσιμου τουρισμού θα βοηθούσε τους εργολάβους οικοδομών και την τουριστική βιομηχανία να επιτύχουν μεγαλύτερη βιωσιμότητα.

Υπάρχουν πολύ λίγα παραδείγματα ξενοδοχείων που να ικανοποιούν πλήρως τις ευαισθησίες του «πράσινου τουρίστα». Η πρόκληση για την ξενοδοχειακή βιομηχανία έγκειται στο να αντιστοιχίσει την προσφορά «πιο πράσινων τουριστικών υπηρεσιών» με τη ζήτηση για τέτοιες υπηρεσίες. Για να συμμορφωθούν πλήρως με μια τέτοια φιλοσοφία, οι ξενοδόχοι θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι όλες οι προμήθειες και οι προμηθευτές τους ελέγχονται από κατάλληλα σχέδια ελέγχου, τα οποία δεν υπάρχουν σήμερα στο σύνολό τους. Ο παράγοντας του κόστους δεν μπορεί να υποτιμηθεί και η ξενοδοχειακή βιομηχανία θα πρέπει να προβεί σε ενδεδειγμένες έρευνες και μελέτες αγοράς. Ένα σημαντικό ζήτημα που αφορά τον τουρισμό και τις επιπτώσεις του στο περιβάλλον έχει να κάνει με τις κρυμμένες δαπάνες με τις οποίες οι τουριστικές επιχειρήσεις θα έρθουν αντιμέτωπες αν δεν εφαρμόσουν πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης. Ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα που βασίζεται στους φυσικούς

πόρους. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε ζημιά στο περιβάλλον βλάπτει στην ουσία τα θετικά στοιχεία και την ενδεχόμενη μελλοντική ανάπτυξη του προορισμού.

Η διατήρηση της καθαριότητας στις πόλεις και στην ύπαιθρο αποτελεί προτεραιότητα για όσους ασχολούνται με την ξενοδοχειακή βιομηχανία. Τα τελευταία χρόνια, η έλλειψη σεβασμού για τους «κοινούς χώρους», με την ανεξέλεγκτη και παράνομη εναπόθεση αποβλήτων αποτελεί πρόβλημα. Ενώ διάφορες εκθέσεις έχουν δημοσιοποιήσει τους παράνομους χώρους απόρριψης αποβλήτων σε ολόκληρο το νησί, περιλαμβανομένης και εντός της νεκρής ζώνης των Ηνωμένων Εθνών, όπου βρίσκονται μερικοί από τους πιο ποικίλους και πλούσιους από περιβαλλοντικής άποψης φυσικούς πόρους της Κύπρου, μέχρι σήμερα ελάχιστα έχουν γίνει για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό ή για να καταστούν οι κοινότητες ή/και τα άτομα υπόλογα για ενέργειες σκουπιδοποίησης του περιβάλλοντος. Οι περιστασιακές εκστρατείες στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση δεν φαίνεται να αρκούν για να αποτρέψουν τον κόσμο από το να χρησιμοποιεί μερικούς ανοικτούς χώρους ως χώρους απόρριψης και η πρόκληση έγκειται στη δημιουργία μιας αποτελεσματικής εκπαιδευτικής εκστρατείας η οποία θα ενσταλάξει ένα αίσθημα ευθύνης απέναντι στην κοινωνία.

Ο τουριστικός κλάδος της Κύπρου θα πρέπει να πράξει περισσότερο για τη διατήρηση των φυσικών πόρων. Ο έλεγχος που ασκεί ο κλάδος σε μεγάλες εγκαταστάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να επωφεληθούν από συστήματα συμπαραγωγής, την ενσωμάτωση της ηλιακής ενέργειας και της ψύξης στα παραδοσιακά τους συστήματα, ελαχιστοποιώντας ταυτόχρονα την κατανάλωση νερού, συνεπάγεται ότι θα πρέπει να μοιραστεί την ευθύνη για τη μη εκμετάλλευση των τεχνολογιών εκμετάλλευσης ανανεώσιμων πόρων. Από τη δεκαετία του '70, όταν κτίστηκε το πρώτο σύγχρονο ξενοδοχείο στην Πάφο, υπήρχαν εισηγήσεις για επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων λυμάτων στην τουαλέτα. Την εποχή εκείνη, τέτοιες ιδέες απορρίπτονταν χωρίς πολλή σκέψη. Σήμερα, ωστόσο, τα συστήματα αυτά επιχορηγούνται αλλά είναι αδύνατο να εφαρμοστούν σε υφιστάμενα κτίρια χωρίς να γίνουν σημαντικές εργασίες μετατροπής.

Η τουριστική βιομηχανία, στην προσπάθειά της να δημιουργήσει τεχνητά περιβάλλοντα, ξένα για την Κύπρο, έχει επί σειρά ετών χρησιμοποιήσει υπερβολικές ποσότητες νερού για την άρδευση γρασιδιού και τροπικών φυτών. Μόλις πρόσφατα, η έλλειψη νερού έχει αναγκάσει τους ξενοδόχους και τους πράκτορες στον κλάδο της ψυχαγωγίας να μελετήσουν εκ νέου τις στρατηγικές τους και σήμερα χρησιμοποιούνται ενδημικά φυτά για διακόσμηση και τα επεξεργασμένα λύματα για άρδευση. Σε μερικές περιπτώσεις, οι τοπικές αρχές υπήρξαν συνεργοί στο ότι δεν αναγνώρισαν αμέσως τις ευκαιρίες εξοικονόμησης του νερού και με βάση ένα βραχυπρόθεσμο σκεπτικό, ανάγκασαν τα ξενοδοχεία να κλείσουν τις μονάδες επεξεργασίας λυμάτων τους και ακόμη να αφαιρέσουν τα ρεζερβουάρ και τα ντεπόζιτα που είχαν. Εκείνο που θα μπορούσε να γίνει ήταν η παροχή επεξεργασμένου νερού από τις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας λυμάτων πίσω σε επιλεγμένους

μεγάλους χρήστες, όπως ξενοδοχεία, που χρησιμοποιούν σήμερα πόσιμο νερό για σκοπούς άρδευσης. Οι πρώην μονάδες επεξεργασίας λυμάτων των ξενοδοχείων θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την αποθήκευση του επιστραφέντος νερού από την άρδευση ή ακόμη και να μετατραπούν σε όγκους πάγου για ενίσχυση των συστημάτων κλιματισμού.

Γεωργικός Κλάδος

- Υπερβολική κατανάλωση νερού για γεωργική παραγωγή
- Χειρισμός γεωργικών υπολειμμάτων
- Χειρισμός κοπριάς ζώων και υγρών αποβλήτων
- Χειρισμός του τυρογάλακτος από την παραγωγή χαλουμιού/χελίμ

Παρά το ότι η γεωργία αντιπροσωπεύει μια σχετικά μικρή αναλογία των οικονομιών της κάθε κοινότητας, οι επιπτώσεις της είναι δυσανάλογα μεγάλες. Για παράδειγμα, η γεωργία αντιπροσωπεύει το 75%-80% της κατανάλωσης νερού, ενώ η εντατικοποίηση της καλλιέργειας έχει οδηγήσει σε μείωση της αγροτικής βιοποικιλότητας και στη ρύπανση των υπόγειων υδάτων μέσω της μαζικής χρήσης λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών. Επίσης, η αυξημένη εξάρτηση από μονοκαλλιέργειες συγκεκριμένων ειδών οδηγεί σε μια μαζική απειλή για την παραδοσιακή βιοποικιλότητα των ειδών. Σε ένα μικρό νησί με τάση για απερίμωση όπως είναι η Κύπρος, αυτός ο τρόπος παραγωγής δεν είναι βιώσιμος. Η μετατροπή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε μονάδες οργανικής καλλιέργειας θα ήταν ένα μέσο επίτευξης μεγαλύτερης βιωσιμότητας σε αυτό τον κλάδο, όπως και η μείωση της εξάρτησης από φυτείες που απαιτούν μεγάλες ποσότητες νερού, όπως είναι τα εσπεριδοειδή. Με δυο λόγια, η γεωργία καταναλώνει περίπου 70% - 80% των ανεπαρκών υδάτινων πόρων του νησιού, ενώ δεν έχει την ανάλογη συμβολή στο συνολικό ΑΕΠ. Η πρόκληση έγκειται στο πώς να αυξήσουμε τη συμβολή της γεωργίας στην οικονομία μειώνοντας, αν είναι δυνατό, τις ποσότητες νερού που καταναλώνει. Οι λύσεις και σ' αυτό τον τομέα, όπως και αλλού, απαιτούν συνεργασία ολόκληρου του νησιού, εφόσον τα προβλήματα δεν περιορίζονται στη μια κοινότητα ή στην άλλη. Εάν κάποιος εξαντλεί ή ρυπαίνει τον υδροφόρο ορίζοντα στη μια κοινότητα, υπάρχουν επιπτώσεις και για την άλλη κοινότητα.

Τα γεωργικά υπολείμματα, ιδιαίτερα τα κλαδέματα και η κοπριά ζώων, αντιπροσωπεύουν μια σημαντική πηγή βιομάζας, η οποία σήμερα δεν αξιοποιείται στο έπακρο. Η πρόκληση έγκειται στην εξισορρόπηση μεταξύ των αναγκών και δυνατοτήτων χρήσης κάθε είδους υπολείμματος για ζωοτροφές, καύσιμα ή κομπόστα. Για παράδειγμα, η κοπριά μπορεί να μετατραπεί από πρόβλημα και ενόχληση σε ένα θετικό στοιχείο αν λάβει κανείς υπόψη τις δυνατότητες παραγωγής βιοαερίου και λιπάσματος που προσφέρει. Πολύ λίγα γίνονται προς αυτή την κατεύθυνση παρόλο που φαίνεται να υπάρχουν αρκετά κίνητρα. Τα υγρά απόβλητα των σφαγείων επίσης προσφέρουν τη δυνατότητα παραγωγής βιοαερίου.

Το τυρόγαλα δεν θεωρείται πρώτη ύλη αλλά μάλλον απόβλητο. Στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, το πρόβλημα ελαχιστοποιείται εφόσον χρησιμοποιείται ως τροφή για χοίρους, και παρόλο που αυτό ίσως να μην μπορεί να γίνει στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, το τουρκοκυπριακό τυρόγαλα θα μπορούσε να θεωρηθεί ως αγαθό προς εμπορία μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Η Γαλακτοκομική Συμβουλευτική Ομάδα Μάντισον (MADAG), που στηρίζεται από το UNDP-ACT, έχει πρόσφατα αναθέσει τη διεξαγωγή μελέτης για τη δυνατότητα μιας δικοινοτικής στρατηγικής διαχείρισης του τυρογάλακτος.

Τα κυριότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκύπτουν από τη γεωργία είναι η ρύπανση από τη χρήση λιπασμάτων, και ιδιαίτερα νιτρικών, οι υπερβολικές δόσεις φυτοπροστατευτικών και οι μεγάλες ποσότητες κοπριάς που συγκεντρώνονται σε περιοχές εκτροφής ζώων. Για την τουρκοκυπριακή κοινότητα, ιδιαίτερα, η υπερβολική χρήση νερού προκαλεί μεγάλη ανησυχία, ενώ η χρήση οικονομικών συστημάτων άρδευσης, όπως είναι η άρδευση με σταγόνες, βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Η καλλιέργεια φυτειών που καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες νερού (π.χ. εσπεριδοειδή) και οι οποίες έχουν μικρή συμβολή στο εισόδημα των γεωργών δεν είναι άσχετη με το φαινόμενο. Εάν το νερό για τη γεωργία χρεωνόταν στην κανονική του τιμή θα σταματούσε η τοπική καλλιέργεια πολλών ειδών. Βεβαίως, τα ζητήματα που προκύπτουν έχουν πολύ μεγαλύτερες προεκτάσεις από την εξοικονόμηση νερού. Τα πραγματικά ζητήματα είναι κοινωνικοοικονομικά και βεβαίως πέραν του πεδίου μελέτης αυτής της σύντομης Έκθεσης. Δεν υπάρχει ωστόσο αμφιβολία ότι η υλοποίηση σχεδίων για εκπαίδευση και ενθάρρυνση των γεωργών να χρησιμοποιούν λιγότερο νερό έχει ακόμη μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης.

Οικοδομικός Κλάδος

- Ποιότητα των υλικών των λατομείων
- Το «αναγκαίο κακό» των οπτικών επιπτώσεων και των εκπομπών σκόνης από μεγάλα λατομεία
- Εφαρμογή «Αρχών Πράσινου Κτιρίου»
- Αποδάσωση

Οι βιομηχανίες εξόρυξης και ιδιαίτερα οι επιχειρήσεις που διαχειρίζονται εργασίες εκμετάλλευσης μεταλλείων και λατομείων, ανησυχούν για τις επιπτώσεις των εργασιών τους, όπως είναι η ρύπανση από τη σκόνη, η διάβρωση των τοπίων και η ρύπανση του εδάφους και των υδάτων από τις μεγάλες ποσότητες αποβλήτων. Υπάρχουν κανονισμοί της ΕΕ για βιώσιμες βιομηχανίες εξόρυξης, περιλαμβανομένων των αξιολογήσεων περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση των εκπομπών σκόνης και στην αποκατάσταση. Εντός του πλαισίου του Οικουμενικού Συμφώνου, η βιομηχανία εξόρυξης θα μπορούσε να κινηθεί ακόμη περισσότερο προς τη βιωσιμότητα.

Η ποιότητα των υλικών των λατομείων είναι ένα ζήτημα που αναδύεται από καιρό σε καιρό ως πρόβλημα, ιδιαίτερα σε σχέση με τις ανάγκες του σεισμικού κώδικα. Μια

πρόκληση θα έγκειται στη γρήγορη δημιουργία εγκαταστάσεων ανακύκλωσης των αποβλήτων κατεδαφίσεων και η χρήση τέτοιων υλικών στην οικοδομική βιομηχανία. Τα λατομεία θεωρούνται από πολλούς ως ένα «αναγκαίο κακό». Αυτό ίσως να ισχύει σε μεγάλο βαθμό, σε ένα μικρό νησί όπως είναι η Κύπρος, όπου τα λατομεία δεν είναι δυνατό να είναι πάντοτε εκτός θέας, υπάρχει η πρόκληση της αποκατάστασης των χώρων που δεν τυγχάνουν πλέον εκμετάλλευσης και της εφαρμογής των αρχών για το κλείσιμο των μεταλλείων, σε όλες τις εργασίες εξόρυξης. Το θέμα της σκόνης και των εκπομπών άλλων σωματιδίων από τα λατομεία είναι ένα πρόβλημα που μπορεί να τύχει αποτελεσματικού χειρισμού με τα σωστά τεχνικά και διαχειριστικά μέτρα. Το μη χρησιμοποιηθέν υλικό από τα λατομεία είναι ένα ακόμη σοβαρό πρόβλημα για την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Τα υλικά αυτά εύκολα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ορισμένους τομείς όπως π.χ. ως υλικό γεμίματος και στην κατασκευή δρόμων. Στην πραγματικότητα, απορρίπτονται κατά κύριο λόγο παράνομα. Το θέμα της αποδάσωσης και η συνεπαγόμενη διάβρωση και απώλεια φυτικής γαίας στους χώρους των λατομείων είναι επίσης ένα «αναγκαίο κακό» αλλά μπορεί να μετριαστεί αποτελεσματικά με καλό σχεδιασμό, κάτι που γίνεται αρκετά αποτελεσματικά στην ελληνοκυπριακή κοινότητα.

Οι αρχές της βιώσιμης κατασκευής κτιρίων, όταν εφαρμοστούν, μπορούν να εξοικονομήσουν σημαντικές ποσότητες ενέργειας και νερού που χρησιμοποιείται από τα κτίρια καθ' όλη τη διάρκεια της λειτουργικής τους ζωής. Τα πλείστα μέτρα που πρέπει να ληφθούν αποτελούν κοινή λογική. Τα οφέλη μπορούν να πολλαπλασιαστούν αν σκεφτεί κανείς ότι τα κτίρια μπορούν να βαθμολογηθούν, να πιστοποιηθούν και συνεπώς να κερδίσουν πλεονέκτημα και αξία όταν διατεθούν στην αγορά. Οι εργολάβοι οικοδομών δεν έχουν ακόμη αντιμετώπισει την πίεση από την αγορά για την έκδοση πιστοποιητικών χρήσης ενέργειας για τα κτίριά τους, και αυτό ίσως εξηγεί γιατί πολλοί αντιστέκονται στην εφαρμογή των Αρχών του Πράσινου Κτιρίου. Υπάρχουν ήδη κάποιες προσπάθειες για δημιουργία αλλαγής στην «κουλτούρα» των σχεδιαστών, των οικοδόμων και των πελατών τους.

Πέραν της βιομηχανίας εξόρυξης, το κύριο περιβαλλοντικό πρόβλημα για τον κλάδο είναι η παντελής σχεδόν περιφρόνηση των βιοκλιματικών σχεδιασμών που θα μπορούσαν να μειώσουν το κόστος θέρμανσης και ψύξης καθ' όλη τη διάρκεια ζωής ενός κτιρίου. Πρόκειται για ένα κρυμμένο πρόβλημα και η λύση του έχει αναβληθεί μέχρις ότου επιβλήθηκε στην ελληνοκυπριακή κοινότητα από τους Κανονισμούς της ΕΕ. Οι ειδικοί μιλάνε συχνά για τη χαμένη ευκαιρία της Κύπρου να μειώσει τα επίπεδα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, όταν αγνοήθηκαν συμβουλές για μόνωση των κτιρίων. Μια σημαντική θετική δράση που πιστώνεται στον κλάδο αυτό είναι η παρουσία παντού ηλιακών θερμοσιφώνων. Από την άλλη, ένα σοβαρό αρνητικό σημείο είναι η ανεπάρκεια μέτρων για την προαγωγή εξωτερικών συσκευών ελέγχου σκίασης που θα μπορούσαν να μειώσουν την κατανάλωση ηλεκτρισμού για κλιματισμό σε αρκετά χαμηλά επίπεδα.

Κλάδος των Μεταφορών

- Αντικατάσταση τροχαίου υλικού με καθαρά οχήματα
- Έλλειψη βιοκαυσίμων και υποδομής για παραγωγή βιοκαυσίμων
- Επίλυση του χρόνιου προβλήματος των δημόσιων μεταφορών

Οι προκλήσεις στον κλάδο των μεταφορών χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: 1) μέτρα που δεν ελέγχονται άμεσα από τον κλάδο, όπως είναι η διαθεσιμότητα υποδομής για παραγωγή βιοκαυσίμων και μια λύση στο χρόνιο πρόβλημα των δημόσιων μεταφορών, και 2) θέματα εντός του ελέγχου των εταιρειών δημόσιων μεταφορών, όπως είναι η ανανέωση του υφιστάμενου τροχαίου υλικού.

Στην ελληνοκυπριακή κοινότητα εισέρχεται μεγάλη ποσότητα χρησιμοποιημένου τροχαίου υλικού, πράγμα που σημαίνει ότι οι εταιρείες του κλάδου εισάγουν τα προβλήματα κάποιων άλλων. Ένα άλλο θέμα είναι και η επιθεώρηση και επιδιόρθωση όλων των μηχανών που δεν πληρούν περιβαλλοντικά πρότυπα. Μια σημαντική συμβολή στο περιβάλλον θα ήταν ο εξορθολογισμός των χερσαίων μεταφορών αγαθών έτσι ώστε τα ταξίδια της επιστροφής να αξιοποιούνται καλύτερα.

Το κυριότερο περιβαλλοντικό πρόβλημα του κλάδου των μεταφορών είναι βεβαίως η μεγάλη κατανάλωση ορυκτών καυσίμων. Είναι κατανοητό ότι η Κύπρος μπορεί να αγοράσει μόνο ό,τι προσφέρεται στην αγορά σε ό,τι αφορά το τροχαίο υλικό και τα καύσιμα. Στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, μετά από πιέσεις της ΕΕ εισήχθη η αμόλυβδη βενζίνη, έγιναν υποχρεωτικές οι τακτικές επιθεωρήσεις οχημάτων και ελέγχεται η ταχύτητα στους αυτοκινητόδρομους όχι μόνο για λόγους ασφάλειας αλλά και για λόγους μείωσης της κατανάλωσης καυσίμων. Για την τουρκοκυπριακή κοινότητα, η χρήση αμόλυβδων καυσίμων άρχισε επίσης πριν από μερικά χρόνια. Ωστόσο, η ποιότητα των καυσίμων δεν πληροί τα πρότυπα της ΕΕ και αυτό προκαλεί ατμοσφαιρική ρύπανση, ιδιαίτερα κατά τις ώρες αιχμής. Παρά το ότι ηλεκτρικά αυτοκίνητα έχουν αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους στους δρόμους, εξακολουθούν να αποτελούν εξαίρεση. Επίσης, η περιβαλλοντική τους αξία είναι αμφισβητήσιμη σε μια χώρα όπου το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας εξαρτάται από μονάδες που λειτουργούν με πετρέλαιο (στην ελληνοκυπριακή κοινότητα σύντομα θα μετατραπούν σε μονάδες αερίου, γεγονός που θα οδηγήσει σε ελαφριά βελτίωση σε ό,τι αφορά τις εκπομπές). Ωστόσο, εξακολουθούν να μην υπάρχουν μέτρα διαχείρισης. Ο μεγάλος στόλος οχημάτων θα μπορούσε να γίνει πιο αποδοτικός: πολλά φορτηγά ταξιδεύουν μισογεμάτα ή ακόμη και άδεια. Οι δημόσιες μεταφορές είναι επίσης ανεπαρκείς με αποτέλεσμα η χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου να αποτελεί απόλυτη αναγκαιότητα για τον πολίτη. Πολλά διαχειριστικά μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν για να μειωθεί η κυκλοφοριακή συμφόρηση, όπως διαβαθμισμένες ώρες εργασίας και αναβάθμιση των δημόσιων μεταφορών, με την επανεισαγωγή ενός σιδηροδρομικού συστήματος.

Το Οικουμενικό Σύμφωνο και η Εταιρική Περιβαλλοντική Ευθύνη στην Κύπρο

Στην Κύπρο, παρά το ότι μερικές εταιρείες υιοθετούν τις αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου, μέχρι σήμερα δεν έχει συσταθεί «Τοπικό Δίκτυο» που να καλύπτει όλο το νησί, όπως προσδιορίζεται από το Γραφείο του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη. Οι εταιρείες που συμμετέχουν μέχρι σήμερα στο Οικουμενικό Σύμφωνο παρατίθενται στην ιστοσελίδα του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών (www.unglobalcompact.org).

Στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, το έργο του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών με τίτλο Συνεταιρισμός για το Μέλλον διαδραμάτισε ουσιαστικό ρόλο στη δικτύωση των εταιρειών που υιοθετούν τις περιβαλλοντικές αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου και σήμερα 18 εταιρείες έχουν δεσμευτεί να συνεργαστούν για την υιοθέτηση των αρχών αυτών. Αυτό τους επιτρέπει να ενισχύσουν τη συνεργασία και το συντονισμό τους με στόχο την προαγωγή και εφαρμογή των αρχών του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών. Έχουν για παράδειγμα πραγματοποιήσει εκστρατείες ενημέρωσης για την εξοικονόμηση νερού και ενέργειας.

Πλαίσιο 3.1 Περιβαλλοντικές προκλήσεις στην Κύπρο και αναζήτηση πρακτικών λύσεων

Ανταπόκριση στις Κλιματικές Αλλαγές

Οι επιστήμονες ανά το παγκόσμιο συμφωνούν σήμερα ότι οι κλιματικές αλλαγές είναι γεγονός. Το ερώτημα δεν είναι πλέον εάν όντως υπάρχουν οι αλλαγές αυτές αλλά πώς να διαχειριστούμε τις επιπτώσεις τους. Σύμφωνα με μια πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Νότια και η Νοτιοανατολική Ευρώπη θα είναι οι πιο ευάλωτες περιοχές στις επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών: «Νότια και Νοτιοανατολική Ευρώπη: (Πορτογαλία, Ισπανία Νότια Γαλλία, Ιταλία, Σλοβενία, Ελλάδα, Μάλτα, Κύπρος, Βουλγαρία, Νότια Ρουμανία). Η Ιβηρική Χερσόνησος θα επηρεαστεί περισσότερο από τις ξηρασίες, με την ετήσια βροχόπτωση να μειώνεται μέχρι και 40% του σημερινού ποσοστού. Η ετήσια μέση θερμοκρασία αυξάνεται σε όλη τη Νότια Ευρώπη και στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας θα είναι της τάξης των 4-5°C. Λιγότερες βροχοπτώσεις και πολύ ψηλότερες θερμοκρασίες θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερους κινδύνους έλλειψης νερού, ξηρασιών, κυμάτων θερμότητας, δασικών πυρκαγιών, απωλειών βιοποικιλότητας, υποβάθμισης του εδάφους και των οικοσυστημάτων και σταδιακά απερίημωσης. Η πιο βίαιη βροχόπτωση θα αυξήσει τη διάβρωση, την απώλεια οργανικής ύλης από το έδαφος και τον κίνδυνο στιγμιαίων πλημμυρών. Λιγότερες ποσότητες νερού θα είναι διαθέσιμες για υδροηλεκτρικούς σταθμούς και την ψύξη θερμοηλεκτρικών σταθμών, ιδιαίτερα κατά τους ζεστούς μήνες. Ο κίνδυνος διακοπών στην παροχή ρεύματος θα αυξάνεται καθώς η ζέστη του καλοκαιριού θα αυξάνει τη ζήτηση για κλιματισμό. Η γεωργική σοδειά θα μπορούσε να μειωθεί απότομα καθώς οι θερμοκρασίες θα ανεβαίνουν και το νερό θα γίνεται πιο σπάνιο. Σε πολλές μεγάλες περιοχές του Νότου, οι απώλειες σε σοδειά θα μπορούσε να κυμαίνονται από 10% μέχρι 30%. Τα τουριστικά θέρετρα θα μπορούσαν να είναι υπερβολικά ζεστά για καλοκαιρινές διακοπές και το τουριστικό ρεύμα μπορεί να μετακινηθεί προς την άνοιξη και το φθινόπωρο. Οι θάνατοι που σχετίζονται με τη ζέστη θα μπορούσαν να σκοτώσουν πρόωρα χιλιάδες ανθρώπους κάθε χρόνο: 30-55 επιπρόσθετοι θάνατοι ετησίως ανά 100.000 ανθρώπους σε μεγάλες περιοχές της Νότιας Ευρώπης.»

Η Περίπτωση της Διαχείρισης Αποβλήτων

Το φυσικό περιβάλλον της Κύπρου είναι ενωμένο μέσω αλληλένδετων και αλληλεξαρτώμενων οικοσυστημάτων και καμία γραμμή στο χάρτη δεν μπορεί να εμποδίσει τις επιπτώσεις της περιβαλλοντικής υποβάθμισης από το να ταξιδεύσουν από τη μια κοινότητα στην άλλη. Χειροπιαστό παράδειγμα των διασυνδέσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων είναι τα ζητήματα διαχείρισης αποβλήτων στο νησί. Μέχρι σήμερα, η δημιουργία διπλών συστημάτων επεξεργασίας αποβλήτων (με αξιοσημείωτη εξαίρεση τη μονάδα επεξεργασίας λυμάτων στη Μια Μηλιά) για τα διάφορα απόβλητα των δύο κοινοτήτων δείχνει πώς τα περιβαλλοντικά ζητήματα μπορεί να περιπλοκούν. Οι ποσότητες αποβλήτων που παράγει η κάθε κοινότητα είναι σχετικά μικρές σε ό,τι αφορά τη

διαχείριση και επεξεργασία τους και αυτό καθιστά δύσκολη την ανάπτυξη οικονομικά αποδοτικών συστημάτων διαχείρισης που θα μπορούν να φτάσουν σε επίπεδα κόστους ισορροπίας. Εάν τα απόβλητα των δύο κοινοτήτων συνδυάζονταν, οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας και ανακύκλωσης θα μπορούσαν να τυγχάνουν πιο αποτελεσματικής διαχείρισης και να είναι οικονομικά πιο βιώσιμες. Κάποια πρακτικά παραδείγματα είναι η επεξεργασία χρησιμοποιημένων λιπαντικών, η ανακύκλωση ελαστικών και μπαταριών αυτοκινήτων. Σε ό,τι αφορά την αναζήτηση ενός χώρου για τη δημιουργία μονάδας επεξεργασίας αποβλήτων που θα μπορούσε να εξυπηρετήσει τόσο τους Ελληνοκυπρίους όσο και τους Τουρκοκυπρίους, ολόκληρο το νησί θα πρέπει να θεωρείται ως ένα ενιαίος χώρος. Ένα ολοκληρωμένο έργο του τύπου αυτού δεν είναι απαραίτητο να βρίσκεται επί μιας αυθαίρετης γραμμής στο χάρτη αλλά εκεί όπου θα συνεισφέρει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην επίλυση ενός προβλήματος που αφορά ολόκληρο το νησί με τις ελάχιστες αρνητικές επιπτώσεις, ενώ θα εξυπηρετεί και τις δύο κοινότητες και το περιβάλλον του νησιού στο σύνολό του.

Πλαίσιο 3.2 Γαλάζια Σημαία

Η Γαλάζια Σημαία είναι ένα σύστημα πιστοποίησης για τη βράβευση παραλιών (ιδιωτικών ή δημόσιων) που πληρούν τα ακόλουθα κριτήρια.

- Περιβαλλοντική εκπαίδευση και πληροφόρηση
- Ποιότητα των υδάτων κολύμβησης
- Περιβαλλοντική διαχείριση
- Ασφάλεια και υπηρεσίες

Υπάρχουν σήμερα 49 παραλίες στην Κύπρο που έχουν την πιστοποίηση αυτή και ο αριθμός τους έχει αυξηθεί σταδιακά μετά την εισαγωγή του σχεδίου πριν από είκοσι περίπου χρόνια.

Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού και η Κυπριακή Ένωση Προστασίας του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος (CYMEPA) εγκαινίασαν την εισαγωγή του σχεδίου στην Κύπρο το 1995. Έκτοτε, ο αριθμός των παραλιών που βραβεύθηκαν στο νησί αυξάνεται σταδιακά. Το 1996, η Κύπρος είχε 11 Γαλάζιες Σημαίες, 29 το 2000 και 49 το 2006.

Τα βραβεία εγκαινιάστηκαν το 1987 και απονέμονται σε παραλίες και μαρίνες που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια αναφορικά με την ποιότητα των υδάτων κολύμβησης, τη διαχείριση της παραλίας, την ασφάλεια και την περιβαλλοντική εκπαίδευση και πληροφόρηση. Τα βραβεία της Γαλάζιας Σημαίας προσφέρουν ένα κίνητρο για τις τοπικές αρχές να διατηρούν τις παραλίες και να αναβαθμίζουν την ποιότητά τους κάθε χρόνο. Η σταδιακή αύξηση αποτελεί απόδειξη της σημασίας που δίνουν οι παράκτιοι δήμοι και ξενοδοχεία στα οφέλη που αποφέρει η φροντίδα του περιβάλλοντος, το οποίο παράγει το εισόδημά τους.

Πλαίσιο 3.3 Green Dot

Η Green Dot (Cyprus) Public Co. Limited ιδρύθηκε το 2003 ως μια μη κερδοσκοπική, ιδιωτική εταιρεία της οποίας ο κύριος στόχος είναι η διαχείριση, εκ μέρους εταιρειών μεταποίησης και εισαγωγής στην Κύπρο, της ευθύνης τους για ανάκτηση και ανακύκλωση όλων των υλικών συσκευασίας που διαθέτουν στην τοπική αγορά. Πρόκειται για μια ανάγκη που δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα της εναρμόνισης με την ΕΕ και πιο συγκεκριμένα με την Οδηγία 94/62/EU για τη Συσκευασία και τα Απόβλητα Συσκευασίας.

Η Εταιρεία βρίσκεται στη διαδικασία καθιέρωσης του συστήματος και εξασφάλισης άδειας για τη λειτουργία της. Λόγω της διαδικασίας αυτής, έχει συνάψει συμφωνία παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών με την Fost Plus Βελγίου, με στόχο την αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας ενός από τους πιο επιτυχημένους οργανισμούς ανάκτησης συσκευασιών στην Ευρώπη.

Πλαίσιο 3.4 Οργανική Καλλιέργεια στην Κύπρο

Τα τελευταία χρόνια, η αυξημένη ζήτηση υγιεινών προϊόντων εκ μέρους των καταναλωτών και η αυξανόμενη μη βιωσιμότητα της συμβατικής γεωργίας, έχουν ενθαρρύνει το γεωργικό κλάδο να μελετήσει την επιλογή της οργανικής καλλιέργειας, εντός του πλαισίου της Οδηγίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2092/91/EEC. Πολλές ομάδες και σύνδεσμοι έχουν συσταθεί για την υποστήριξη της τάσης αυτής:

Η Ένωση Παραγωγών Οργανικών Προϊόντων Κύπρου (ελληνοκυπριακή κοινότητα, 2000),
Η Ένωση Οργανικής Ζωής και Καλλιέργειας: ORYAT (τουρκοκυπριακή κοινότητα, 2005)
Η Συμβουλευτική Ομάδα για τα οργανικά προϊόντα στην Κύπρο (δικονομική, 2005)

Σύμφωνα με την έκθεση του 2006 με τίτλο «Ο Κόσμος της Οργανικής Καλλιέργειας», η Κύπρος διαθέτει 1,018 εκτάρια γης υπό οργανική καλλιέργεια, ποσοστό που αποτελεί 0,71% της συνολικής γεωργικής γης (σε σύγκριση με 13,53% στην Αυστρία, 6,22% στην Ιταλία, 4,39% στο Ηνωμένο Βασίλειο, 2,72% στην Ελλάδα, 1,05% στο Ισραήλ, και 0,72% στη Αίγυπτο). Το 2006, σύμφωνα με την ίδια έκθεση, η Κύπρος είχε 225 γεωργικές εκμεταλλεύσεις οργανικής καλλιέργειας (σε σύγκριση με 36,639 στην Ιταλία, 19,826 στην Αυστρία, 4,010 στο Ηνωμένο Βασίλειο, 8,269 στην Ελλάδα, 810 στην Εσθονία, 500 στην Παλαιστίνη, 400 στο Ισραήλ).

Πλαίσιο 3.5 Άλλα Πρακτικά Παραδείγματα Επιχειρηματικής Συμπεριφοράς σε Σχέση με το Περιβάλλον

Σε δύο παραδείγματα, μεγάλες εταιρείες ανάπτυξης γης / κατασκευών αντιστάθηκαν στην ιδέα να προβούν σε βασικές πρόνοιες στους νέους σχεδιασμούς τους για μέτρα εξοικονόμησης νερού και ελαχιστοποίησης της ενέργειας λόγω φόβου για αυξημένο κόστος. Ένας σύμβουλος τους παρείχε μια ανάλυση κόστους / οφέλους του έργου. Μετά από μια αρχική περίοδο σκέψης, και οι δύο εταιρείες αποφάσισαν να ενσωματώσουν μέτρα που θα διευκόλυναν την εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης νερού σε μεταγενέστερο στάδιο, καθιστώντας τη διαδικασία πιο εύκολη. Αποφάσισαν επίσης να μελετήσουν εκ νέου τη χρήση

μονωτικών τούβλων μεγαλύτερου πάχους στους εξωτερικούς τους τοίχους. Ωστόσο, οι προσπάθειες που έγιναν για να τους παροτρύνουν να μελετήσουν την επιλεκτική χρήση σύγχρονων πλινθότοιχων έπεσαν στο κενό καθώς δεν τους φαίνονταν «αρκετά μοντέρνοι».

Σε δύο άλλες περιπτώσεις, ένα γαλακτοκομείο κι ένα βιομηχανικό πλυντήριο εφάρμοσαν το πλύσιμο κατ'αντιρροή και την ανακύκλωση ως ένα πολύ αποτελεσματικό μέσο μείωσης του νερού και του κόστους της ενέργειας. Η μείωση της καθημερινής κατανάλωσης του πόρου αυτού οδήγησε σε δραματικές μειώσεις του κόστους. Και οι δύο έλαβαν τη συμβουλή στο στάδιο του προγραμματισμού. Εκείνο που τους έκανε να δεχθούν την ιδέα ήταν οι ψηλοί λογαριασμοί νερού και ηλεκτρισμού και η πολύ ορατή πιθανότητα αυξήσεων των τιμών αυτών των βασικών πόρων στο εγγύς μέλλον.

Σε ένα άλλο παράδειγμα, ένας ιδιοκτήτης εταιρείας επεξήγησε την αξία του να δίνει κανείς προσοχή στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εργασιών του: «Εάν επενδύσω μόνο σε οικονομικές πτυχές και αγνοήσω τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα, τότε οι κακές πρακτικές λειτουργίας μου θα βλάψουν το περιβάλλον, ο κόσμος θα θυμώσει και θα εξαγριωθεί και το πρόβλημα αυτό θα ελκύσει την προσοχή του κοινού. Η τουρκοκυπριακή κοινότητα είναι ένα μικρό μέρος κι έτσι τα νέα για τα προβλήματα που προκάλεσε η εταιρεία μου στο περιβάλλον θα εξαπλωθούν με τις ακόλουθες επιπτώσεις:

- α - Εάν είμαι εταιρεία κατασκευών κανείς δεν θα αγοράζει πλέον σπίτια από μένα
- β - Εάν είμαι στον τουριστικό κλάδο, οι πελάτες θα σταματήσουν να έρχονται στο ξενοδοχείο ή στο τουριστικό μου κατάλυμα
- γ - Εάν είμαι γεωργική επιχείρηση, δεν θα μπορώ να βρω ντόπιες αγορές για τα προϊόντα μου, κι έτσι θα έχω πρόβλημα να τα διαθέσω και θα χάσω χρήματα
- δ - Εάν είμαι στον κλάδο των μεταφορών και της διανομής, θα απωθώ τον κόσμο από το να είναι πελάτες μου και σίγουρα θα βρουν μια εναλλακτική λύση.»

Το παράδειγμα αυτό δείχνει τόσο την ευρύτερη όσο και τη στενότερη εικόνα, αλλά δυστυχώς είναι λίγες οι εταιρείες που έχουν φθάσει σε αυτό το βαθμό ευαισθητοποίησης.

Ένα άλλο παράδειγμα μιας πολύ γνωστής εταιρείας σχετίζεται με την εφαρμογή των προτύπων ISO 14000. Ο συντονιστής έργου της εταιρείας δήλωσε ότι αποτελούσε βάρος για την εταιρεία, γιατί στην προσπάθειά τους να συμμορφώνονται με τα πρότυπα ISO 14000, δαπανούνται επιπλέον χρήματα για το σκοπό αυτό και το πιο απογοητευτικό για την εταιρεία αυτή είναι το γεγονός ότι άλλες εταιρείες του ίδιου κλάδου δεν κάνουν τίποτα. Το είδος του παραπόνου που προέκυψε ήταν το εξής: «Γιατί πληρώνω επιπλέον χρήματα και χάνω από το κέρδος μου προσπαθώντας να σώσω και να προστατεύσω το περιβάλλον;». Η κατάσταση αυτή συναντάται σε όλους σχεδόν τους κλάδους, καθώς σήμερα αποτελεί πρόκληση για τις εταιρείες να συμμορφώνονται με τα πρότυπα ISO. Ωστόσο, όλες σχεδόν οι εταιρείες που εφαρμόζουν τα ISO εξέφρασαν την ίδια ανησυχία: ότι οι αρχές θα πρέπει να ρυθμίζουν και να διεξάγουν ελέγχους στις εταιρείες που δεν συμμορφώνονται με τα πρότυπα ISO 14000, και ότι οι εταιρείες αυτές θα πρέπει να υπόκεινται σε μεγάλες ποινές, ώστε να σταματήσουν τον άδικο ανταγωνισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ

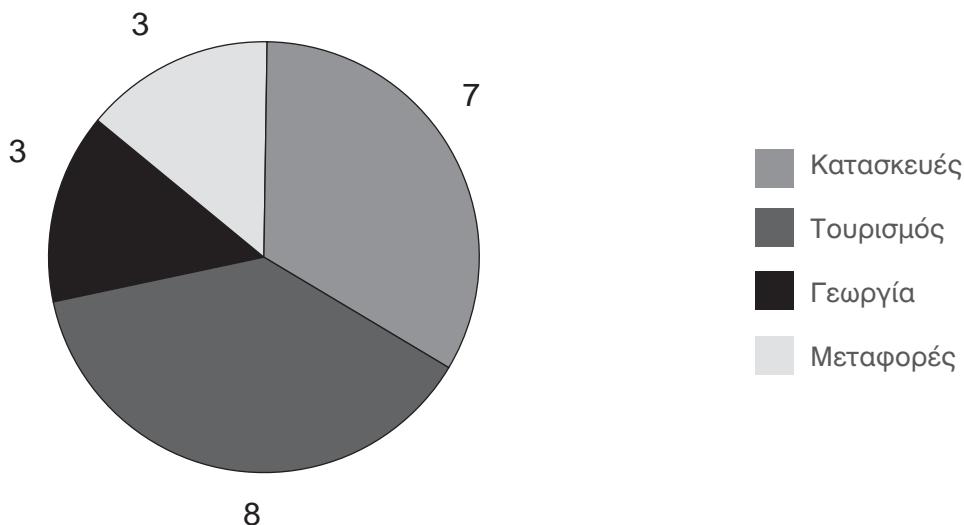
Οι εταιρείες που συμμετείχαν στο δείγμα για την παρούσα Έκθεση προέρχονταν από τους κλάδους του Τουρισμού, των Μεταφορών, της Παραγωγής Τροφίμων και της Γεωργίας και του Κατασκευαστικού και Οικοδομικού Κλάδου. Οι οίκοι που επιλέγησαν για την έρευνα ήταν αρκετά μεγάλοι και γνωστοί, βασιζόμενοι στην υπόθεση ότι (α) εάν αυτοί δεν γνωρίζουν τις αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου τότε θα είναι απίθανο να τις γνωρίζουν οι μικρότεροι οίκοι, και (β) εάν τις γνωρίζουν, τότε μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μελέτες περιπτώσεων και παραδείγματα για τους μικρότερους οίκους. Συνεπώς, οι μεγαλύτερες εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να γίνουν «Πρωταθλητές» του Οικουμενικού Συμφώνου και άλλων αξιών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Οι 52 εταιρείες του συνόλου δεδομένων απασχολούν συνολικά 6,635 εργαζομένους. Από τις 52 εταιρείες, μόνο οι 19 έδωσαν στοιχεία για τον ετήσιο κύκλο εργασιών τους. Οι 19 αυτές εταιρείες (που απασχολούν συνολικά 2,518 εργαζομένους), έχουν συνολικό ετήσιο κύκλο εργασιών περίπου US\$ 338 εκατομμυρίων. Η γηραιότερη εταιρεία του συνόλου δεδομένων ιδρύθηκε το 1935 και η πιο καινούργια το 2004. Η κατανομή των εταιρειών αυτών στους διάφορους κλάδους φαίνεται στα Σχεδιαγράμματα 4.1 και 4.2 πιο κάτω. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τρεις εταιρείες από την τουρκοκυπριακή κοινότητα είχαν ήδη υιοθετήσει τις αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου.

Θα πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι η Κύπρος θεωρείται ως ένα ολοκληρωμένο σύνολο αλληλεξαρτώμενων οικοσυστημάτων. Αυτό ίσως προκαλέσει σύγχυση στον αναγνώστη που προσεγγίζει το θέμα από μια οικονομική σκοπιά, εφόσον είναι σαφές ότι η οικονομική κατάσταση των Ελληνοκυπρίων δεν είναι ίδια με αυτή των Τουρκοκυπρίων, και ότι η επιρροή του κοινοτικού κεκτημένου της ΕΕ στη λήψη αποφάσεων είναι

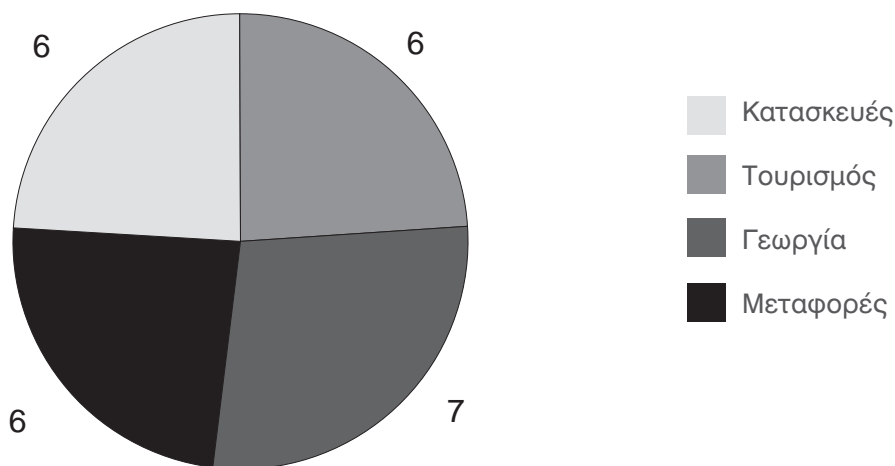
Σχεδιάγραμμα 4.1

Κατανομή εταιρειών για εταιρείες που διευθύνονται από Τουρκοκύπριους

Σχεδιάγραμμα 4.2

Κατανομή εταιρειών για εταιρείες που διευθύνονται από Ελληνοκύπριους

μεγαλύτερη για τις ελληνοκυπριακές επιχειρήσεις. Ωστόσο, από οποιαδήποτε άποψη, και ιδιαίτερα από οικολογική άποψη, δεν είναι λογικό να χειριζόμαστε τις δύο κοινότητες ως ξεχωριστές οντότητες, εφόσον η Κύπρος αποτελείται στην ουσία από αλληλένδετα οικοσυστήματα που δεν διαχωρίζονται με ξεκάθαρο τρόπο κατά μήκος της νεκρής ζώνης. Οι εκπομπές αέριων ρύπων, από όπου κι αν προέρχονται, θα επηρεάσουν, όπως και η έλλειψη νερού, ολόκληρο το νησί. Επίσης, τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν και οι δύο κοινότητες είναι στην ουσία τα ίδια (έλλειψη νερού, διάβρωση, ρύπανση, κτλ.) και απαιτούν συνεπώς ολοκληρωμένες λύσεις για όλο το νησί. Κατ'ακρίβειαν, μερικές από τις λύσεις αυτές ίσως αποτελέσουν και ευκαιρίες ανάπτυξης του εμπορίου μεταξύ των κοινοτήτων (π.χ. το τυρόγαλα από την τουρκοκυπριακή κοινότητα θα μπορούσε να είναι χρήσιμο για τα ελληνοκυπριακά χοιροστάσια). Συνεπώς, εκτός κι εάν θέλουμε να θεωρούμε τις περιβαλλοντικές ανησυχίες ως εξωτερικό παράγοντα, είναι αναγκαίο να θεωρήσουμε ολόκληρο το νησί ως ένα σύνολο, παρά να προσπαθούμε να υψώσουμε τεχνητά σύνορα σε ό,τι αφορά τις επιπτώσεις των επιχειρήσεων στο περιβάλλον.

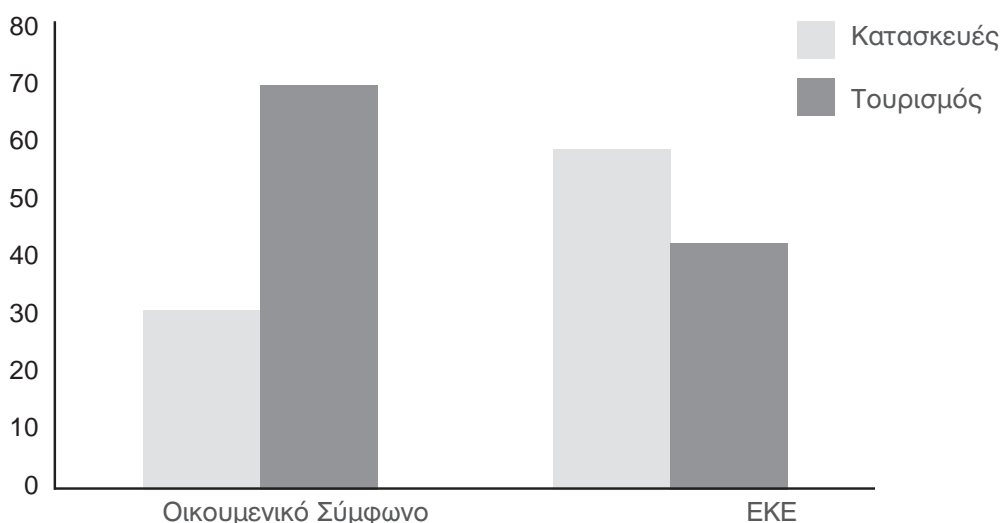
Επίπεδο Ευαισθητοποίησης γύρω από το Οικουμενικό Σύμφωνο

Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν ότι πολύ μικρός αριθμός ανώτερων διευθυντών γνώριζε για το Οικουμενικό Σύμφωνο (Σχεδιάγραμμα 4.3). Αυτό επιβεβαιώνεται και από τη Φάση II έρευνας (Παράρτημα 4) που διεξήγε η RAI για λογαριασμό του UNDP για την εταιρική κοινωνική ευθύνη το Μάιο του 2007. Η έρευνα εκείνη, η οποία μελέτησε ένα ευρύτερο φάσμα εταιρειών, επιβεβαίωσε ότι μόνο το 20% είχε ακούσει για το Οικουμενικό Σύμφωνο ή για τις αρχές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, με τις μεγάλες εταιρείες να γνωρίζουν περισσότερα απ' ό,τι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Αυτό οφείλεται πιθανώς στη σχετικά χαμηλή έκθεση του Συμφώνου ανάμεσα στις κυπριακές επιχειρήσεις. Όντως, το πόρισμα αυτό δεν κατεδεικνυε κατ'ανάγκη ότι οι Κύπριοι ηγέτες επιχειρήσεων δεν γνωρίζουν τη σημασία μερικών κοινωνικών θεμάτων στις επιχειρήσεις αλλά μάλλον το ότι δεν γνωρίζουν ότι αυτά έχουν κωδικοποιηθεί από το Οικουμενικό Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών και τις άλλες πρωτοβουλίες και κινήματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Αυτό κατέδειξε και το γεγονός ότι περισσότερες επιχειρήσεις είχαν ακούσει για την ΕΚΕ παρά για το Οικουμενικό Σύμφωνο. Στην ερώτηση «έχετε ποτέ ακούσει για την πρωτοβουλία του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών;», το 31% του συνόλου δεδομένων απάντησε ότι γνώριζε για την πρωτοβουλία, ενώ το 69% δεν την είχε ακούσει ποτέ. Από την άλλη, όταν ρωτήθηκαν «έχετε ποτέ ακούσει τον όρο Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη;», το 58% των εταιρειών απάντησε θετικά και το 42% αρνητικά, καταδεικνύοντας μια σημαντική εξοικείωση των εταιρειών με την έννοια της ΕΚΕ. Αυτό μπορεί να επεξηγηθεί από το γεγονός ότι το Οικουμενικό Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών δεν είναι η μόνη πρωτοβουλία που προάγει την ΕΚΕ (η ΕΕ, για παράδειγμα, έχει τις δικές της κατευθυντήριες γραμμές για την ΕΚΕ).

Σχεδιάγραμμα 4.3

Εξοικείωση με το Οικουμενικό Σύμφωνο και την ΕΚΕ

Επίπεδο Ευαισθητοποίησης για Περιβαλλοντικά Ζητήματα

Οι Κύπριοι επιχειρηματίες είναι πιο ενήμεροι για περιβαλλοντικά ζητήματα, γεγονός που φαίνεται να είναι το αποτέλεσμα της παρατεταμένης έκθεσης σε πληροφορίες από τη διεθνή κοινότητα, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά το κοινοτικό κεκτημένο και τη ροή νέας εναρμονισμένης νομοθεσίας με τη ΕΕ για την προστασία του περιβάλλοντος. Τα μεγάλα κεφάλαια των Ευρωπαϊκών Ταμείων που διοχετεύονται για τη βελτίωση του

περιβάλλοντος στην Κύπρο έχουν επίσης βοηθήσει τις εταιρείες να αναζητούν ευκαιρίες για χορηγίες και επιδοτήσεις για περιβαλλοντικές βελτιώσεις καθώς και ευκαιρίες επένδυσης σε περιβαλλοντικές ή ούτω καλούμενες «πράσινες» επιχειρήσεις. Η Φάση II της έρευνας για την ΕΚΕ που αναφέρεται πιο πάνω απεκάλυψε ωστόσο ότι μόνο 32% των ερωτηθέντων γνώριζε για τις περιβαλλοντικές αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου (και ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, δεν γνώριζε κατ'ανάγκη ότι οι εν λόγω αρχές ήταν αυτές του Οικουμενικού Συμφώνου). Στο σημείο αυτό παρατηρείται απόκλιση μεταξύ των επιχειρήσεων που διευθύνονται από Ελληνοκύπριους και αυτών που διευθύνονται από Τουρκοκύπριους: μεταξύ των πρώτων παρατηρείται μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση (42% το 2007) παρά μεταξύ των δεύτερων (30% το 2007). Μια ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια είναι ότι υπάρχει ισχυρός βαθμός συμμόρφωσης με τις τρεις περιβαλλοντικές αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου, ανεξαρτήτως του αν η εταιρεία γνώριζε ή όχι τις αρχές αυτές όπως προσδιορίζονται στο Οικουμενικό Σύμφωνο.

Για να διασφαλιστεί ο αντίκτυπος του περιβαλλοντικού κοινοτικού κεκτημένου της ΕΕ σε ολόκληρο το νησί, οι αποστολές του ΤΑΙΕΧ της ΕΕ εργάζονται για την προετοιμασία υλοποίησης του κοινοτικού κεκτημένου ενόψει της απόσυρσης της αναστολής του σύμφωνα με το Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ'αρ. 10 της Πράξης Προσχώρησης.

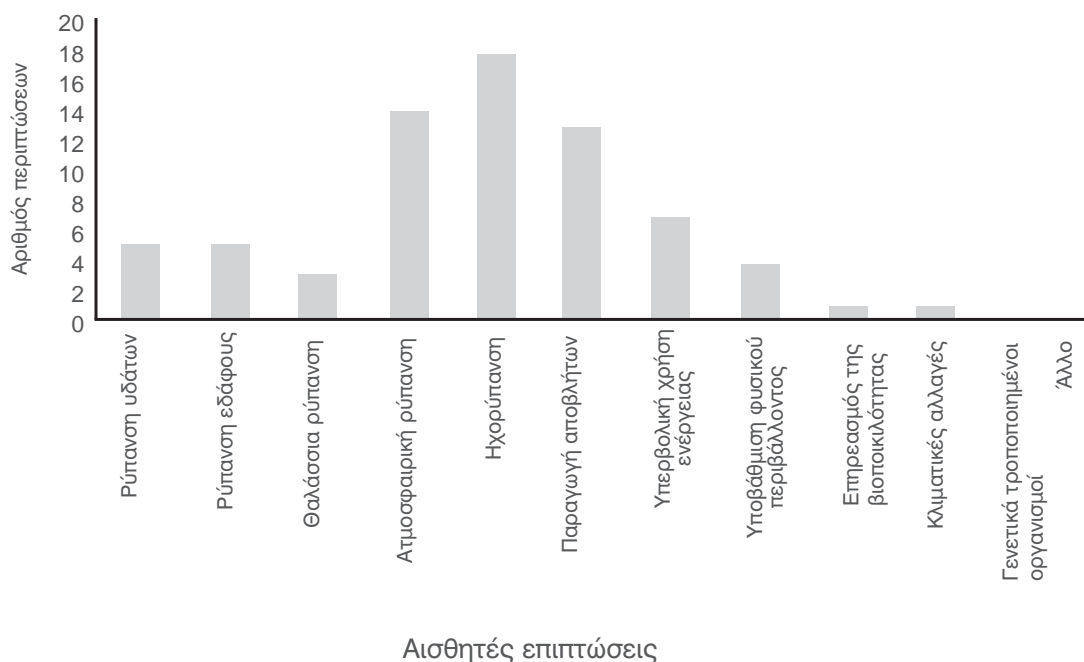
Ποσοστό λίγο μεγαλύτερο του ήμισυ των εταιρειών (55%) στο σύνολο δεδομένων πιστεύει ότι οι δραστηριότητές του προκαλούν επιπτώσεις στο περιβάλλον, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό (45%) πιστεύει ότι οι δραστηριότητές του δεν έχουν οποιεσδήποτε περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Μια πρόσφατη έρευνα των PriceWaterhouseCoopers³ (PwC) διαπίστωσε ότι μόνο το 23% των εταιρειών πιστεύει ότι οι δραστηριότητες του έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, αλλά ο διαφορετικός αυτός αριθμός ίσως προέρχεται από το γεγονός ότι η έρευνα των PwC επικεντρωνόταν κυρίως στο λιανικό τομέα, που δεν έχει αναλυθεί εδώ. Έρευνα της RAI για την εταιρική κοινωνική ευθύνη, που διεξήχθη παράλληλα με την Περιβαλλοντική Έρευνα για το Οικουμενικό Σύμφωνο ανέφερε ότι μόνο 6% των εταιρειών που ερωτήθηκε θεωρούσε ότι η επιχείρησή τους δεν έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον. Αλλά η έρευνα της RAI κάλυψε ένα ευρύτερο φάσμα τομέων, όπως ο χρηματοοικονομικός/τραπεζικός, η μεταποίηση/οικοδομική βιομηχανία, το εμπόριο, ο τουρισμός/επισιτιστική βιομηχανία, τα μέσα ενημέρωσης, οι μεταφορές, οι υπηρεσίες πληροφορικής/επικοινωνίες, η ναυτιλία, κτλ.

Από τις 24 εταιρείες που πιστεύουν ότι προκαλούν περιβαλλοντικές επιπτώσεις, οι πλείστες πιστεύουν ότι αυτό σχετίζεται με την ηχορύπανση, την ατμοσφαιρική ρύπανση και την παραγωγή αποβλήτων (Σχεδ.4.4). Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι μόνο τρεις από αυτές πιστεύουν ότι επηρεάζουν το θαλάσσιο περιβάλλον (σε ένα νησί!), μόνο μία παραδέχεται ότι επηρεάζει τις κλιματικές αλλαγές και μόνο μια παραδέχεται ότι έχει επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα.

3. Οι ερωτηθέντες στην έρευνα ήταν 225 εταιρείες από διάφορους κλάδους όπως λιανικό εμπόριο (21%), εισαγωγές και εξαγωγές (10%), ανάπτυξη ακίνητης περιουσίας (9%)

Σχεδιάγραμμα 4.4

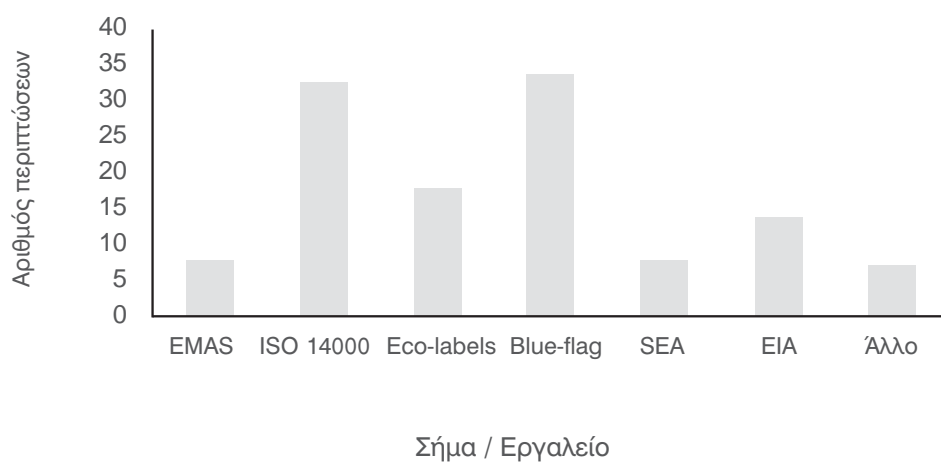
Τομείς επιπτώσεων

Τρία τέταρτα σχεδόν των εταιρειών στο σύνολο δεδομένων γνωρίζουν για τα περιβαλλοντικά πρότυπα ISO 14000 και τη Γαλάζια Σημεία. Σημαντικά μικρότερος αριθμός εταιρειών γνωρίζει άλλα οικολογικά σήματα ή εργαλεία (Σχεδ. 4.5).

Σχεδιάγραμμα 4.5

Γνώση Οικολογικών Σημάτων (Ecolabels) και Περιβαλλοντικών Εργαλείων

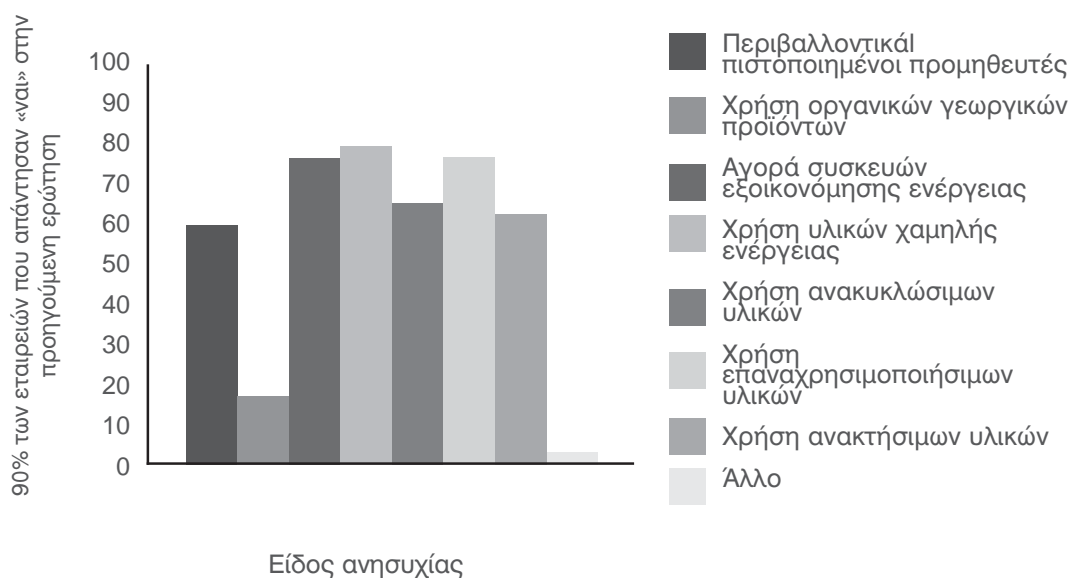

Η Σημασία του Περιβάλλοντος στη Λήψη Αποφάσεων στις Επιχειρήσεις

Η πλειοψηφία των εταιρειών στο σύνολο δεδομένων (80% ή 35 εταιρείες) δηλώνουν ότι περιλαμβάνουν τις περιβαλλοντικές ανησυχίες στις αποφάσεις τους που αφορούν τις αγορές. Οι ανησυχίες αυτές σχετίζονται με τη χρήση υλικών χαμηλής ενέργειας (28 εταιρείες)⁴, τη χρήση επαναχρησιμοποιήσιμων υλικών (27 εταιρείες), την αγορά συσκευών εξοικονόμησης ενέργειας (27 εταιρείες), τη χρήση ανακυκλώσιμων υλικών (23 εταιρείες), τη χρήση ανακτήσιμων υλικών (22 εταιρείες) και τη χρήση περιβαλλοντικά πιστοποιημένων προμηθευτών (21 εταιρείες). Κατά παρόμοιο τρόπο, το 75% των εταιρειών δηλώνει ότι περιλαμβάνει τις περιβαλλοντικές του ανησυχίες στις αποφάσεις που λαμβάνει και που αφορούν την παραγωγή (Σχεδ. 4.7), έχοντας και πάλι ως επίκεντρο την ενέργεια, το νερό και τα απόβλητα (καθώς επίσης και τη μείωση του θορύβου). Η Φάση II της έρευνας του UNDP κα της RAI επιβεβαιώνει ότι οι εταιρείες συμμετέχουν ενεργά στην εξοικονόμηση ενέργειας (66% το 2007) και στην ανακύκλωση (62% το 2007). Ωστόσο, σύμφωνα με την έρευνα αυτή, οι εταιρείες προσπαθούν επίσης να μειώσουν την πρόληψη της ρύπανσης (72% το 2007).

Σχεδιάγραμμα 4.6

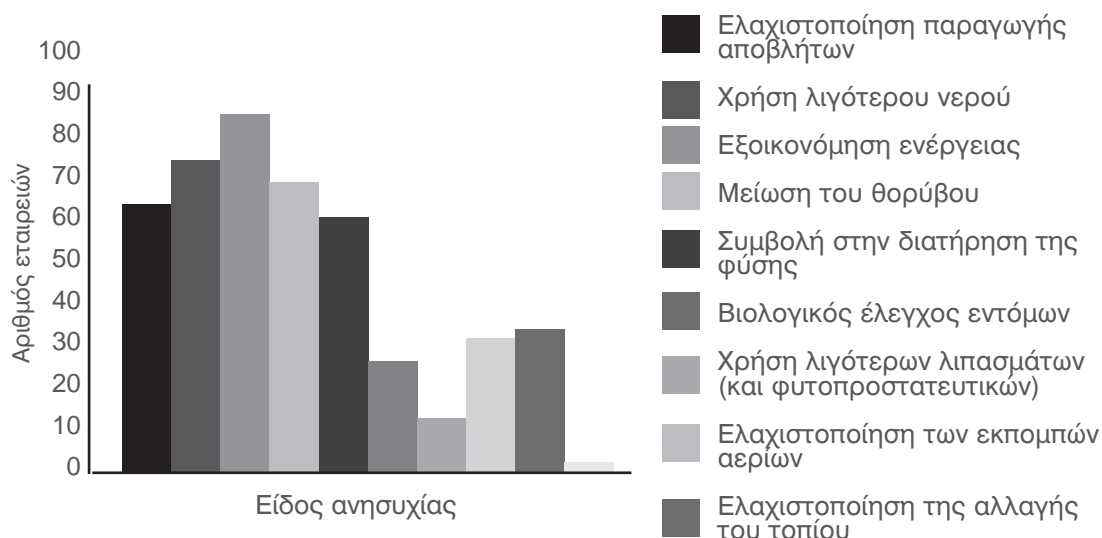
Περιβαλλοντικές Ανησυχίες των Αποφάσεων που αφορούν τις αγορές

4. Οι εξοικονομήσεις ενέργειας παρουσιάζονται με παρόμοιο τρόπο στην έρευνα της RAI ως μέτρο μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Σχεδιάγραμμα 4.7

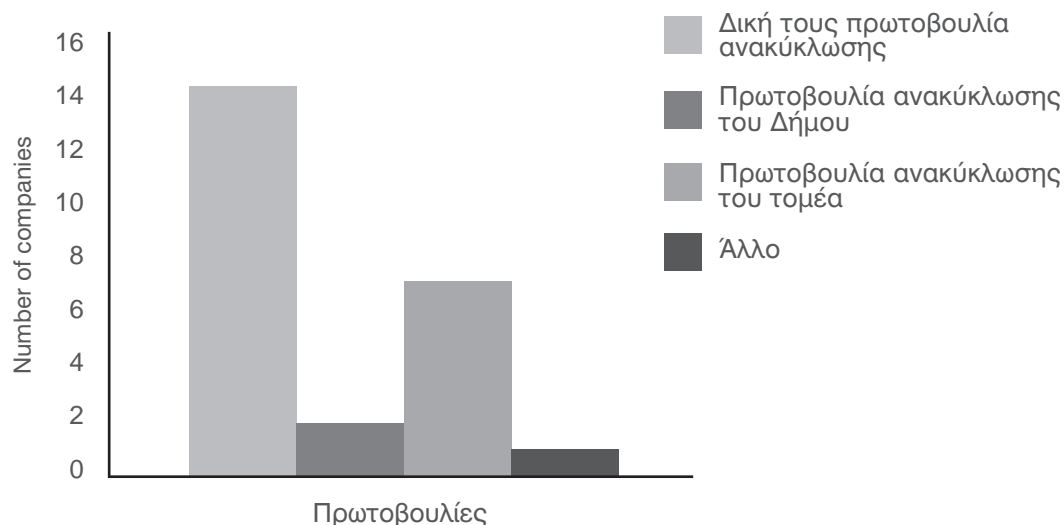
Περιβαλλοντικές Ανησυχίες στις Αποφάσεις που αφορούν την Παραγωγή

Οι μισές εταιρείες στο σύνολο δεδομένων (51%) συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες ανακύκλωσης⁵, με τις πλείστες εταιρείες να εφαρμόζουν τη «δική τους πρωτοβουλία ανακύκλωσης» (Σχεδ. 4.8). Η συμμετοχή αυτή στην ελαχιστοποίηση των αποβλήτων και την ανακύκλωση επιβεβαιώνεται από τη Φάση II της έρευνας του UNDP και της RAI, όπου, για παράδειγμα, το 2007, το 62% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι προσπαθούσε να μειώσει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της ελαχιστοποίησης των αποβλήτων και της ανακύκλωσης.

Σχεδιάγραμμα 4.8

Συμμετοχή σε Πρωτοβουλίες Ανακύκλωσης

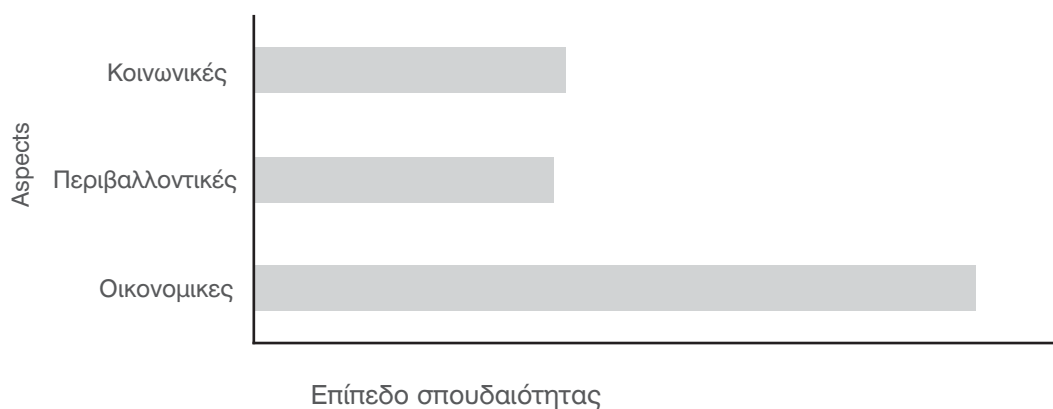
5. Η συγκεκριμένη αυτή συνεδρία ήταν αφιερωμένη σε θέματα ενέργειας

Παρά τις θετικές αυτές προσεγγίσεις και στάσεις προς περιβαλλοντικά φιλικές πρακτικές, το περιβάλλον συνεχίζει να παρουσιάζεται ως μια «μεταγενέστερη σκέψη» για τις πλείστες εταιρείες και οι περιβαλλοντικές ανησυχίες κατατάσσονται χαμηλά στις προτεραιότητες της διαδικασίας λήψης αποφάσεων στις επιχειρήσεις.

Κατά παρόμοιο τρόπο, σύμφωνα με τη Φάση I της μελέτης που εκπόνησε η RAI εκ μέρους του UNDP για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (βλέπε Παράρτημα 3), πολλές εταιρείες υποστήριξαν ότι «στήριζαν» το περιβάλλον, ωστόσο, στην πραγματικότητα, δεν διέθεταν σχεδιασμένο προϋπολογισμό ειδικά για το σκοπό αυτό. Στη Φάση II της μελέτης αυτής, οι υποψίες επιβεβαιώθηκαν όταν το 48% των ερωτηθέντων παραδέχθηκε ότι δεν διέθετε προϋπολογισμό για την Περιβαλλοντική Ευθύνη, και το 23% δεν γνώριζε εάν διέθετε προϋπολογισμό για την Περιβαλλοντική Ευθύνη!

Σχεδιάγραμμα 4.9

Επίδραση των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών ανησυχιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων

Το Σχεδιάγραμμα 4.9 και η έρευνα του UNDP και της RAI επιβεβαιώνουν ότι οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές ανησυχίες συνεχίζουν να υποσκελίζονται από οικονομικά κίνητρα. Σε γενικές γραμμές, αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι ο μέσος επιχειρηματίας έχει μάθει να σκέφτεται «βραχυπρόθεσμα». Είναι δύσκολο κανείς να προβλέψει και να προσδιορίσει τα μακροπρόθεσμα οφέλη και, κατά συνέπεια, ο επιχειρηματίας θα πρέπει να επιδείξει πρόσθετο κουράγιο στη χρήση των λιγοστών κεφαλαίων που έχει στη διάθεσή του για διασφάλιση της μακροπρόθεσμης περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων δεν ενστερνίζονται την έννοια του «Σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά», ώστε να γίνονται πρόσθετες προσπάθειες που δυνατόν να ωφελήσουν τις μελλοντικές γενιές μακροπρόθεσμα. Αυτό είναι πιο εμφανές στον κατασκευαστικό τομέα όπου η κατανάλωση ενέργειας των κτιρίων και το περιβαλλοντικό κόστος της λειτουργίας των κτιρίων δεν αποτελεί

καν θέμα προς συζήτηση στον τομέα. Θα ήταν πολύτιμο να διενεργηθεί έρευνα για την πραγματική δέσμευση των επιχειρήσεων προς το περιβάλλον σε οικονομικούς όρους.

Προθυμία Εφαρμογής των Αρχών Περιβαλλοντικής Ευθύνης

Οι πλείστες εταιρείες στο σύνολο των δεδομένων (89%) δηλώνουν ότι είναι έτοιμες να επενδύσουν σε περιβαλλοντικές δράσεις ακόμη κι αν το όφελος είναι μακροπρόθεσμο. Μια παρόμοια ομάδα εταιρειών (82%) αντιλαμβάνεται ότι με το να μην λαμβάνεται καμία δράση για αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που δημιουργούν κοινωνικό κόστος που τους επηρεάζει έμμεσα. Η προφανής αυτή ευαισθητοποίηση και η προφανής προθυμία των επιχειρήσεων, κατ'αρχήν, να προβούν σε ενέργειες για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, επιβεβαιώνεται εκ πρώτης όψεως από τις ενέργειές τους. Σύμφωνα με την πρόσφατη έρευνα των PriceWaterhouseCoopers, το 70% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι η εταιρεία τους προβαίνει σε ενέργειες για την ελαχιστοποίηση της περιβαλλοντικής ρύπανσης, ενώ η Φάση II της έρευνας του UNDP και της RAI κατέδειξε ότι το 72% των ερωτηθέντων υποστήριξε ότι λαμβάνει μέτρα πρόληψης της ρύπανσης, το 62% ανακυκλώνει και το 66% δοκιμάζει μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας. Ωστόσο, δεν είναι σαφές ποιες ακριβώς είναι αυτές οι ενέργειες. Πράγματι, μόνο το 40% των εταιρειών στο σύνολο των δεδομένων υποστήριξε ότι συμμετέχει ήδη σε πρωτοβουλίες προστασίας του περιβάλλοντος, ποσοστό που εμφανίζεται πολύ χαμηλότερο από το ποσοστό στις έρευνες του UNDP και της RAI και των PWC. Ωστόσο, η έλλειψη σαφήνειας στα δεδομένα αναφορικά με το θέμα αυτό πιθανό να είναι αποτέλεσμα σύγχυσης εκ μέρους της επιχειρηματικής κοινότητας στο τρόπο καθορισμού των «περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών». Η έρευνα του UNDP και της RAI, όντως καταδεικνύει ότι παρόλο που οι εταιρείες «στηρίζουν» το περιβάλλον, δεν έχουν ούτε ένα σαφές σχέδιο ούτε στρατηγικό όραμα για τον τρόπο στήριξής του. Κατά παρόμοιο τρόπο, η έρευνα των PWC επιβεβαιώνει ότι μόνο το 53% των εταιρειών θεωρούν τα περιβαλλοντικά θέματα ως στρατηγικά ουσιώδη για τον οργανισμό τους κατά τα επόμενα πέντε χρόνια.

Η προφανής αντίφαση μεταξύ της υιοθέτησης περιβαλλοντικών πρακτικών όπως η ανακύκλωση, η εξοικονόμηση νερού και ενέργειας και η ελαχιστοποίηση αποβλήτων, και της χαμηλής σημασίας που δίδεται στις περιβαλλοντικές ανησυχίες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στις επιχειρήσεις (Σχεδ. 4.9), δημιουργείται κατά πάσα πιθανότητα από το γεγονός ότι οι πλείστες επιχειρήσεις υιοθετούν την περιβαλλοντική εταιρική ευθύνη μόνο εάν είναι αναγκασμένοι από το νόμο να συμμορφωθούν με τις υφιστάμενες νομικές προϋποθέσεις. Η υποψία αυτή επιβεβαιώνεται από τη Φάση II της έρευνας του UNDP και της RAI (βλέπε Παράρτημα 5). Στην ερώτηση γιατί δεν διαθέτουν προϋπολογισμό για την περιβαλλοντική ευθύνη, το 76% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν διαθέτουν γιατί δεν υπάρχει νόμος που να το επιβάλλει. Συνεπώς, οι νομικές υποχρεώσεις φαίνεται να αποτελούν παράγοντα υψίστης σημασίας ο οποίος καθορίζει το πεδίο και το βαθμό των δράσεων περιβαλλοντικής ευθύνης. Ακόμη ένας λόγος γιατί οι εταιρείες πιθανόν να ενδιαφέρονται να επενδύσουν στην

περιβαλλοντική ευθύνη είναι η εξοικονόμηση κόστους. Οι μισές σχεδόν εταιρείες στο σύνολο των δεδομένων (49%) πιστεύουν ότι οι επιπτώσεις της λήψης μέτρων ώστε η επιχείρησή τους να καταστεί περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον θα είναι μέτριες, το 36% πιστεύει ότι το κόστος θα είναι χαμηλό και το 15% ότι το κόστος θα είναι ψηλό. Τα τρία τέταρτα των εταιρειών στο σύνολο των δεδομένων (74%) πιστεύουν ότι εάν προβούν σε εθελοντικές ενέργειες, θα συμβάλουν στη μείωση των έμμεσων εξόδων, ενώ το υπόλοιπο 26% δεν συμμερίζεται αυτή την άποψη. Στη Φάση I της έρευνας του UNDP και της RAI, το 68% των ερωτηθέντων συμφώνησε τουλάχιστον εν μέρει ότι θα μπορούσε να εξοικονομήσει χρήματα μειώνοντας τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, επιβεβαιώνοντας συνεπώς ότι υπάρχει κατανόηση ανάμεσα στους ηγέτες επιχειρήσεων για τα πιθανά οικονομικά οφέλη του να είναι κανείς «πράσινος». Στη Φάση II της έρευνας αυτής, ένας από τους τρεις κύριους λόγους εφαρμογής της περιβαλλοντικής ευθύνης όπως δήλωσαν οι ερωτηθέντες, ήταν ότι «αποτελεί μια μακροπρόθεσμη επένδυση». Παρόλα αυτά, όπως αναφέρεται πιο πάνω, οι επιχειρήσεις περιλαμβάνουν στην κατηγορία «εξοικονομήσεις κόστους» την αποφυγή των προστίμων ή ποινών που θα κατέβαλλαν εάν παραβίαζαν την νομοθεσία για περιβαλλοντική συμμόρφωση. Αυτό φαίνεται από την έρευνα των PWC, στην οποία το 68% των ερωτηθέντων γνώριζε τις νομικές του ευθύνες. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι εταιρείες στις αποφάσεις τους που αφορούν τις αγορές περιλαμβάνουν τις περιβαλλοντικές ανησυχίες, όπως, π.χ. τις συσκευές εξοικονόμησης ενέργειας και τα υλικά χαμηλής ενέργειας λόγω του ότι έτσι μειώνεται και πάλι το κόστος τους.

Προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η καταναλωτική ζήτηση δεν αποτελεί κύριο παράγοντα στην ενθάρρυνση της εταιρικής περιβαλλοντικής ευθύνης. Σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες (52%) δηλώνουν ότι οι πελάτες τους δεν ζητούν προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον. Ωστόσο, όταν ρωτούνται οι Κύπριοι καταναλωτές για τα θέματα αυτά, η απάντησή τους είναι διαφορετική. Για παράδειγμα, στην πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρομέτρου για τις στάσεις των πολιτών έναντι του περιβάλλοντος, το 91% των Κύπριων ερωτηθέντων απάντησε θετικά στη δήλωση: «Κατά τη γνώμη σας, θα πρέπει οι υπεύθυνοι διαμόρφωσης πολιτικής να θεωρούν τις πολιτικές για το περιβάλλον το ίδιο σημαντικές όπως οι οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές;», και το 47% θεωρούσε την αγορά οικολογικών προϊόντων, ακόμη και σε ελαφρά ψηλότερη τιμή, ως την κύρια ενέργεια στην οποία θα μπορούσαν να προβούν ως καταναλωτές για το περιβάλλον. Οι κυπριακές αυτές εταιρείες που όντως υιοθετούν τις αρχές περιβαλλοντικής ευθύνης μπορούν να τεθούν επικεφαλής για την εκπαίδευση άλλων επιχειρήσεων, γιατί αντιλαμβάνονται ότι επενδύοντας στην περιβαλλοντική ευθύνη είναι «καλό για το όνομα της εταιρείας» (Φάση II της έρευνας του UNDP και της RAI).

Λόγοι για τους οποίους Ορισμένες Επιχειρήσεις δυνατόν να μην Εφαρμόζουν τις Αρχές Περιβαλλοντικής Ευθύνης

Έλλειψη πρωτοπόρων που θα τεθούν επικεφαλής

Ένας λόγος που δυνατόν οι εταιρείες να μην εξετάζουν την περιβαλλοντική ευθύνη είναι εάν κανείς δεν τίθεται επικεφαλής. Η Φάση II της έρευνας της RAI, στην ερώτηση γιατί δεν διαθέτουν προϋπολογισμό για την περιβαλλοντική ευθύνη, το 52% απάντησε «γιατί κανείς άλλος δεν διαθέτει» και το 28% δήλωσε «ποτέ δεν το σκεφτήκαμε». Υπάρχει συνεπώς μεγάλη ανάγκη για περιβαλλοντική εταιρική ηγεσία στην Κύπρο.

Έλλειψη ευαισθητοποίησης

Πολλές εταιρείες δεν γνωρίζουν ότι οι αρχές περιβαλλοντικής ευθύνης έχουν κωδικοποιηθεί ως μια δέσμη κανόνων που διέπει την δεοντολογική συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Από αυτή την άποψη, κάθε περιβαλλοντική αρχή θα μπορούσε να αναλυθεί σε τυπικές λίστες με αυτά που πρέπει και αυτά που δεν πρέπει να γίνονται (DOs / DON'Ts) που θα βοηθήσουν τον κάθε επιχειρηματία να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να χειριστεί την γενικότητα που εμπεριέχεται σε μια δήλωση της μιας γραμμής, με σεβασμό προς την έλλειψη χρόνου και την προθυμία του επιχειρηματία να ασχοληθεί με θέματα που αυτός θεωρεί χαμηλής προτεραιότητας. Επιπρόσθετα, οι επιχειρηματίες δυνατόν να μην αντιλαμβάνονται ή να πείθονται από την επιχειρηματολογία της επιχειρηματικής προσέγγισης. Η προσέγγιση αυτή προβάλλει τα περιβαλλοντικά μέτρα στις κύριες δραστηριότητες μιας εταιρείας ως θέμα αποτελεσματικότητας στη χρήση των πόρων, η οποία μπορεί να τύχει χειρισμού κατά τρόπο που να βελτιώνει τη λειτουργική καθώς και την οικονομική απόδοση της επιχείρησης. Η προσέγγιση αυτή, ωστόσο, προϋποθέτει κατάρτιση για το «πώς» και ευαισθητοποίηση για τυχόν νέα επιχειρηματικά μοντέλα που παρουσιάζουν μια μακροπρόθεσμη στρατηγική προσέγγιση.

Ορισμένες επιχειρήσεις δυνατόν να πιστεύουν ότι η συμβολή τους είναι ασήμαντη σε σχέση με το μέγεθος των προβλημάτων.

Ένα σύνθημα της Πράσινης Κίνησης είναι «Σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά». Ενώ ο όρος «παγκόσμια» είναι λίγο πολύ κατανοητός μέσω της έκθεσης στα καθημερινά νέα για τα ακραία καιρικά φαινόμενα, πιθανόν να μην είναι εξίσου προφανές πώς το σβήσιμο μιας λάμπας που δεν είναι απαραίτητη θα μπορούσε να αποτελέσει προσωπική συμβολή στην περιβαλλοντική προστασία της Γης. Και πιο συγκεκριμένα, ενώ το σβήσιμο μιας λάμπας μπορεί να γίνει χωρίς κόστος, η αντικατάσταση μιας ηλεκτρικής λάμπας με οικονομικό λαμπτήρα φθορισμού προϋποθέτει μια μικρή προσωπική θυσία. Πράγματι, δεν είναι πάντοτε προφανή στον κόσμο τα μακροπρόθεσμα οφέλη των μικρών επενδύσεων που γίνονται βραχυπρόθεσμα. Αν κοιτάξει κανείς τις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών σε ετήσια βάση θα διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει τρόπος αξιολόγησης των πλεονεκτημάτων των μικρών επενδύσεων για μεγάλη χρονική περίοδο.

Η επιχειρηματολογία για μια ευρύτερη οικονομική άποψη

Το βασικό λάθος των οικονομολόγων και των ηγετών επιχειρήσεων παγκοσμίως είναι ότι αντιμετωπίζουν το περιβάλλον ως ένα εξωτερικό παράγοντα, ενώ στην πραγματικότητα η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στα οικονομικά μοντέλα ως κόστος, παρόμοιο με το κόστος της απόσβεσης του εξοπλισμού, ή της εξάντλησης των πόρων (π.χ. Dasgupta, 2007). Σύμφωνα με τη Φάση II της έρευνας του UNDP και της RAI, οι εταιρείες που όντως διαθέτουν προϋπολογισμό για την περιβαλλοντική ευθύνη γνωρίζουν πολύ καλά ότι η εταιρεία τους βασίζεται σε ένα υγιές περιβάλλον. Οι εταιρείες αυτές θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον πυρήνα ενός πρωτοπόρου περιβαλλοντικού ηγετικού μηχανισμού στην Κύπρο.

Ένα ακόμη λάθος είναι η σύγκριση που γίνεται μεταξύ των επενδύσεων σε ανανεώσιμη ενέργεια και του κόστους του ηλεκτρισμού από συμβατικές πηγές. Όταν η τιμή των συμβατικών καυσίμων ανεβαίνει, ανεβαίνει και το κόστος του ηλεκτρισμού και το κόστος της εισαγωγής Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). Η κλασική οικονομική ανάλυση καταλήγει σταθερά στο συμπέρασμα ότι οι ΑΠΕ δεν είναι ακόμη οικονομικά επιτεύξιμες. Πράγματι, οι αναλυτές καταλήγουν σε αυτό το συμπέρασμα εδώ και χρόνια και ο κόσμος βρίσκεται σε αυτή την παγίδα εδώ και δεκαετίες. Εάν κανείς αγνοούσε τα οικονομικά (μέσα σε λογικά πλαίσια) και προχωρούσε με προσωπική θυσία και τοποθετούσε, για παράδειγμα, φωτοβολταϊκή στέγη στο σπίτι του, θα μπορούσε αυτό να έχει επίπτωση στο γράφημα της παραγωγής ηλεκτρισμού από συμβατικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής. Εάν περιμένει κανείς μέχρις ότου να καταστούν τα οικονομικά ευνοϊκά, δεν θα μπορέσει ποτέ να ξεφύγει από την παγίδα. Επιπρόσθετα, ο τερματισμός επιδοτήσεων που δεν είναι φιλικές προς το περιβάλλον δυνατόν να αποτελέσει αποφασιστικό κριτήριο στον οικονομικό ισολογισμό προς όφελος των ανανεώσιμων ενεργειών και της ενεργειακής απόδοσης, ένα θέμα που έχει συζητηθεί πολύ στο 15ο συνέδριο της Επιτροπής Αειφόρου Ανάπτυξης στη Νέα Υόρκη τον Απρίλιο/Μάιο 2007⁶.

Ένα τρίτο πρόβλημα είναι ο μύθος που υπάρχει ευρέως στους επιχειρηματικούς κύκλους ότι οι καταναλωτές δεν ενδιαφέρονται για προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον. Όπως συζητήθηκε πιο πάνω, αυτό δεν ισχύει, παρόλο που δεν είναι όντως ξεκάθαρο κατά πόσο οι καταναλωτές θα εφαρμόζαν όντως την δηλωμένη τους πρόθεση να πληρώνουν στην πράξη περισσότερα χρήματα για προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον.

Τέλος, φαίνεται επίσης ότι οι εταιρείες υποθέτουν ότι δεν μπορούν να έχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα από βιώσιμα προϊόντα. Αυτό καθίσταται σαφές στη Φάση

6. Το συγκεκριμένο αυτό συνέδριο ήταν αφιερωμένο σε θέματα ενέργειας.

Η έρευνας του UNDP και της RAI, όπου το 2007, μόνο το 39% των εταιρειών απάντησε με ένα ξεκάθαρο «ναι» όταν ρωτήθηκε εάν η βιωσιμότητα των προϊόντων τους θα ήταν επωφελής. Παρόλο που πολλές εταιρείες γνωρίζουν το κόστος απόκτησης περιβαλλοντικής ευθύνης, μόνο λίγες γνωρίζουν τις υφιστάμενες επιδοτήσεις που υπάρχουν για περιβαλλοντική ευθύνη (54% μόνο σύμφωνα με την έρευνα των PWC).

Ο φόβος δέσμευσης και η αντίληψη ότι η δέσμευση οδηγεί σε έλλειψη ευελιξίας στις αποφάσεις των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα σε εκείνες που προσθέτουν κόστος στις λειτουργίες τους.

Η απέχθεια στη δέσμευση ιδιαίτερα όταν εμπλέκεται κόστος που είναι δύσκολο να δικαιολογήσουν στο βραχυπρόθεσμο πλαίσιο της λογιστικής επιχειρήσεων, δεν αποτελεί χαρακτηριστικό μόνο του Κύπριου επιχειρηματία. Το Οικουμενικό Σύμφωνο καθώς και το σύστημα EMAS⁷, ένα πιο συγκεκριμένο περιβαλλοντικό σχέδιο, προϋποθέτουν μακροπρόθεσμη δέσμευση που πολλοί φαίνεται να μην επιθυμούν να αναλάβουν. Εδώ, θα ήταν σημαντικός ο καθορισμός των επιλογών που θα παρουσιάζουν μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα (π.χ. 4-8 μήνες) σε αντίθεση με την απλή αντιπαράθεση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων.

Έλλειψη στρατηγικής σκέψης και έλλειψη κατανόησης για το τι πραγματικά σημαίνει παραγωγικότητα⁸.

Η ανεπάρκεια αυτή δεν επιτρέπει στις κυπριακές μικρομεσαίες επιχειρήσεις να σκέφτονται δημιουργικά με αποτέλεσμα να παγιδεύονται στην απλή καταμέτρηση στοιχείων. Είναι απαραίτητη η δημιουργία ενός εργαλείου που θα τους βοηθήσει να ξεφύγουν από αυτή την παγίδα. Η πείρα έχει καταδείξει ότι τα σεμινάρια κατάρτισης σε θέματα που αφορούν στην αύξηση πωλήσεων και τη βελτίωση της απόδοσης των εισπράξεων είναι πάντοτε υπερκαλυμμένα ενώ εκείνα που αφορούν τις μειώσεις του κόστους, την πρόληψη της απώλειας και τη βελτίωση της αποδοτικότητας της παραγωγής δυσκολεύονται να προσελκύσουν συμμετέχοντες. Είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο ότι, σε γενικές γραμμές, οι μικρο-επιχειρήσεις πιέζονται λόγω χρόνου να συμμετάσχουν σε σεμινάρια. Φαίνεται ότι η κατάρτιση υποφέρει επίσης από το ίδιο πρόβλημα όπως τα θέματα περιβαλλοντικής προστασίας. Οι ηγέτες επιχειρήσεων αντιλαμβάνονται τη σημασία και την ανάγκη βελτίωσης, ωστόσο, οι αντίστοιχες ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβούν κατατάσσονται χαμηλά στις προτεραιότητές τους στην καθημερινή τους ατζέντα.

Οι κυπριακές μικρομεσαίες επιχειρήσεις πρέπει να ξεκινήσουν να σκέφτονται όχι μόνο σε σχέση με τα προϊόντα αλλά και σε σχέση με τις υπηρεσίες που σχετίζονται με

7. EMAS σημαίνει «Environmental Management Audit System» - «Σύστημα Ελέγχου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και Ελέγχου»

8. (Σημ. Η παραγωγικότητα που ορίζεται ως ο λόγος χρηματικές εκροές προς χρηματικές εισροές, θεωρείται γενικά ότι μπορεί να αυξηθεί με την αύξηση των εκροών (πωλήσεων). Ένας μικρός αριθμός ιδιοκτητών, ιδιαίτερα μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αντιλαμβάνονται ότι μπορούν να αυξήσουν την παραγωγικότητα ελαχιστοποιώντας μόνο τις εισροές (απώλειες) ή ακόμη καλύτερα μεγιστοποιώντας τις εκροές ελαχιστοποιώντας ταυτόχρονα τις εισροές. Αυτό προϋποθέτει «να εργάζεσαι έξυπνα αντί να εργάζεσαι σκληρά»).

αυτά. Για παράδειγμα, οι παροχείς χημικών για τη γεωργία μπορούν να διδάξουν τους γεωργούς πώς να χρησιμοποιούν πιο αποδοτικά τα χημικά που τους πωλούν, αντί να τα χρησιμοποιούν για λανθασμένους σκοπούς. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα οι γεωργοί ως πελάτες να είναι πιο ικανοποιημένοι και η ζημιά που προκαλείται στο περιβάλλον από την ακατάλληλη χρήση χημικών να μειωθεί. Επίσης, είναι πάντοτε προς όφελος των εταιρειών να διαφοροποιούν τη σειρά των προϊόντων τους. Δεν υπάρχει λόγος γιατί οι παροχείς χημικών να μην μπορούν να βγάλουν κέρδος πωλώντας επίσης, για παράδειγμα προϊόντα, βιολογικού ελέγχου. Υπάρχει, συνεπώς, η ανάγκη για τις εταιρείες να αλλάξουν το σημείο εστίασής τους, και να αρχίσουν να επικεντρώνονται πέρα από τους αριθμούς των βραχυπρόθεσμων πωλήσεων και στις πιο μακροπρόθεσμες ευκαιρίες της αγοράς και στην πελατειακή πίστη.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις νιώθουν ότι κατακυριεύονται από τη γραφειοκρατία

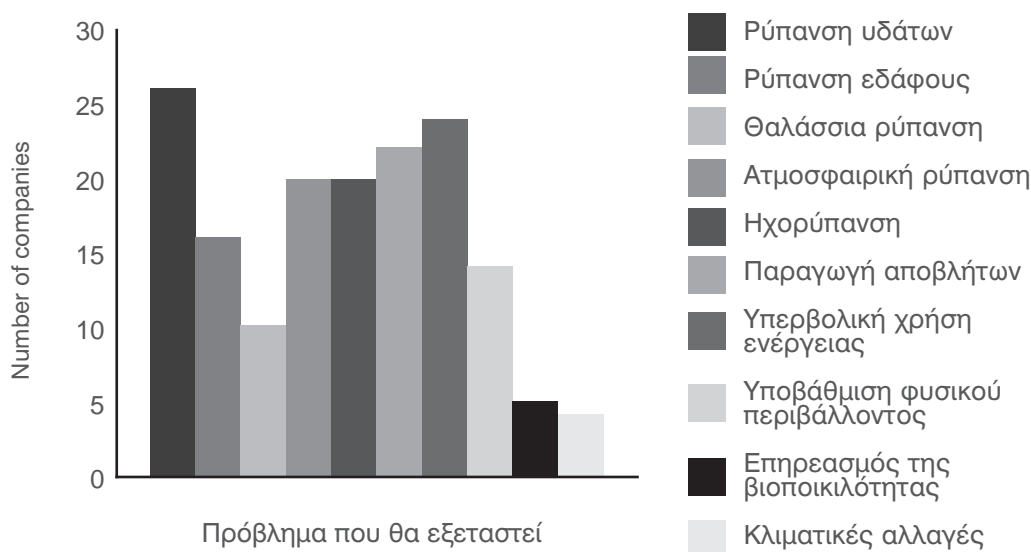
Οι υφιστάμενοι περιβαλλοντικοί έλεγχοι και ισορροπίες στο νόμο και στην πρακτική, π.χ. στους μηχανισμούς προστασίας και κατά πόσο αυτοί εφαρμόζονται και εάν όχι γιατί, εξετάζονται εκτενέστερα πιο κάτω. Φαίνεται ότι εμφανίζεται γενική ανεπάρκεια στην υποδομή εφαρμογής και στο ανθρώπινο δυναμικό. Δεν υπάρχουν αρκετοί πόροι για να καταστεί δυνατή η παρακολούθηση του τι πράττει κάθε επιχείρηση, ιδιαίτερα στη βιομηχανία, για το περιβάλλον, περιλαμβανομένων των βασικών προϋποθέσεων τήρησης των νόμων, στο βαθμό που αυτοί υπάρχουν. Είναι απαραίτητη η αύξηση της παρακολούθησης και της αστυνόμευσης ώστε να αυξηθεί το κόστος της μη συμμόρφωσης, γεγονός που θα βοηθήσει στην αλλαγή στάσεων μέσω της διαχείρισης κινδύνου, π.χ. για ελαχιστοποίηση του κινδύνου λήψης προστίμου, μια επιχείρηση θα ενεργεί με βάση το νόμο και κατά συνέπεια θα είναι πιο κερδοφόρα ελαχιστοποιώντας την οικονομική απώλεια (σε πρόστιμα) στην πάροδο του χρόνου. Αυτό είναι φυσικά το «μαστίγιο» στην πολιτική του «καρότου και του μαστίγιου» Το «καρότο», το οποίο μπορεί να είναι αποτελεσματικότερο μακροπρόθεσμα, υπάρχει για οποιαδήποτε επιχείρηση για να δει τα οφέλη από μόνη της του να είναι περιβαλλοντικά πιο υπεύθυνη. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω αγοραστικών δυνάμεων και μέσω των απαιτήσεων των πελατών που ερμηνεύονται κατά τρόπο που να ευαισθητοποιεί την ανησυχία τους για το περιβάλλον.

Αντίληψη των Περιβαλλοντικών Προτεραιοτήτων

Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες της έρευνας που διεξάχθηκε για την Έκθεση αυτή γνωρίζουν τα κύρια περιβαλλοντικά προβλήματα της Κύπρου. Σε ό,τι αφορά τον καθορισμό προτεραιοτήτων για την επένδυσή τους στην περιβαλλοντική προστασία, φαίνεται ότι οι ηγέτες επιχειρήσεων προτιμούν τις δράσεις που αφορούν την ρύπανση των υδάτων, τη χρήση της ενέργειας, την παραγωγή αποβλήτων, και δεν θεωρούν πράγματι τις κλιματικές αλλαγές ή τη βιοποικιλότητα ως προτεραιότητες (Σχεδ. 10). Η μείωση ενέργειας και αποβλήτων (π.χ. ανακύκλωση) κατατάσσεται πρώτη στη λίστα της Φάσης II της έρευνας του UNDP και της RAI για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, ενώ οι κλιματικές αλλαγές και η ρύπανση κατατάσσονται πολύ ψηλά ως προς την επένδυση. Από την πιο πάνω συζήτηση, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ο λόγος

Σχεδιάγραμμα 4.10

Προτεραιότητες για περιβαλλοντικές επενδύσεις

που οι δύο αυτοί παράγοντες αποτελούν προτεραιότητα είναι ότι οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς καθαρό νερό ή ηλεκτρισμό, και μπορούν να εξοικονομήσουν χρήματα μειώνοντας την κατανάλωση νερού και ενέργειας. Κατά παρόμοιο τρόπο, οι εταιρείες μπορούν να εξοικονομήσουν χρήματα από την επαναχρησιμοποίηση υλικών όπως το χαρτί. Ως ένα βαθμό, αυτό επιβεβαιώνεται και από τα Σχεδιαγράμματα 4.6 και 4.7 (περιβαλλοντικές προτεραιότητες στις αποφάσεις που αφορούν τις αγορές και την παραγωγή). Αντίθετα, οι κλιματικές αλλαγές και η ρύπανση αποτελούν περισσότερο ακαθόριστες έννοιες και η απευθείας σύνδεσή τους με την παραγωγικότητα της εταιρείας είναι δύσκολο να γίνει κατανοητή.

Σε αντίθεση με τα πιο πάνω, σύμφωνα με την πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρομέτρου, οι πολίτες στην Κύπρο θεωρούν τις κλιματικές αλλαγές, τη ρύπανση των υδάτων, τις επιπτώσεις των χημικών στην υγεία και την ατμοσφαιρική ρύπανση ως τις κύριες τους προτεραιότητες. Φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις και οι πολίτες συμφωνούν στο θέμα της ρύπανσης των υδάτων. Στο μεταξύ, σύμφωνα με την έρευνα των PWC για τις επιχειρήσεις, οι εταιρείες που ερωτήθηκαν κατατάσσουν την ατμοσφαιρική ρύπανση, τη διαχείριση αποβλήτων και τα θέματα που αφορούν στο νερό ως τα κύρια προβλήματα, με αυτή τη σειρά⁹. Αυτό εξηγεί και το λόγο γιατί, σύμφωνα με τη Φάση II της έρευνας του UNDP και της RAI, το 72% των εταιρειών που ερωτήθηκε εφαρμόζει μέτρα πρόληψης της ρύπανσης.

9. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το σημείο εστίασης της έρευνας των PWC είναι ο λιανικός τομέας, και ότι δεν πήραν συνέντευξη από εταιρείες που κατέχουν Τουρκοκύπριοι, γι' αυτό τα αποτελέσματα δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα.

Αντίληψη των Αρχών του Οικονομικού Συμφώνου και άλλες Περιβαλλοντικές Πρωτοβουλίες

Η έρευνα κατέδειξε ότι οι επιχειρηματίες γνωρίζουν λίγο ή καθόλου τις περιβαλλοντικές αρχές του Οικονομικού Συμφώνου. Άλλα περιβαλλοντικά πρότυπα όπως το ISO 14000 και το σύστημα EMAS είναι κάπως περισσότερο γνωστά λόγω των πιέσεων της αγοράς και της διαφήμισης. Συγκεκριμένα, τα πρότυπα ISO τυγχάνουν πολύ καλής αναγνώρισης παγκοσμίως, επιδεικνύοντας μεγαλύτερη αναγνώριση εμπορικών επωνυμιών σε διεθνείς επιχειρήσεις και εμπόριο. Σύμφωνα με την έρευνα των PWC αναφορά της οποίας έγινε πιο πάνω, το 62% των επιχειρήσεων νιώθει ότι η εφαρμογή των προτύπων ISO 4001 και του EMAS θα μπορούσε να βοηθήσει την εταιρεία τους στη διαχείριση περιβαλλοντικών θεμάτων.

Εξαίρεση αποτελεί μια ομάδα Τουρκοκύπριων ηγετών επιχειρήσεων που είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε πρόγραμμα ευαισθητοποίησης για το Οικονομικό Σύμφωνο. Ορισμένοι από αυτούς παροτρύνθηκαν να συμμετάσχουν στην δράση ωστόσο, φαίνεται ότι η έλλειψη κατανόησης της σοβαρότητας της δέσμευσης δημιούργησε ένα αρνητικό συνολικό αποτέλεσμα. Είναι αυτή η δημόσια δέσμευση και αναφορά που αποτελούν το θεμέλιο για την επιτυχή εφαρμογή του Οικονομικού Συμφώνου παγκοσμίως.

Ένας παράγοντας που δεν θα πρέπει να αγνοηθεί είναι το μέγεθος των επιχειρήσεων. Το μικρό μέγεθος¹⁰ και κατά συνέπεια ο μικρός κύκλος εργασιών των πλειστων επιχειρήσεων δεν τους επιτρέπει να έχουν την πολυτέλεια ή το χρόνο να εξετάσουν θέματα που αυτοί θεωρούν δευτερεύουσας σημασίας. Εφόσον το περιβάλλον θεωρείται ως δευτερεύουσας σημασίας, δεν μπορεί να κατέχει σημαντική θέση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων μιας επιχείρησης. Απαιτείται μεγάλη προσπάθεια για παρουσίαση των οφελών, ιδιαίτερα των βραχυπρόθεσμων, για να μπορέσει να ληφθεί το περιβάλλον σοβαρά υπόψη.

Δυστυχώς, τα βραχυπρόθεσμα οικονομικά οφέλη μπορούν να δημιουργούνται μόνο από ένα μηχανισμό που θα αποτρέπει τις οικονομικές απώλειες που δημιουργούνται από πρόστιμα και τιμωρίες στην αγορά. Όταν το κόστος του να πράξεις σωστά είναι λιγότερο από το κόστος του να πράξεις λανθασμένα, τότε φαίνεται λογικό να κινηθεί κανείς προς την κατεύθυνση που δείχνει η κοινωνία και τα επίσημα και ενεπίσημά της όργανα. Στο παρόν στάδιο, φαίνεται λιγότερο δαπανηρή η ρύπανση και η σπατάλη πόρων παρά οι ακριβές επενδύσεις για μακροπρόθεσμα οφέλη.

10. Σύμφωνα με τους κανόνες του Οικονομικού Συμφώνου, εταιρείες που εργοδοτούν λιγότερο από 10 υπαλλήλους δεν θα καταχωρούνται στη βάση δεδομένων των συμμετεχόντων εταιρειών (βλέπε τις Συχνές Ερωτήσεις στην Ιστοσελίδα του Οικονομικού Συμφώνου).

Συνεργασία Επιχειρήσεων με την Κοινωνία

Επίπεδο ζήτησης για περιβαλλοντικά προϊόντα από τους καταναλωτές

Οι απαντήσεις στο ερώτημα κατά πόσο οι καταναλωτές ζητούν προϊόντα που είναι φιλικά προς το περιβάλλον και το πώς αντιδρούν οι επιχειρήσεις, ήταν ανάμεικτες με γενικό συμπέρασμα ότι εάν οι πελάτες ζητήσουν προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον, οι επιχειρήσεις προσπαθούν να τους ικανοποιήσουν, εξαρτώμενες ωστόσο από τους προμηθευτές τους. Ορισμένοι από αυτούς πιστεύουν ότι οι πελάτες δεν γνωρίζουν τα προϊόντα που είναι φιλικά προς το περιβάλλον. Ωστόσο, σχεδόν οι μισές εταιρείες (49%) πιστεύουν ότι οι πελάτες ζητούν προϊόντα και υπηρεσίες φιλικά προς το περιβάλλον. Συνεπώς, δυνατόν να υπάρχει η αντίληψη ότι οι πελάτες είναι αδιάφοροι ως προς τις περιβαλλοντικές ανησυχίες, γεγονός που δυνατόν να εξηγεί ακόμη ένα λόγο για την μινιμαλιστική προσέγγιση συμμόρφωσης με την εταιρική κοινωνική ευθύνη εκ μέρους των Κύπριων επιχειρηματιών. Ωστόσο, η έρευνα του Ευρωβαρομέτρου καταδεικνύει ότι στην πραγματικότητα το 91% των Κυπρίων πιστεύει ότι το περιβάλλον θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στη διαμόρφωση πολιτικών, μαζί με τις οικονομικές και κοινωνικές ανησυχίες και ότι οι Κύπριοι είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένοι ως προς το περιβάλλον σε σύγκριση με το υπόλοιπο της ΕΕ. Επίσης, φαίνεται λες και οι επιχειρήσεις περιμένουν από τους καταναλωτές ενώ οι καταναλωτές περιμένουν από τις επιχειρήσεις να τεθούν επικεφαλής σε ό,τι αφορά την περιβαλλοντική ευθύνη. Για παράδειγμα, και πάλι σύμφωνα με την έρευνα του Ευρωβαρομέτρου, όταν οι πολίτες ρωτήθηκαν γιατί δεν κάνουν περισσότερες προσπάθειες για προστασία του περιβάλλοντος, ένα σημαντικό ποσοστό (19%) των Κυπρίων απάντησε ότι «δεν έχει σημασία όσο οι μεγάλοι ρυπαίνοντες (εταιρείες και βιομηχανία) δεν πράττουν το ίδιο». Υπάρχει συνεπώς η ανάγκη για διάλογο μεταξύ των επιχειρήσεων και του πολίτη.

Η απάντηση στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις των πελατών, όταν αυτές εκδηλώνονται, φαίνεται να είναι κάπως παθητική με όλους σχεδόν τους ερωτηθέντες να αναφέρουν ότι αγοράζουν προϊόντα που είναι φιλικά στο περιβάλλον εάν τα βρουν σε λογικές τιμές. Οι επιχειρήσεις δεν φαίνεται να αναζητούν με δυναμικό τρόπο προϊόντα που είναι φιλικά προς το περιβάλλον ως μέρος της πολιτικής τους που αφορά τις αγορές.

Ο ρόλος των μεσαζόντων

Μεσάζοντες είναι οι προμηθευτές και οι υπεργολάβοι. Στην ερώτηση αναφορικά με το ρόλο τους, οι πλείστοι ερωτηθέντες απάντησαν ότι ο ρόλος τους είναι σημαντικός, ωστόσο, δεν φαίνεται να αντιλαμβάνονται το ρόλο του κάθε μέρους της αλυσίδας εφοδιασμού. Για παράδειγμα, ορισμένες εταιρείες πιστεύουν ότι αυτό δεν ισχύει στον τομέα τους. Ο προμηθευτής και ο υπεργολάβος θα προμηθεύει ότι του ζήτησε ο αγοραστής (η επιχείρηση) που δεν είναι απαραίτητα αυτό που ζητά ο πελάτης. Ορισμένες εταιρείες παραπονέθηκαν ότι δεν μπορούσαν να λάβουν αρκετή βοήθεια για το θέμα αυτό.

Φυσικά, καθώς οι καταναλωτές γίνονται ολοένα και περισσότερο ευαισθητοποιημένοι, το επιχειρηματικό δαιμόνιο του Κύπριου επιχειρηματία θα ενεργήσει ώστε να εφοδιάσει την αγορά με προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον. Κατά πρώτον, τα προϊόντα αυτά δυνατόν να εμφανίζονται ως εναλλακτικές επιλογές, ωστόσο θα αντικαταστήσουν σταδιακά τα προϊόντα που δεν είναι φιλικά προς το περιβάλλον. Ο πελάτης μπορεί επίσης να ζητήσει καλύτερης ποιότητας προϊόντα με μεγαλύτερη διάρκεια, αποφεύγοντας με αυτόν τον τρόπο την σπατάλη πόρων που σχετίζεται με φτηνά προϊόντα μιας χρήσης.

Αρχή «Ο ρυπαίνων πληρώνει»

Όλοι οι ερωτηθέντες συμφωνούν ότι ο ρυπαίνων θα πρέπει να πληρώνει. Και πάλι, οι απαντήσεις ήταν κάπως παθητικές και επιφανειακές και αυτό γιατί κανείς δεν σχολίασε ότι οι ίδιοι οι ερωτηθέντες ήταν τουλάχιστον έμμεσα ρυπαίνοντες ως καταναλωτές προϊόντων, υπηρεσιών και ενέργειας. Οποιαδήποτε κατανάλωση πέραν των πραγματικών αναγκών συμβάλλει στη δημιουργία σπατάλης που θα μπορούσε να αποφευχθεί και στη συνδεδεμένη με αυτή ρύπανση. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» εφαρμόζεται στα πλείστα προγράμματα που εφαρμόζονται από εταιρείες που διοικούνται από Ελληνοκύπριους, όπως αυξημένα τέλη για τη συγκομιδή και συσκευασία απορριμμάτων, που λειτουργεί μέσω του Συστήματος Green Dot όπου οι κατασκευαστικές εταιρείες χρεώνονται με τέλη βάσει ποσότητας για όλες τις συσκευασίες τους τις οποίες οι εργολάβοι πληρώνονται για να συλλέγουν και να ανακυκλώνουν. Από την άλλη, η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» δεν εφαρμόζεται από εταιρείες που διοικούνται από Τουρκοκύπριους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Γενικό Συμπέρασμα

Το γενικό συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί από την Έκθεση αυτή (και το οποίο ωστόσο θα απαιτεί επιβεβαίωση μέσω περαιτέρω έρευνας) είναι ότι οι πλείστες βιομηχανίες μένουν μόνο στα λόγια σε ό,τι αφορά το περιβάλλον και προβαίνουν σε ενέργειες υπό δύο και μόνο προϋποθέσεις:

- (α) εάν απαιτείται από το νόμο (ρυθμιστική πίεση)
- (β) ένα το κάνουν όλοι οι άλλοι (πίεση από την ομάδα).

Συνεπώς, πολλά είναι αυτά που πρέπει να γίνουν, ώστε να ευθυγραμμιστεί η γνώση που υπάρχει αναφορικά με τα οφέλη της εταιρικής περιβαλλοντικής ευθύνης και τις ενέργειες που απαιτούνται για τη δημιουργία μιας πιο βαθιά ριζωμένης κουλτούρας για βιώσιμες επιχειρήσεις, η οποία προκύπτει από την συνείδηση της κοινωνίας, και δεν ανταποκρίνεται μόνο στην τήρηση των νομικών υποχρεώσεων για συμμόρφωση. Όπως φαίνεται από την Έκθεση, αυτό αποτελεί ανησυχία ολόκληρου του νησιού και η εφαρμογή δράσεων για προστασία του περιβάλλοντος είναι εφικτή μόνο μέσω δράσεων που θα πρέπει να εφαρμοστούν σε ολόκληρο το νησί. Συνεπώς, εκτός από τις συνήθεις ανησυχίες για αντιμετώπιση της αειφόρου χρήσης της βάσης φυσικών πόρων, ο ενστερνισμός μιας κουλτούρας «Πράσινης Επιχείρησης» μπορεί να ενεργήσει ως ένα δυναμικό και αμοιβαίως ωφέλιμο εργαλείο οικοδόμησης εμπιστοσύνης και δημιουργίας καναλιών συνεργασίας ανάμεσα στην ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή κοινότητα. Συνεπώς, η γνώση, τα παγκόσμια δίκτυα και οι ευκαιρίες που παρέχονται από τη συμμετοχή στο Οικουμενικό Σύμφωνο μπορούν να προσφέρουν στους Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους ηγέτες επιχειρήσεων μια κοινή επαγγελματική πλατφόρμα από την οποία θα επεκτείνουν τα εμπορικά τους δίκτυα ενώ παράλληλα θα ενεργεί προς το συμφέρον της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και συμφιλίωσης.

Ωριμότητα Κυπριακών Επιχειρήσεων να αποτελέσουν Μέρος της Πρωτοβουλίας του Οικουμενικού Συμφώνου

Οι κυπριακές επιχειρήσεις βρίσκονται σε διάφορα στάδια ωριμότητας σε σχέση με τη συμμετοχή τους στην πρωτοβουλία του Οικουμενικού Συμφώνου. Όπως αναφέρεται και σε άλλο σημείο της Έκθεσης, η έρευνα κατέδειξε ότι η πλειοψηφία των επιχειρήσεων δεν γνωρίζει το Οικουμενικό Σύμφωνο και τις προϋποθέσεις και επιπτώσεις του.

Εάν αυξηθεί η ευαισθητοποίηση και ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις από τους συλλογικούς συνδέσμους, θα μπορούν να ανταποκριθούν πολύ καλά στο Οικουμενικό Σύμφωνο, σύμφωνα με τη διαθεσιμότητα των πόρων. Η διαχείριση χρόνου αποτελεί τον πόρο με τη λιγότερη προσφορά. Συνεπώς, βασικός παράγοντας για την επιτυχή υιοθέτηση του Οικουμενικού Συμφώνου από μικρές επιχειρήσεις είναι η δημιουργία μιας «σύντομης εκδοχής» των κύριων απαιτήσεών του. Οτιδήποτε λαμβάνεται ως

γραφειοκρατικό από τις επιχειρήσεις αντιμετωπίζεται με δυσαρέσκεια και κατατάσσεται χαμηλά στις προτεραιότητές τους. Κανείς δεν πρέπει να υποτιμά αυτόν τον πολύ πρακτικό περιορισμό και πρέπει όλοι να είναι προσεκτικοί ώστε να μην παρερμηνευτούν τα αποτελέσματα της έρευνας.

Ακόμη ένα εντυπωσιακό γεγονός είναι ότι μόνο το 49% των εταιρειών πίστευε ότι υπήρχε ζήτηση από τους καταναλωτές για προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον. Ωστόσο, όπως είδαμε από την έρευνα του Ευρωβαρομέτρου περιγραφή της οποίας έγινε πιο πάνω, στην ερώτηση πώς θα συνέβαλλε για το περιβάλλον, το 47% των Κύπριων ερωτηθέντων απάντησε ότι θα αγόραζε οικολογικά προϊόντα, έστω κι αν είναι ελαφρώς ακριβότερα¹¹. Ενενήντα ένα τοις εκατό των Κυπρίων δηλώνει ότι οι περιβαλλοντικοί παράγοντες θα πρέπει να εξετάζονται κατά τη λήψη αποφάσεων για τη διαμόρφωση πολιτικής. Επίσης, ακόμη κι αυτή η περιορισμένη αναγνώριση της ζήτησης από καταναλωτές/πολίτες δεν ενέπνευσε την υιοθέτηση μιας πιο προληπτικής προσέγγισης για επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Θα ήταν ενδιαφέρον να διεξαχθεί άλλη μια ακόμη έρευνα αγοράς με αντικείμενο τους πελάτες και κατά πόσο αυτοί προτίθενται να πληρώνουν περισσότερα χρήματα για προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον. Τα αποτελέσματα μιας τέτοιας έρευνας θα βοηθούσε τη βιομηχανία να γνωρίζει καλύτερα τις πραγματικές γνώμες της πελατειακής τους βάσης.

Οι ευρωπαϊκές στατιστικές δείχνουν ότι το 91% όλων των επιχειρήσεων εργοδοτεί λιγότερο από 10 άτομα. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε να δημιουργηθεί στήριξη για εταιρείες διαφόρων μεγεθών: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες ή μεγάλες. Θα πρέπει να είναι αναμενόμενο ότι η κύρια ανησυχία της διοίκησης των εταιρειών αυτών είναι η συνέχιση της λειτουργίας τους σε καθημερινή βάση. Όλα τα άλλα μοιάζουν δευτερεύοντα και θεωρούνται χάσιμο πολύτιμου χρόνου από τον ιδιοκτήτη/διευθυντή/κάτοχο. Αυτό δεν θα πρέπει να ερμηνευτεί ως έλλειψη ανησυχίας για το περιβάλλον. Φυσικά, σε κάθε γενίκευση, υπάρχουν και οι εξαιρέσεις και είναι αυτές τις εξαιρέσεις που οι υποστηρικτές της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης θα πρέπει να τονίζουν ώστε να παρουσιάζουν παραδείγματα που θα μπορούν να ακολουθούν άλλες επιχειρήσεις.

Ποια είναι τα Πιθανά Κίνητρα για την Κυπριακή Βιομηχανία από τη Συμμετοχή της στην Πρωτοβουλία του Οικουμενικού Συμφώνου;

1. Η Κύπρος είναι ένα μικρό νησί με μικρό πληθυσμό, οι ηγέτες επιχειρήσεων δεν μπορούν να υπάρχουν ανώνυμα, ούτε και να παραμείνουν απομονωμένοι από τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των οικονομικών τους δραστηριοτήτων. Αναπνέουν τον ίδιο αέρα, πίνουν το ίδιο νερό και τρώνε τα ίδια φαγητά όπως όλοι οι άλλοι Κύπριοι και συνεπώς τόσο η δική τους υγεία όσο και αυτή των παιδιών τους εξαρτάται άμεσα από τη διατήρηση ενός υγιούς οικοσυστήματος.

11. Αυτή ήταν η δεύτερη η επιλογή τους, μετά την ανακύκλωση (64%)

2. Δεν είναι προς το συμφέρον των κυπριακών επιχειρήσεων να φαίνονται ότι παραμένουν απόμακροι και αδιάφοροι προς τις παγκόσμιες ανησυχίες για μεγαλύτερες επενδύσεις στην εταιρική κοινωνική ευθύνη, ιδιαίτερα μέσα στα πλαίσια μιας αυξανόμενης παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, όπου οι διεθνείς επιχειρήσεις οι οποίες παρουσιάζονται ως πρωτοπόροι στην εταιρική κοινωνική ευθύνη καθιερώνονται στο νησί¹². Οι σύνδεσμοι που εκπροσωπούν επιχειρήσεις μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ώστε να ενεργούν κατά τρόπο που να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να εφαρμόσουν το Οικουμενικό Σύμφωνο.
3. Ολόκληρο το νησί μπορεί να βελτιώσει τις επιχειρηματικές του πρακτικές και να χρησιμοποιεί τη συλλογική διαπραγματευτική ισχύ των επιχειρήσεών του ώστε να ζητά προϊόντα που είναι φιλικά προς το περιβάλλον από τους προμηθευτές και άλλους μεσάζοντες. Ο καταναλωτής στη συνέχεια θα είναι σε θέση να βρίσκει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες αυτές στην αγορά και θα σπάσει έτσι ο φαύλος κύκλος (π.χ. ότι δεν υπάρχει ζήτηση για προϊόντα που είναι φιλικά προς το περιβάλλον απλώς επειδή κανένα από αυτά δεν προσφέρεται). Αντί να σκεφτόμαστε «προσφορά και ζήτηση», θα πρέπει να σκεφτόμαστε «ζήτηση και προσφορά» σε σχέση με τη διαθεσιμότητα και την προσβασιμότητα σε προϊόντα που είναι φιλικότερα προς το περιβάλλον.
4. Ένας πιο περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένος και συνεπώς πιο απαιτητικός πληθυσμός δημιουργείται σταδιακά. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό ως μέσο για να πειστεί η νέα γενιά ότι νοιάζεται ολόκληρη η κοινωνία. Σήμερα, έχουμε ενδείξεις του φαινομένου ότι μικρά παιδιά διδάσκονται στο σχολείο για τα οφέλη των ενεργειών που είναι φιλικές προς το περιβάλλον και εντούτοις, δεν βλέπουν παραδείγματα των ενεργειών αυτών εκτός του σχολικού περιβάλλοντος. Ένα καλό παράδειγμα του παραδόξου αυτού είναι η ανακύκλωση. Τα μικρά παιδιά ενθαρρύνονται να διαχωρίζουν και να συλλέγουν απόβλητα όπως το πλαστικό, το μέταλλο και το χαρτί, ωστόσο υπάρχουν πολύ λίγα σημεία που να μπορούν να αφήσουν τα ανακυκλώσιμα αυτά προϊόντα. Σύμφωνα με την έρευνα του Ευρωβαρομέτρου περιγραφή της οποίας έγινε πιο πάνω, οι Κύπριοι είναι ιδιαίτερα περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένοι και αναμένουν από τις επιχειρήσεις να τεθούν επικεφαλής στην επίδειξη περιβαλλοντικής ευθύνης. Οι επιχειρήσεις πρέπει να οικοδομήσουν την εμπιστοσύνη ανάμεσα στους πολίτες και να τους πείσουν ότι θα μπορούν να ανταποκριθούν στις περιβαλλοντικές ανησυχίες. Στο παρόν στάδιο, δεν υπάρχει τέτοια εμπιστοσύνη, εφόσον στην έρευνα του Ευρωβαρομέτρου, οι πολίτες της Κύπρου κατέδειξαν ότι οι εταιρείες είναι οι τελευταίες στις οποίες έχουν εμπιστοσύνη όταν πρόκειται για περιβαλλοντικά θέματα.

12. Ένα τέτοιο πρόσφατο παράδειγμα είναι η δημιουργία της αλυσίδας υπεραγορών «Carrefour». Οι υπεραγορές αυτές έχουν πρόσφατα αναλάβει μια μαζική διαφημιστική εκστρατεία για τις δραστηριότητές τους που είναι φιλικές προς το περιβάλλον, οι οποίες περιλαμβάνουν την προσφορά ανακυκλώσιμων σακουλών, την εισφορά κεφαλαίων για τη διόρθωση των ζημιών που προκλήθηκαν από πρόσφατη δασική πυρκαγιά, κτλ. Προφανώς πιστεύουν ότι εάν καθιερωθούν στη συνείδηση του κόσμου ως «πράσινοι» αυτό θα τους προσδώσει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Οι τοπικές επιχειρήσεις θα αγνοήσουν το μήνυμα αυτό με δική τους ευθύνη.

5. Υπάρχει ξεκάθαρο οικονομικό πλεονέκτημα όταν γίνονται προσπάθειες λειτουργίας των επιχειρήσεων του νησιού κατά τρόπο που να δείχνει σεβασμό προς το περιβάλλον και την βιωσιμότητα των μελλοντικών γενιών.
6. Η επιχειρηματική συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη για το Οικουμενικό Σύμφωνο θα επιτρέψει στις τοπικές εταιρείες να επωφεληθούν από την προσέγγιση μάθησης που προάγεται από την πρωτοβουλία του Συμφώνου και να διασφαλίσουν ότι οι επιχειρήσεις σε ολόκληρη την Κύπρο θα παραμένουν σε επαφή με διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα για τη διεξαγωγή υπεύθυνων και βιώσιμων εργασιών. Τα εθνικά δίκτυα του Οικουμενικού Συμφώνου προσφέρουν ευκαιρίες για εταιρείες όλων των μεγεθών ώστε να μάθει η μια από την άλλη καθώς και να μάθουν όλες για τις νέες τάσεις σε άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα.

Οι μακροπρόθεσμοι κίνδυνοι που τίθενται από τις περιβαλλοντικές προκλήσεις και η μη αντιμετώπισή τους είναι οι δυσκολίες που εμπεριέχονται στην αναβλητικότητα και την συσσώρευση προβλημάτων που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν επειγόντως και άμεσα. Πράγματι, η καθυστέρηση δυνατόν να οδηγήσει στη μη επίλυση ορισμένων προβλημάτων και στην δύσκολη αντιμετώπισή τους. Ο κίνδυνος του να γίνονται «λίγα πράγματα πολύ αργά» είναι πραγματικός, με υπαρκτή την απειλή της αρνητικής δημοσιότητας και των οικονομικών προστίμων για τις επηρεαζόμενες επιχειρήσεις.

Πίνακας 5.1

	Action	No action
Οφέλη	<ul style="list-style-type: none"> • Αυξημένη θετική δημοσιότητα για την εταιρεία • Αυξημένη παραγωγικότητα πόρων • Προαγωγή του πνεύματος της συνεχούς βελτίωσης • Δημιουργία της εικόνας μιας «εταιρείας που δρα» 	<ul style="list-style-type: none"> • Προσωρινές εξοικονομήσεις σε χρηματικά έξοδα • Προσωρινός εφesusασμός
Κόστος	<ul style="list-style-type: none"> • Χρόνος διαχείρισης για εξέταση μέτρων βελτίωσης • Επενδύσεις σε νέες διαδικασίες και εξοπλισμό 	<ul style="list-style-type: none"> • Χρόνος διαχείρισης για χειρισμό μη συμμορφώσεων • Έξοδα λόγω προστίμων / τελών που προκύπτουν από τη μη συμμόρφωση με κανονισμούς • Απώλεια κερδών από ευαισθητοποιημένους πελάτες • Διαιώνιση θανθασμένων αντιλήψεων • Διαιώνιση μιας στάσης «ζεμανφουτισμού» • Αύξηση εξόδων υθικών λόγω ανεπάρκειας και απώθειας βάσης επιτόπιων πόρων, λόγω υπερεκμετάθθευσης τοπικών φυσικών πόρων, όπως το νερό.

Η υιοθέτηση των νόμων και πρακτικών της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης μπορεί να αποτελεί εργαλείο διαχείρισης κινδύνου για τις επιχειρήσεις λόγω του ότι η ευαισθητοποίηση του καταναλωτή αποτελεί μια διαδικασία η οποία είναι πρακτικά αδύνατον να ανακοπεί, ιδιαίτερα δεδομένης της αύξησης των δράσεων της κοινωνίας των πολιτών στο τομέα του περιβάλλοντος και της έκθεσης σε πρότυπα και πρακτικές της ΕΕ. Η κοινωνική πίεση τόσο εκ των έσω όσο και εκ των έξω επηρεάζει τη δημιουργία νέων νόμων, κανονισμών και περιορισμών στο νησί, και οι επιπτώσεις των προϋποθέσεων της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης αναπόφευκτα θα σηματοδοτήσουν το επιχειρηματικό τοπίο της Κύπρου. Η παραβίαση της κοινωνικής βούλησης, όπως εκφράζεται στους νόμους, σημαίνει απώλεια χρόνου διαχείρισης, κύρους και εισοδήματος. Ακολουθώντας λοιπόν το ρεύμα ή, ακόμη καλύτερα, ενεργώντας προληπτικά με στόχο την υιοθέτηση μιας στρατηγικής Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, φαίνεται να αποτελεί συνετή στρατηγική διαχείρισης κινδύνου.

Όπως συζητήθηκε στο Κεφάλαιο 2, ο τουρισμός αποτελεί την κινητήρια δύναμη της Κυπριακής οικονομίας. Πρόσφατες έρευνες υποστηρίζουν την άποψη ότι οι κυπριακοί προορισμοί θεωρούνται προορισμοί στους οποίους συνωστίζεται πλήθος κόσμου, και χωρίς καλές περιβαλλοντικές πρακτικές θα χάσει μέρος της πίτας του παγκόσμιου τουρισμού. Κατά συνέπεια, το μεγαλύτερο κόστος από τη μη υιοθέτηση περιβαλλοντικών δράσεων για τον κυπριακό τουρισμό θα είναι το κόστος του κλεισίματος των επιχειρήσεων.

Σχέδιο βήμα προς βήμα για την Εμπλοκή της Κυπριακής Επιχειρηματικής Κοινότητας στο Οικουμενικό Σύμφωνο

- 1. Οι αρχές πρέπει να είναι συναφείς και απλές:** Θα πρέπει να ετοιμαστεί ανάλυση της δομής και των δημογραφικών στοιχείων των επιχειρήσεων και να γίνουν αντιληπτές οι ιδιαίτερες δυσκολίες του να είναι μια επιχείρηση μικρή. Η πολιτική της κάθε επιχείρησης είναι στην ουσία η πολιτική του διευθυντή της. Συνεπώς, θα πρέπει να καταστεί απλό για αυτόν να ακολουθήσει τις αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου στην πρακτική καθημερινή του ρουτίνα. Εδώ θα πρέπει να εφαρμοστεί μια στοχευμένη εκστρατεία ευαισθητοποίησης για ηγέτες επιχειρήσεων μετά την απλοποίηση των διαδικασιών. Ένα παράδειγμα διαδικαστικής απλοποίησης είναι η εισαγωγή του συστήματος EMAS – EASY ως μια σύντομη εκδοχή του συστήματος EMAS για μικρές επιχειρήσεις. Το EMAS – EASY προωθείται στο παρόν στάδιο από συμβούλους κατάρτισης μαζί με τους πελάτες τους στην ελληνοκυπριακή κοινότητα. Οι περιβαλλοντικές αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου θα πρέπει να απλοποιηθούν, ώστε να δημιουργηθεί ένας απλός κατάλογος από πρακτικές συμβουλές και κατευθυντήριες γραμμές. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος μιας εκστρατείας που θα έχει ως στόχο την ευαισθητοποίηση όχι μόνο σε ό,τι αφορά τις αρχές και τους μηχανισμούς του Οικουμενικού Συμφώνου αλλά επίσης και σε ό,τι αφορά τα οφέλη που προσδιορίστηκαν για κάθε επιχείρηση. Ένα παράδειγμα απλού οδηγού για μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι το «The Efficient Entrepreneur» (<http://www.efficient-entrepreneur.net/>) του Προγράμματος

Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών, μια ηλεκτρονική πηγή που παρουσιάζει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις την περιβαλλοντική διαχείριση μέσω ενός απλού θεματικού προγράμματος μήνα προς μήνα. Το κείμενο διατίθεται ηλεκτρονικά χωρίς χρέωση. Διατίθεται ήδη στην Τουρκική γλώσσα και μπορεί επίσης να προσαρμοστεί και μεταφραστεί στην Ελληνική γλώσσα. Ακόμη μια ενδιαφέρουσα έκδοση για μικρομεσαίες επιχειρήσεις δημιουργήθηκε από την Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Ευκαιρία και Ευθύνη – Πώς θα βοηθήσετε περισσότερες μικρές επιχειρήσεις να ενσωματώσουν κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα σε αυτό που κάνουν».

2. Καταναλωτική πίεση και Έρευνα αγοράς: Πρέπει να εκπονηθεί μια σοβαρή έρευνα αγοράς για τους καταναλωτές, ώστε να εξασφαλιστούν στοιχεία για την ευαισθητοποίηση του κοινού για προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον και την επιθυμία του κοινού να αποκτήσει τέτοια προϊόντα εάν αυτά καθίσταντο διαθέσιμα. Πιθανολογείται ότι οι επιχειρήσεις υποτιμούν την προθυμία των καταναλωτών να πληρώσουν περισσότερα χρήματα για προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον. Για παράδειγμα, στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, οι εταιρείες που πωλούν οργανικά προϊόντα δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα στο να βρουν πελάτες. Μια έρευνα καταναλωτών –των ντόπιων καταναλωτών και των ξένων επισκεπτών¹³ - θα μπορεί να παρέχει στις τοπικές επιχειρήσεις ένα βαρόμετρο και μια αναφορά για την εκπόνηση της στρατηγικής μάρκετινγκ που θα εφαρμόσουν. Ωστόσο, πρέπει να έχουμε υπόψη ότι οι πελάτες δυνατόν να είναι ανειλικρινείς στις απαντήσεις τους σε ένα ερωτηματολόγιο: είναι πιθανό θεωρητικά να δηλώσουν ότι επιθυμούν να αγοράσουν οργανικά προϊόντα, ωστόσο στην πράξη να μην το κάνουν ποτέ. Μερικές φορές, εξαρτάται από το πώς παρουσιάζεται η επιλογή στον πελάτη. Ένα παράδειγμα είναι ότι κατά την ηλεκτρονική κράτηση θέσεων, και εφόσον τους δίνεται μια τέτοια επιλογή, οι πελάτες δυνατόν από παρόρμηση να επιλέξουν να καταβάλουν κάποιο επιπλέον ποσό για τις εκπομπές αερίων του ταξιδιού τους. Επίσης, η έρευνα αγοράς δυνατόν να διαφωτίσει τους παραγωγούς για το κατά πόσο να ονομάσουν συγκεκριμένα προϊόντα ως «πράσινα», γιατί η λέξη «πράσινο» ή «οργανικό» μεταφράζεται συχνά στο μυαλό του καταναλωτή ως «πιο ακριβό».

3. Βελτίωση της εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου που αφορά το περιβάλλον: Το υφιστάμενο κοινοτικό κεκτημένο είναι πλήρως κατανοητό από τους εμπειρογνώμονες και στις δύο κοινότητες, ωστόσο αυτό δεν σημαίνει ότι η εφαρμογή του είναι πάντοτε επιτυχής σε όλο το νησί. Αυτό προϋποθέτει διαπραγμάτευση και περαιτέρω αύξηση της ευαισθητοποίησης των ατόμων που λαμβάνουν αποφάσεις. Χωρίς ενίσχυση της εφαρμογής του κεκτημένου, θα υπάρχει περαιτέρω δυσκολία στην επίτευξη σημαντικού αριθμού μετατροπών για επίτευξη περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, εφόσον σύμφωνα με τις εισηγήσεις της έρευνας, οι ηγέτες επιχειρήσεων τείνουν συχνά να περιορίζονται σε νομικές υποχρεώσεις. Επίσης, σύμφωνα με την πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρομέτρου,

13. Εφόσον τα εκατομμύρια των τουριστών ετησίως στο νησί θα πρέπει να σιτίζονται από τη βιομηχανία τροφοδοσίας

όταν οι Κύπριοι πολίτες ρωτήθηκαν ποια μέτρα θα τους βοηθούσαν να επιλύσουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα, η επιλογή που προτίμησαν (52%) ήταν «Να καταστούν οι εθνικοί κανονισμοί/κανονισμοί της ΕΕ πιο αυστηροί, με βαριά πρόστιμα για τους παραβάτες».

4. Συνεργασία με την ευρύτερη κοινότητα των χορηγών με συμπληρωματικό

τρόπο: Οικοδόμηση πάνω στις επιτεύξεις των άλλων χορηγών, για παράδειγμα το πρόγραμμα EDGE, που αφορά την οικονομική μεταρρύθμιση στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, καθώς και το πρόγραμμα REAP, επίσης στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, το οποίο παρείχε πιστοποίηση σε Εταιρείες Ενεργειακής Εξυπηρέτησης (ESCOs), που είναι τώρα διαπιστευμένες να διδάξουν σε άλλες επιχειρήσεις για την ενεργειακή απόδοση. Ακόμη ένας εταίρος σε αυτό θα μπορούσε να είναι η Κυπριακή Ένωση Προστασίας του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος (CYMEPA), μια μη κυβερνητική οργάνωση, που ετοιμάζει στο παρόν στάδιο ένα οδηγό για την αποδοτική χρήση υδάτινων πόρων και ενέργειας για την τουριστική βιομηχανία στην ελληνοκυπριακή κοινότητα.

5. Εκπαίδευση της επιχειρηματικής κοινότητας: Διεξαγωγή εκπαιδευτικών συναντήσεων που θα διοργανώνονται δυνάμει του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών, όπου οι εταιρείες θα μπορούν να μαθαίνουν από μια σειρά καλών πρακτικών και παραδειγμάτων επιτυχούς εφαρμογής, περιλαμβανομένων υφιστάμενων τοπικών προγραμμάτων, και θα μπορούν ιδιαίτερα να μάθουν από τις εμπειρίες των άλλων συμμετεχόντων.

6. Βελτίωση του Δημόσιου/Ιδιωτικού Διαλόγου και των εταιρικών σχέσεων: Είναι γνωστό ότι τα άτομα που λαμβάνουν τις επιχειρηματικές αποφάσεις διαμορφώνουν τις απόψεις και γνώμες τους μέσω επικοινωνιών με ένα ευρύ φάσμα άλλων ενδιαφερόμενων φορέων. Από αυτή την άποψη, υπάρχει ανάγκη για καλύτερο διάλογο μεταξύ των ατόμων που λαμβάνουν τις αποφάσεις και των επιχειρηματιών, και ιδιαίτερα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας για θέματα μεταφορών και σχεδιασμού αστικής ανάπτυξης. Μια πτυχή στην οποία θα μπορούσαν να επικεντρωθούν οι αρχές προτάθηκε από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στο 15η συνέδριο της Επιτροπής Αειφόρου Ανάπτυξης στη Νέα Υόρκη τον Απρίλιο του 2007: οι νομοθέτες θα πρέπει να καταργήσουν τις χορηγίες που βλάπτουν το περιβάλλον και να επικεντρωθούν στην επιδότηση δραστηριοτήτων που να είναι φιλικές προς το περιβάλλον. Στην έρευνα των PWC, μόνο το 54% των ερωτηθέντων γνώριζε ότι υπήρχαν χορηγίες που ήταν διαθέσιμες αναφορικά με την μείωση συγκεκριμένων περιβαλλοντικών επιπτώσεων, συνεπώς δυνατόν να είναι θέμα περαιτέρω διαφήμισης των υφιστάμενων χορηγιών.

7. Επικέντρωση στους φύλακες της αγοράς: Έχοντας γνώση της ανάγκης προσέγγισης μικρών εταιρειών – μικρομεσαίων επιχειρήσεων – θα μπορούν να εξεταστούν τρόποι προσέγγισής τους μέσω των φυλάκων της αγοράς. Δύο σημαντικά παραδείγματα είναι οι τοπικές τράπεζες και οι ασφαλιστικές εταιρείες.

Όλες οι μικρές εταιρείες διαθέτουν τραπεζικούς λογαριασμούς και ασφάλειες. Η οικονομική βιομηχανία επιδεικνύει περαιτέρω ευαισθητοποίηση για πιο μακροπρόθεσμους κινδύνους και ευκαιρίες που σχετίζονται με την αειφόρο ανάπτυξη. Ορισμένες τράπεζες προσφέρουν ειδικά έντοκα δάνεια για περιβαλλοντικά προγράμματα. Ορισμένες ζητούν αποδοτική χρήση της ενέργειας και του ηλεκτρισμού που να είναι φιλικό προς το περιβάλλον σε ιδιοκτησίες που εμπίπτουν στη δική τους διαχείριση περιουσιακών στοιχείων. Οι τράπεζες και οι ασφαλιστικές εταιρείες δυνάμει της Οικονομικής Πρωτοβουλίας του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών δεσμεύτηκαν να ενσωματώσουν περιβαλλοντικά κριτήρια στις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζουν και στην ανάπτυξη νέων πακέτων υπηρεσιών.

Η σύγκληση των τοπικών τραπεζών και των ασφαλιστικών εταιρειών θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πολύ αποτελεσματικό τρόπο δημιουργίας μιας πιο προληπτικής προσέγγισης στην ΕΚΕ από εταιρείες από όλους τους τομείς της βιομηχανίας. Αυτό εξυπακούει τη χρήση πίεσης από τη χρηματοπιστωτική αγορά και τους επενδυτές, πέρα από την πίεση από τους καταναλωτές και το ρυθμιστικό πλαίσιο. Μια άλλη κατηγορία φυλάκων είναι οι σύμβουλοι που παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες σε εταιρείες. Για τους σύμβουλους αυτούς απαιτείται «εκπαίδευση των εκπαιδευτών» ώστε να είναι σε θέση να συμβουλεύουν καλύτερα τις εταιρείες για τα οφέλη από την υιοθέτηση των περιβαλλοντικών αρχών του Οικουμενικού Συμφώνου.

- 8. Επικέντρωση στα οφέλη του Οικουμενικού Συμφώνου:** Για να ενθαρρυνθεί η παραδειγματική στροφή των κυπριακών επιχειρήσεων προς τη στρατηγική σκέψη, θα πρέπει να διοργανωθούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης οι οποίες θα επικεντρώνονται σε μέτρα που θα είναι φιλικά προς το περιβάλλον υπό τη μορφή στρατηγικών εξοικονόμησης κόστους, ως ένας τρόπος διαφοροποίησης της πελατειακής βάσης, και ως τρόπος οικοδόμησης πελατειακής πίστης και εξασφάλισης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Επίσης, ως μέρος των εκστρατειών αυτών, θα μπορούσε κανείς να εξετάσει την πιθανότητα επίδοσης βραβείων για «πράσινες» εταιρείες. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, αυτό θα ενέπλεκε επίσης μια στροφή όπου κανείς αντί να σκέφτεται με βάση το προϊόν να σκέφτεται με βάση τις υπηρεσίες. Για παράδειγμα, οι παροχείς γεωργικών χημικών προϊόντων μπορούν να επωφεληθούν από τη βελτιωμένη πελατειακή πίστη εάν μάθαιναν στους γεωργούς πώς να χρησιμοποιούν φυτοπροστατευτικά προϊόντα με πιο στρατηγικό τρόπο, και μπορούν επίσης να αποκτήσουν μερίδιο της αυξανόμενης αγοράς βιολογικής γεωργίας εάν πωλούν λύσεις για ολοκληρωμένη καταπολέμηση των επιβλαβών οργανισμών μαζί με την υφιστάμενη σειρά χημικών τους προϊόντων. Προφανώς, οι εταιρείες πρέπει να έχουν κέρδος, ωστόσο ο στόχος εδώ είναι να δείξουμε ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι εξασφάλισης κέρδους, και να τονίσουμε στην επιχειρηματική κοινότητα ότι οι αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου είναι τελείως εθελοντικές, και όχι απλώς ακόμη μια μορφή δεσμευτικής νομοθεσίας. Επίσης, μέσα στην πλειάδα των πρωτοβουλιών της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, θα

πρέπει κανείς να τονίσει τα οφέλη του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών, στα οποία περιλαμβάνονται η απλότητά του, η προσέγγισή του ως μια εμπειρία μάθησης, η εθελοντική του φύση και οι διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές και πρότυπά του.

9. Ενθάρρυνση της συνεργασίας σε ολόκληρο το νησί βάσει των αρχών του

Οικουμενικού Συμφώνου: Είτε αυτή επιτυγχάνεται μέσω τοπικού δικτύου ή άλλου ανεπίσημου μέσου, η συνεργασία που ξεκίνησε ως μέρος της παρούσας Έκθεσης και έρευνας θα πρέπει να συνεχιστεί ώστε να υποστηριχθούν οι αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου σε ολόκληρο το νησί, σε όλους τους τομείς και να ενθαρρυνθούν περισσότερες εταιρείες να υπογράψουν τις αρχές αυτές. Παραδείγματα συγκεκριμένων βραβείων για προγράμματα που θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους οι διεθνείς ή τοπικοί χορηγοί είναι τα ακόλουθα:

- Βραβεία για περιβαλλοντικά βιώσιμες επιχειρήσεις – η Κύπρος ήδη πρωτοπορεί σε αυτό τον τομέα μέσω της εφαρμογής των Ευρωπαϊκών Επιχειρηματικών Βραβείων για το Περιβάλλον, που εμφανίστηκαν για πρώτη φορά πρόσφατα με τη βοήθεια του Κυπριακού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, και που στοχεύουν στη βράβευση εταιρειών που συμβάλλουν σε εξαιρετικά σημαντικό βαθμό στην αειφόρο ανάπτυξη. Οι διεθνείς χορηγοί θα μπορούσαν να οικοδομήσουν πάνω στην έννοια αυτή για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και από τις δύο κοινότητες κατά μήκος της γραμμής της αειφόρου ανάπτυξης.
- Δημιουργία μόνιμου φόρουμ για διάλογο και ανταλλαγή ιδεών αναφορικά με την εταιρική κοινωνική ευθύνη σε ολόκληρο το νησί, ίσως μέσα στα πλαίσια του Κυπριακού Περιβαλλοντικού Φόρουμ, ενός υφιστάμενου δικοινοτικού περιβαλλοντικού φόρουμ, ή υπό την αιγίδα του Εμπορικού Επιμελητηρίου.
- Χορηγίες για νεαρούς επιχειρηματίες για την ανάπτυξη τεχνολογιών που είναι φιλικές προς το περιβάλλον υπό την αιγίδα καθιερωμένων εταιρειών, που θα συμφωνούν για την περαιτέρω ανάπτυξη και εμπορευματοποίηση των ιδεών που θα κερδίσουν.
- Ευρεία διανομή απλών οδηγιών για διαφορετικούς τομείς της εταιρικής περιβαλλοντικής ευθύνης ως μηχανισμός εξοικονόμησης κόστους – στην ουσία οικοδόμηση πάνω στο υφιστάμενο έργο που δημιουργήθηκε από πρωτοβουλίες όπως τα προγράμματα SAVE και REAP, με τη στήριξη του Οργανισμού Διεθνούς Ανάπτυξης των ΗΠΑ (USAID) (εξοικονόμηση ενέργειας και υδάτινων πόρων) και της μη κυβερνητικής οργάνωσης CYMEPA (τουριστική βιομηχανία) και της Green Dot (ανακύκλωση) προσδίδοντας ωστόσο στις προσπάθειες αυτές ένα δικοινοτικό πεδίο εφαρμογής.

10. Επικέντρωση σε στρατηγικούς τομείς: Η ανάπτυξη υλικού κατάρτισης για προώθηση των εννοιών Καθαρότερης Παραγωγής και Συνεχούς Κατανάλωσης μπορεί επίσης να επικεντρωθεί σε ένα συγκεκριμένο τομέα, π.χ. σε ξενοδοχεία

στον τουριστικό τομέα. Η ανάπτυξη τέτοιου υλικού μπορεί να πραγματοποιηθεί με φορείς των Ηνωμένων Εθνών όπως το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών και τον Οργανισμό Βιομηχανικής Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. Σχετικό υλικό είναι συχνά διαθέσιμο (επίσης και ηλεκτρονικά), ωστόσο, απαιτείται απλώς η τοπική προσαρμογή και η μετάφρασή του. Εδώ, υπάρχουν ευκαιρίες για ηλεκτρονική μάθηση (e-learning).

11. Δίνοντας το καλό παράδειγμα: Τέλος, οι διαφωτισμένες επιχειρήσεις μπορούν να δώσουν το παράδειγμα με το να καταστούν Πρωτοπόρες στη Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και το Οικουμενικό Σύμφωνο. Η εκστρατεία ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης πρέπει να ολοκληρώνεται με την παρουσίαση παραδειγμάτων καλής πρακτικής και καταστάσεων που είναι επωφελείς για όλους. Αυτό θα μπορούσε να περιλάβει ένα ετήσιο βραβείο αναγνωρισμένου κύρους με οικονομικά κίνητρα. Μπορεί επίσης να γίνεται και αναγνώριση καλών παραδειγμάτων αναφοράς («αναφορά της προόδου») δυνάμει του Οικονομικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών. Χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν αναπτύξει ένα απλό μοντέλο που μπορούν να χρησιμοποιούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις για να αναφέρουν την πρόοδο που επιτυγχάνεται στην εφαρμογή των αρχών του Οικονομικού Συμφώνου. Οι εκπαιδευτικές εκδρομές σε χώρες όπου υπάρχουν τέτοια παραδείγματα, θα μπορούσε να βοηθήσει την επιχειρηματική κοινότητα της Κύπρου να προσαρμόσει τις ιδέες αυτές στην κυπριακή πραγματικότητα.

Ικανότητα της Κύπρου

Σύμφωνα με την έρευνα του Ευρωβαρομέτρου του 2005 για τις περιβαλλοντικές στάσεις των Ευρωπαίων πολιτών, το 72% των Κυπρίων νιώθει ότι είναι καλά ενημερωμένο για περιβαλλοντικά θέματα, γεγονός που σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις στην Κύπρο λειτουργούν σε μια κοινωνία με αντίληψη των περιβαλλοντικών θεμάτων, που πιθανόν να έχει συγκεκριμένες απαιτήσεις ως προς τα περιβαλλοντικά τους πρότυπα.

Η Κύπρος δεν υστερεί σε γνώση και δεξιότητες ως προς την εφαρμογή ριζικών λύσεων. Έγινε σημαντική πρόοδος από την εποχή της ανεξαρτησίας, ωστόσο τα μέτρα θα πρέπει να μετατραπούν σε αυστηρές πολιτικές που δεν θα αφορούν μόνο τους τελικούς χρήστες αλλά θα εμπλέκουν επίσης όλους τους εμπλεκόμενους στον προγραμματισμό και το σχεδιασμό καθώς και τους εργολάβους.

Η διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής για το περιβάλλον θα πρέπει να τελειοποιηθεί, ώστε να εμπλέκονται και οι πολιτικοί στη μακροπρόθεσμη δέσμευση για την προστασία του περιβάλλοντος, η οποία ξεπερνά τη μέση θητεία μιας συγκεκριμένης κυβέρνησης. Τόσο οι κοινότητες όσο και τα άτομα σε ολόκληρο το νησί θα πρέπει να αναζητήσουν και να εξεύρουν ένα κοινό πρακτικό ορισμό του πατριωτισμού που φυσικά δεν έχει να κάνει τίποτα με την εθνική καταγωγή. Μπορούν οι Κύπριοι να βάζουν πρώτα τους Κύπριους σε όλες τις αποφάσεις τους περιλαμβανομένων και των

προσωπικών τους αποφάσεων; Οι Κύπριοι διαθέτουν μια όμορφη λέξη στα Ελληνικά, τη λέξη «μεράκι», η οποία πιθανόν να προέρχεται από τη τούρκικη λέξη «merak». Πρόκειται για μια λέξη που οι Κύπριοι χρησιμοποιούν για να περιγράψουν όταν κάνουν κάτι με τη ψυχή τους, με δημιουργικότητα ή αγάπη, π.χ. όταν κάποιος «βάζει τον εαυτό του» σε αυτό που κάνει, ανεξάρτητα με το τι μπορεί να είναι αυτό. Ασφαλέστατα, η επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων απαιτεί μεράκι («merak») σε όλα τα στρώματα της κυπριακής κοινωνίας.

Συμπεράσματα – Υπερπήδηση των Εμποδίων για Αλλαγή

Η Έκθεση αυτή και τα πορίσματά της αναμένεται να χρησιμεύσουν ως όχημα για την αύξηση του επιπέδου ευαισθητοποίησης σε όλο το εύρος της κυπριακής κοινωνίας σε σχέση με τις περιβαλλοντικές προκλήσεις και να ενισχύσουν την εφαρμογή των προτύπων εταιρικής ευθύνης του Οικουμενικού Συμφώνου μέσα από κοινοπραξίες τόσο από επιχειρήσεις όσο και από την κοινωνία των πολιτών ανάμεσα στις δύο κοινότητες καθώς και εντός της κάθε κοινότητας ξεχωριστά. Η διαδικασία εκπόνησης της Έκθεσης επιβεβαίωσε την ανάγκη εξέτασης των περιβαλλοντικών ανησυχιών από αυτούς τους επιχειρηματικούς τομείς, με στόχο τη δημιουργία ενός «μόνιμου» φόρουμ για τα θέματα αυτά. Τα Πολυμερή Φόρα Μάθησης δυνάμει του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών προσφέρουν ένα μοντέλο που θα μπορούσε να υιοθετηθεί στην περίπτωση αυτή.

Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα δεν αποτελεί αυτοσκοπό σύμφωνα με τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας, αλλά είναι κι ένας τρόπος να βοηθηθούν τα ελληνοκυπριακά και τουρκοκυπριακά επιχειρηματικά συμφέροντα να συνεργαστούν τόσο μαζί όσο και με την κοινωνία των πολιτών κατά τρόπο που να προωθηθούν οι δικαιοδικές σχέσεις και η εμπιστοσύνη. Βασικός στόχος είναι να εμπλακούν τα άτομα που λαμβάνουν τις αποφάσεις, οι ηγέτες επιχειρήσεων και η κοινωνία των πολιτών στη συζήτηση για τις επιπτώσεις των επιχειρήσεων στο περιβάλλον και να παρουσιάσουν εισηγήσεις για μελλοντική δράση και τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων που θα αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις αυτές. Το Κυπριακό Πρόβλημα έχει, επίσης, αντίκτυπο στην περιβαλλοντική συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, δυνατόν να ενθαρρύνει το βραχυπρόθεσμο στοχασμό, ενώ μια επικείμενη λύση θα μπορούσε να φέρει μαζί της μια αλλαγή στο οικονομικό τοπίο του νησιού. Μια επίπτωση του προβλήματος είναι η αναστολή του κοινοτικού κεκτημένου σύμφωνα με το Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Αρ.10 της Πράξης Προσχώρησης, παρόλο που πολλά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τον Οργανισμό Διεθνούς Ανάπτυξης των ΗΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθούν τώρα να προωθήσουν την οικονομική σύγκλιση των δύο κοινοτήτων, ώστε να προετοιμαστούν για την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου σε ολόκληρο το νησί. Ωστόσο, με την έλευση των Κανονισμών της Πράσινης Γραμμής, υπάρχουν πιθανές εμπορικές ευκαιρίες που συνδέονται με την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Συγκεκριμένα, οι Κανονισμοί της Πράσινης Γραμμής δίνουν ρόλο στο Τουρκοκυπριακό Εμπορικό Επιμελητήριο (Άρθρο

4.5), κατά συνέπεια προσφέρεται ένα είδος εμπορίου ανάμεσα στις δύο κοινότητες. Το παράδειγμα του τυρογάλακτος, ενός υποπροϊόντος της βιομηχανίας τυριού, είναι ενδεικτικό. Οι ελληνοκύπριοι κτηνοτρόφοι ταΐζουν τους χοίρους με τυρόγαλα, συνεπώς το τυρόγαλα θεωρείται πόρος. Πολλοί Τουρκοκύπριοι δεν τρώνε σε γενικές γραμμές χοίρο, και συνεπώς για αυτούς το τυρόγαλα θεωρείται άχρηστο προϊόν. Εδώ, υπάρχει ένα εμφανές κίνητρο για τους Τουρκοκύπριους να πωλούν το τυρόγαλα σε Ελληνοκύπριους κτηνοτρόφους, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων, και ταυτόχρονα επιλύοντας ένα σοβαρό θέμα διαχείρισης αποβλήτων. Η Γαλακτοκομική Συμβουλευτική Ομάδα MADISON (MADAG)¹⁴ βρίσκεται στο παρόν στάδιο στη διαδικασία διερεύνησης επιλογών για μια προσέγγιση για τη διαχείριση του τυρογάλακτος που θα μπορεί να εφαρμοστεί σε ολόκληρο το νησί. Ωστόσο, φαίνεται ότι δυνάμει του Άρθρου 4.9 των υφιστάμενων Κανονισμών της Πράσινης Γραμμής, αυτό δυνατόν να μην είναι εφικτό στο εγγύς μέλλον. Αντιθέτως, τα περιβαλλοντικά προβλήματα στο νησί μπορούν να δημιουργήσουν περαιτέρω εντάσεις ανάμεσα στις κοινότητες ιδιαίτερα σε ένα νησί όπως η Κύπρος που αντιμετωπίζει σοβαρή έλλειψη βροχοπτώσεων. Σε άλλα μέρη του κόσμου, ο ανταγωνισμός για φυσικούς πόρους έχει αποτελέσει σοβαρή πηγή διαμαχών. Αυτό καθιστά ακόμη πιο σημαντική, στα κυπριακά πλαίσια, την προώθηση της συνεργασίας σε ολόκληρο το νησί για την επίλυση των περιβαλλοντικών θεμάτων προτού αυτά δημιουργήσουν ακόμη μια κρίση.

Η συμπεριφορά, περιλαμβανομένων και των σκέψεων, των αντιλήψεων και των δράσεων, του ιδιοκτήτη-διευθυντή της μικρομεσαίας επιχείρησης και ιδιαίτερα της πολύ μικρής επιχείρησης είναι ταυτόσημη με τη συμπεριφορά της εταιρείας του. Οι καθημερινές πιέσεις από την αγορά και η δυσκολία συνδυασμού των χρονικών απαιτήσεων της οικογένειας και της επιχείρησης τοποθετούν τις περιβαλλοντικές δράσεις και τις δράσεις για εταιρική κοινωνική ευθύνη χαμηλά στον κατάλογο των προτεραιοτήτων για τις πλείστες κυπριακές επιχειρήσεις που περιορίζουν τις δράσεις τους για εταιρική κοινωνική ευθύνη στην πειθαρχία προς το νόμο ώστε να αποφεύγονται τυχόν πρόστιμα. Γενικά, οι κυπριακές επιχειρήσεις απεχθάνονται να παίρνουν πρωτοβουλίες ή να προβαίνουν σε επενδύσεις σε ό,τι αφορά την εταιρική κοινωνική ευθύνη έχοντας μακροπρόθεσμα οφέλη στο μυαλό αφού αυτά είναι συχνά δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν και είναι χρονοβόρα η αποκομιδή κέρδους. Ωστόσο, το κύριο χαρακτηριστικό του Οικουμενικού Συμφώνου είναι ότι λειτουργεί σε εθελοντική βάση ωστόσο είναι αυτό-δεσμευτικό λόγω των απαιτήσεων του για δημόσια δέσμευση. Η επιχείρηση πρέπει να αντιληφθεί ότι η δέσμευση αυτή μπορεί να

14. Η Γαλακτοκομική Συμβουλευτική Ομάδα MADISON (MADAG) είναι μια δικινοτική ομάδα που έχει ως στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της παραγωγής του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων στην Κύπρο, και ιδιαίτερα τη βελτίωση των επιπτώσεων της βιομηχανίας στο περιβάλλον. Το MADAG στηρίζεται από τη Δράση για Συνεργασία και Εμπιστοσύνη (ACT) του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

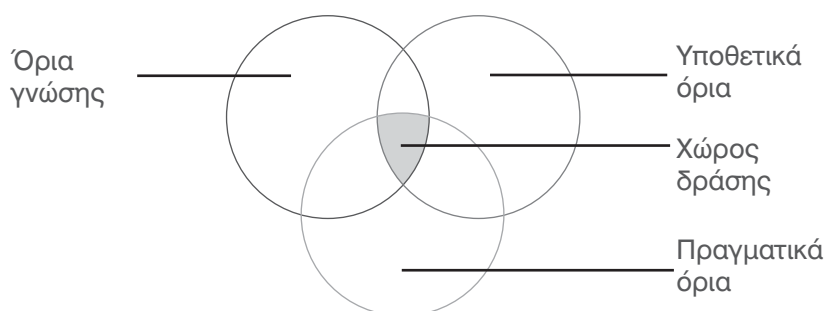
αποτελέσει εργαλείο για εξοικονόμηση κόστους, και για μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα της εταιρείας. Ο επιχειρηματίας πρέπει επίσης να λάβει βοήθεια στο να συνδέσει τα κύρια «σοβαρά θέματα» του «πράσινου» καταναλωτή όπως η προσωπική υγεία, η διατήρηση και βελτίωση του οικοσυστήματος, η προστασία της φύσης και της άγριας ζωής με τα οφέλη για όλους τους πελάτες όπως η υγεία, η ικανοποίηση και το κύρος από τη συμμετοχή στην παγκόσμια δράση για την προστασία του περιβάλλοντος. Η επιχείρηση πρέπει να συνδέσει την πελατειακή πίστη με ένα κοινό σκοπό, π.χ. παρουσίαση και δημοσίευση του τρόπου με τον οποίο τα κέρδη από ένα προϊόν ή υπηρεσία συμβάλλουν στις κοινωνικές ανάγκες μέσω της εμφανούς συμμετοχής σε εκστρατείες και άλλες φιλανθρωπικές δραστηριότητες. Με άλλα λόγια, οι επιχειρήσεις πρέπει να βεβαιωθούν ότι διαθέτουν μια «κοινωνική άδεια λειτουργίας».

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, υπάρχει η ανάγκη υπερπήδησης των εμποδίων για αλλαγή, που περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- 1) Όρια γνώσης, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τα οικονομικά οφέλη της περιβαλλοντικής ευθύνης
- 2) Τα πραγματικά όρια του τι μπορεί ή δεν μπορεί να επιτευχθεί
- 3) Τα αντιλαμβανόμενα όρια του τι μπορεί και δεν μπορεί να επιτευχθεί
- 4) Έλλειψη πρωτοβουλιών και τοπικών παραδειγμάτων για επίτευξη των στόχων

Το διάστημα ανάμεσα στην αλληλεπίδραση των παραγόντων αυτών παρέχει το πεδίο για λύσεις και δράση (Σχεδιάγραμμα 5.1)

Σχεδιάγραμμα 5.1

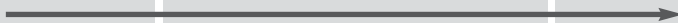
Για να μεγαλώσει ο χώρος δράσης, οι υπεύθυνοι διαμόρφωσης πολιτικής πρέπει να θέσουν σε εφαρμογή μέτρα που να απομακρύνουν τα εμπόδια στη γνώση, να αλλάζουν τις στάσεις και να διευκολύνουν τις δράσεις μέσα από την παροχή της απαραίτητης υποδομής. Δηλαδή, στόχος είναι η δημιουργία παραδειγματικής στροφής στον τρόπο σκέψης των επιχειρήσεων, από το να μένουν απλώς στα λόγια σε

ό,τι αφορά περιβαλλοντικές αρχές, σε μια πιο στρατηγική, προληπτική προσέγγιση για διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος το οποίο αποτελεί το κύριο μέσο για τη βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων τους, όπως συμβολίζονται στο πιο κάτω σχεδιάγραμμα:

Η παραδειγματική αυτή στροφή δεν θα λάβει χώρα στο κενό. Σε ένα μικρό νησί όπως η Κύπρος, το κοινωνικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Η ευθύνη εδώ είναι του κοινού, ως καταναλωτές, ψηφοφόροι και γνωστοί ή συγγενείς ηγετών επιχειρήσεων, να αποφασίσουν το είδος του μέλλοντος που επιθυμούν και να δημιουργήσουν ένα κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δεν θα είναι επικερδές για τις επιχειρήσεις να αγνοήσουν τις περιβαλλοντικές ανησυχίες. Οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να κατηγορούνται επειδή πρέπει να είναι επικερδείς, η κοινωνία ωστόσο μπορεί πιθανώς

Σχεδιάγραμμα 5.2 – Πρόοδος των επιχειρηματικών στάσεων απέναντι στο περιβάλλον

Φάση I (η πιο συνηθισμένη στην Κύπρο)	Φάση II	Φάση III
Μόνο λόγια σε ό,τι αφορά περιβαλλοντικές ανησυχίες προς αποφυγή προστίμων	Αντιμέτωπιση των περιβαλλοντικών μέτρων ως μέτρων εξοικονόμησης κόστους	Στρατηγική προσέγγιση προς το περιβάλλον ως μέσο για την τελική βιωσιμότητα οποιασδήποτε επιχείρησης, και ως τρόπος διασφάλισης της πελατειακής πίστης.

να κατηγορηθεί εάν δεν καθιερωθούν αυστηρές περιβαλλοντικές παράμετροι ώστε να δοθεί στην «πράσινη» επιχείρηση ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Συνεπώς, η παραδειγματική στροφή πρέπει να επηρεάζει την κοινωνία στο σύνολό της. Αυτό πρέπει να ξεκινήσει με τη διάλυση των μύθων όπως την ευρέως γνωστή πεποίθηση ότι οι περιβαλλοντικές ανησυχίες αποτελούν πολυτέλεια και πρέπει να κατατάσσονται δεύτερες μετά τις οικονομικές ανησυχίες. Η άποψη αυτή μπορεί να ευσταθεί μόνο εάν κάποιος αγνοήσει το τεράστιο οικονομικό κόστος διόρθωσης της περιβαλλοντικής ζημιάς σε σύγκριση με το κόστος πρόληψης εν πρώτοις. Όπως συνοψίζει ο Νομπελίστας Οικονομολόγος Joseph Stiglitz, «Η φτώχεια μπορεί να οδηγήσει στην περιβαλλοντική υποβάθμιση, και η περιβαλλοντική υποβάθμιση μπορεί να οδηγήσει στη φτώχεια¹⁵».

Πράγματι, έχοντας αρχίσει την Έκθεση αυτή με μια σύνοψη της ανάλυσής του για την κατάρρευση της κοινωνίας που δημιουργείται από το περιβάλλον, είναι ορθό να ολοκληρωθεί η Έκθεση με την ακόλουθη προειδοποίηση από το βιβλίο του Jared Diamond με τίτλο «Collapse»: «Συνεπώς, επειδή προχωρούμε με γοργούς ρυθμούς σε αυτή την μη-βιώσιμη πορεία, τα περιβαλλοντικά προβλήματα του κόσμου θα επιλυθούν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο κατά τη διάρκεια της ζωής των παιδιών και των νεαρών ενηλίκων του σήμερα. Το μόνο ερώτημα είναι κατά πόσο θα επιλυθούν με ευχάριστους τρόπους δικής μας επιλογής, ή με δυσάρεστους τρόπους που δεν θα είναι δικής μας επιλογής, όπως πολεμικές συρράξεις, γενοκτονίες, πείνα, επιδημίες, και καταρρεύσεις κοινωνιών. Ενώ όλα αυτά τα δυσοίωνα φαινόμενα έχουν καταστεί ενδημικά στην ανθρωπότητα δια μέσου της ιστορίας μας, η συχνότητά τους αυξάνεται με την περιβαλλοντική υποβάθμιση, την πληθυσμιακή έκρηξη και την επακόλουθη φτώχεια και πολιτική αστάθεια».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ & ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Υπάρχουν χιλιάδες ιστοσελίδες και συνδέσεις που περιέχουν αναφορές στην Κύπρο. Ωστόσο, δεν περιέχουν όλες αξιόπιστες πληροφορίες. Για την εργασία αυτή, έχει χρησιμοποιηθεί αριθμός πηγών, ωστόσο παρουσιάζονται, στο μέγιστο δυνατόν βαθμό, μόνο οι αριθμοί από επίσημες στατιστικές για το τελευταίο διαθέσιμο έτος. Οι αριθμοί αλλάζουν από χρόνο σε χρόνο, αντικατοπτρίζοντας τη γενική οικονομική κατάσταση, τις επιπτώσεις του καιρού και τις επενδυτικές αποφάσεις τόσο των ντόπιων όσο και των ξένων.

Πιο κάτω, παρατίθενται ορισμένες από τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της Έκθεσης αυτής:

1. Πρόγραμμα «Γαλάζια Σημαία» (www.blueflag.org)
2. Επιτροπή Αειφόρου Ανάπτυξης. 2007. 15ο Συνέδριο, Νέα Υόρκη (<http://www.un.org/esa/sustdev/csd/csd15/csd15.htm>)
3. Συμβουλευτική Ομάδα Βιολογικής Καλλιέργειας Κύπρου (www.cyprusorganics.info)
4. Dasgupta, P., 2007. Nature and the Economy. *Journal of Applied Ecology*, 44: 475-487
5. Diamond, J. 2005. *Collapse. How societies choose to fail or survive*. Penguin Books.
6. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2004. Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΕ) Αρ. 866/2004 ημερ. 29.4.2004 για το καθεστώς δυνάμει του Άρθρου 2 του Πρωτοκόλλου Αρ. 10 της Πράξης Προσχώρησης όπως τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΕ) Αρ. 293/2005 της 17ης Φεβρουαρίου 2005.
7. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας. 2007. «Ευκαιρία και ευθύνη. Πώς θα βοηθήσετε περισσότερες μικρές επιχειρήσεις να ενσωματώσουν κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα σε ό,τι κάνουν».
8. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2007. Πράσινη Βίβλος από την Επιτροπή προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Προσαρμογή στις Κλιματικές Αλλαγές στην Ευρώπη – επιλογές για δράση της ΕΕ.
9. Ευρωβαρόμετρο. 2005. Στάσεις των Ευρωπαίων Πολιτών Απέναντι στο Περιβάλλον. Έρευνα του Ευρωβαρομέτρου.
10. Γαλακτοκομική Συμβουλευτική Ομάδα MADISON (MADAG) (www.MADAG.info)
11. PriceWaterhouseCoopers. 2007. Έρευνα για την Ρύπανση του Περιβάλλοντος στην Κύπρο: Η Γνώμη των Στελεχών Επιχειρήσεων.
12. Stiglitz, J. 2002. *Globalisation and its discontents*. Penguin – Allen Lane
13. Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. 2007. Έρευνα Ευαισθητοποίησης για το Οικουμενικό Σύμφωνο και την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Φάση I & 2. Εκπόνηση από τη RAI για το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP).
14. Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών 2007, Έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη για το 2007-2008: Καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών – ανθρώπινη αλληλεγγύη σε ένα διαιρεμένο κόσμο

15. Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών (UN ECOSOC), 2007. Η Βιομηχανία ως Εταίρος για Αειφόρο Ανάπτυξη: εργασία σε εξέλιξη, ευκαιρίες και δραστηριότητες προς στήριξη της οικοδόμησης ικανότητας. Επιτροπή για την Αειφόρο Ανάπτυξη, Δέκατο Πέμπτο Συνέδριο, Έγγραφο Εργασίας Αρ. 1 (DESA/DSD/2007/1).
16. Οικουμενικό Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών (www.unglobalcompact.org)
17. Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών. The Efficient Entrepreneur. (<http://www.efficient-entrepreneur.net/>)
18. Willer, Yussefi, H., Yussefi, M. 2006. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2006. IFOAM publication.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Ερωτηματολόγιο

Οικουμενικό Σύμφωνο στην Κύπρο: Επίκεντρο στις Περιβαλλοντικές Αρχές

ΈΡΕΥΝΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων αποτελεί ένα από τους βασικούς πυλώνες της εργασίας για την πρωτοβουλία «Δράση για Συνεργασία και Εμπιστοσύνη (ACT)» του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο. Για την προστασία του περιβάλλοντος και των πόρων, οι ελληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι ηγέτες επιχειρήσεων μπορούν να συνεργάζονται στην κοινωνία των πολιτών. Αυτό θα βοηθήσει την ενδυνάμωση των δικαιοδικών σχέσεων για εταιρική κοινωνική ευθύνη και θα δώσει επίσης την ευκαιρία στις επιχειρηματικές κοινότητες να συνεργαστούν και να εξεύρουν λύσεις στα περιβαλλοντικά προβλήματα του νησιού.

Το έργο αυτό με τίτλο «Περιβαλλοντική Έρευνα του Οικουμενικού Συμφώνου για την Κύπρο», θα αποτελέσει μια από τις πρώτες πρακτικές για την επιχειρηματική κοινότητα της Κύπρου για τη διαπίστωση των επιπτώσεων της οικονομίας στο περιβάλλον.

Στόχος της έρευνας είναι η διαπίστωση του επιπέδου ευαισθητοποίησης των εταιρειών για το Οικουμενικό Σύμφωνο και άλλες πρωτοβουλίες των Ηνωμένων Εθνών καθώς και η ευαισθητοποίησή τους για γενικά περιβαλλοντικά θέματα. Στοχεύει επίσης στο να εξασφαλίσει τις απόψεις τους αναφορικά με τη σημασία που δίνεται σε περιβαλλοντικά θέματα κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στις επιχειρήσεις και την προθυμία τους να εφαρμόσουν δράσεις για ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων.

Τα πορίσματα θα χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο για την ενημέρωση των αρχών, των ηγετών επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών αναφορικά με τις επιπτώσεις των επιχειρήσεων στο περιβάλλον καθώς και για την υπόδειξη εισηγήσεων για μελλοντική δράση και δημιουργία εταιρικών σχέσεων για προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

Η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική. Όλα τα προσωπικά δεδομένα που συλλέγησαν θα παραμείνουν εμπιστευτικά. Τα δεδομένα της έρευνας θα δημοσιεύονται μόνο ως σύνολα και μέσοι όροι και χωρίς καμία αναφορά σε συγκεκριμένα άτομα ή εταιρείες.

A. ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

Επωνυμία Εταιρείας	
Τομέας	Αριθμός Εργαζομένων
Ημερ. Δημιουργίας	Ετήσιος Κύκλος Εργασιών
Τηλ. Εταιρείας	Τηλεομοίτυπο
Διεύθυνση Εταιρείας	
Ηλεκτρ. Διεύθυνση	Ιστοσελίδα
Όνομα προσώπου για σκοπούς επικοινωνίας	
Θέση στην Εταιρεία	
Τηλ. προσώπου για σκοπούς επικοινωνίας	
Προσωπική ηλεκτ. διεύθ. προσώπου για σκοπούς επικοινωνίας	

Δίνετε άδεια να δημοσιευθεί είτε το όνομά σας είτε η επωνυμία της Εταιρείας σας;

Το όνομά σας	☐ ΝΑΙ	☐ ΟΧΙ
Επωνυμία Εταιρείας	☐ ΝΑΙ	☐ ΟΧΙ

B. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ:

Ακούσατε ποτέ για την Πρωτοβουλία του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών;

☐ ΝΑΙ	☐ ΟΧΙ
------------------------------	------------------------------

2. Εάν ναι, τι αντιλαμβάνεστε με την πρωτοβουλία αυτή;

.....
.....
.....
.....

3. Πώς μάθατε για την Πρωτοβουλία του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών;

.....
.....
.....
.....

4. Εάν έχετε ήδη προβεί σε ορισμένες ενέργειες, τι σας παρακίνησε;

.....
.....
.....

5. Έχετε ακούσει ποτέ τον όρο Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ);

ΝΑΙ

ΟΧΙ

6. Εάν ναι, τι αντιλαμβάνεστε με τον όρο αυτό;

.....
.....
.....
.....

Γ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ:

7. Πιστεύετε ότι η εταιρεία σας δημιουργεί επιπτώσεις στο περιβάλλον μέσω της δραστηριότητάς της;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

8. Εάν ναι, σε ποιους από τους ακόλουθους τομείς;

- Ρύπανση υδάτων
- Ρύπανση εδάφους
- Θαλάσσια Ρύπανση
- Ατμοσφαιρική ρύπανση
- Ηχορύπανση
- Παραγωγή Αποβλήτων
- Υπερβολική Χρήση Ενέργειας
- Υποβάθμιση φυσικού περιβάλλοντος
- Επηρεασμός της βιοποικιλότητας
- Κλιματικές αλλαγές/απερήμωση
- Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί
- Άλλο (καθορίστε)

9. Εάν όχι, είστε απόλυτα σίγουροι ότι η εταιρεία σας ΔΕΝ δημιουργεί οποιαδήποτε προβλήματα σε σχέση με τα ακόλουθα:

- Ρύπανση υδάτων
- Ρύπανση εδάφους
- Θαλάσσια Ρύπανση
- Ατμοσφαιρική ρύπανση
- Ηχορύπανση
- Παραγωγή Αποβλήτων
- Υπερβολική Χρήση Ενέργειας
- Υποβάθμιση φυσικού περιβάλλοντος
- Επηρεασμός της βιοποικιλότητας
- Κλιματικές αλλαγές/απερήμωση
- Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί
- Άλλο (καθορίστε)

10. Γνωρίζετε τα ακόλουθα εργαλεία ή σήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης;

☐	EMAS
☐	ISO 14000
☐	Eco-labels
☐	Blue-flag
☐	SEA
☐	EIA
☐	Άλλο

Δ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

11. Περιλαμβάνετε περιβαλλοντικές ανησυχίες στις αποφάσεις σε ό,τι αφορά τις αγορές;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

12. Εάν ναι, τι είδους ανησυχίες:

- Περιβαλλοντικά πιστοποιημένοι προμηθευτές
- Χρήση οργανικών γεωργικών προϊόντων
- Αγορά συσκευών εξοικονόμησης ενέργειας
- Χρήση υλικών χαμηλής ενέργειας
- Χρήση ανακυκλώσιμων υλικών
- Χρήση επαναχρησιμοποιήσιμων υλικών
- Χρήση ανακτήσιμων υλικών
- Άλλο (καθορίστε)

13. Στη διαδικασία παραγωγής που εφαρμόζετε περιλαμβάνετε οποιοσδήποτε περιβαλλοντικές ανησυχίες πέρα από όσα απαιτούνται από το νόμο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

14. Εάν ναι, τι είδους:

- Μείωση παραγωγής αποβλήτων
- Χρήση μειωμένης ποσότητας νερού
- Εξοικονόμηση ενέργειας
- Μείωση του θορύβου
- Συμβολή στη διατήρηση της φύσης
- Βιολογικός έλεγχος εντόμων
- Χρήση λιγότερων λιπασμάτων (και φυτοπροστατευτικών)
- Ελαχιστοποίηση των εκπομπών αερίων
- Ελαχιστοποίηση της αλλαγής του τοπίου
- Άλλο

15. Συμμετέχετε σε πρωτοβουλίες ανακύκλωσης; (Αντίστροφη εφοδιαστική αλυσίδα)

ΝΑΙ

ΟΧΙ

16. Εάν ναι, τι είδους:

- Δική σας πρωτοβουλία ανακύκλωσης
- Πρωτοβουλία ανακύκλωσης Δήμου
- Πρωτοβουλία ανακύκλωσης τομέα
- Άλλο (καθορίστε)

17. Θεωρείτε ότι κάθε εταιρική απόφαση που λαμβάνετε εξαρτάται από τα ακόλουθα στοιχεία. Κατανέμετε συνολικά 10 βαθμούς στη σπουδαιότητα που προσδίδετε σε κάθε τομέα. (Σύνολο 10 βαθμοί)

- Οικονομικός τομέας
 Περιβαλλοντικός τομέας
 Κοινωνικός τομέας

Ε. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

18. Προτίθεστε να εφαρμόσετε δράσεις που θα ελαχιστοποιήσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

19. Πόσα χρήματα είστε έτοιμοι να επενδύσετε εθελοντικά για την εφαρμογή δράσεων που είναι φιλικές προς το περιβάλλον;

Ποσοστό επί των μεικτών κερδών

20. Σε ποιο περιβαλλοντικό τομέα προτιμάτε να επενδύσετε; (Ταξινομήστε βάζοντας 1 στον τομέα με την ύψιστη προτεραιότητα)

- Ρύπανση υδάτων
 Ρύπανση εδάφους
 Θαλάσσια Ρύπανση
 Ατμοσφαιρική ρύπανση
 Ηχορύπανση
 Παραγωγή Αποβλήτων
 Υπερβολική Χρήση Ενέργειας
 Υποβάθμιση φυσικού περιβάλλοντος
 Επηρεασμός της βιοποικιλότητας
 Κλιματικές αλλαγές/απερήμωση
 Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί
 Άλλο (καθορίστε)

21. Είστε έτοιμοι να επενδύσετε σε περιβαλλοντικές δράσεις ακόμη κι αν το όφελος είναι μακροπρόθεσμο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

22. Μη προβαίνοντας σε οποιαδήποτε δράση για αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκαλούνται από την εταιρεία σας, αντιλαμβάνεστε ότι δημιουργείτε κοινωνικό κόστος το οποίο σας επηρεάζει έμμεσα;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

23. Ποιο πιστεύετε ότι είναι το κόστος στην εταιρεία σας για τη λήψη μέτρων, ώστε η εργασίες σας να είναι περισσότερο φιλικές προς το περιβάλλον;

- Μικρό
- Μέσο
- Ψηλό

24. Πιστεύετε ότι με το να προβαίνετε σε εθελοντικές δράσεις, θα συμβάλλετε στη μείωση των έμμεσων εξόδων;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

25. Εξηγήστε την απάντησή σας.

.....
.....
.....
.....

ΣΤ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

26. Γνωρίζετε τα κύρια περιβαλλοντικά προβλήματα της Κύπρου;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

27. Εάν ναι, μπορείτε να τα ταξινομήσετε με βαθμό προτεραιότητας σύμφωνα με τη δική σας γνώμη;

.....
.....
.....
.....

28. Συμμετέχετε σε οποιοσδήποτε πρωτοβουλίες περιβαλλοντικής προστασίας;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

29. Εάν ναι, μπορείτε να τις κατονομάσετε;

.....
.....
.....
.....

Z. ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ

30. Τι αντιλαμβάνεστε από τις ακόλουθες φράσεις:

ΑΡΧΗ 7: ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ.

.....
.....
.....

ΑΡΧΗ 8: ΑΝΑΛΗΨΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

.....
.....
.....

ΑΡΧΗ 9: ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΦΙΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ.

.....
.....
.....

31. Γνωρίζετε τις ακόλουθες πρωτοβουλίες ή/και συμφωνίες;

- Πρόγραμμα Δράση «21ος αιώνας»
- Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη
- Σύμβαση που επικυρώθηκε από την Κύπρο
- Αξιολόγηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΙΑ)
- Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (SEA)
- Σχετική ευθύνη των ενεργειών σας

H: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

32. Οι πελάτες σας ζητούν προϊόντα και υπηρεσίες που είναι φιλικές προς το περιβάλλον;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

33. Εάν ναι, πώς ανταποκρίνεστε στη ζήτηση αυτή;

.....
.....
.....
.....
.....

34. Ποιος είναι ο ρόλος των «μεσαζόντων» (προμηθευτών, υπεργολάβων, κτλ.) της αλυσίδας αξίας της βιομηχανίας σας στο να σας βοηθήσει ή όχι στο να ανταποκριθείτε στη ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες φιλικές προς το περιβάλλον;

.....
.....
.....
.....

35. Ποια είναι η στάση σας προς την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»;

.....
.....
.....
.....

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΗ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΥΠΟΜΟΝΗ ΣΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Στατιστική Ανάλυση

Η πρώτη στατιστική επεξεργασία του συνόλου των δεδομένων αφορούσε την αποδοχή των ακραίων τιμών (outliers) του δείγματος. Ακραία τιμή σε ένα σύνολο δεδομένων ορίζεται ως μια περίπτωση, η οποία φαίνεται να είναι ασυνεπής με τα υπόλοιπα δεδομένα, σε σχέση με ένα υποθετικό στατιστικό μοντέλο (στην περίπτωση μας, με το μοντέλο κανονικής κατανομής). Συνεπώς, μια ακραία τιμή είτε λαμβάνει χώρα με πολύ μικρή πιθανότητα στο υποθετικό μοντέλο είτε δεν ανήκει στον πληθυσμό (π.χ. είναι «ρύπος»). Τέτοια ασυνήθιστα αποτελέσματα όντως υψώνουν κόκκινη σημαία. Η στατιστική επιστήμη παρέχει ένα χρήσιμο και επιστημονικό πλαίσιο στο οποίο θα γίνει η ανάλυση αυτών των αποτελεσμάτων αλλά όχι ένα μηχανικό κανόνα εργασίας. Η επεξεργασία των ακραίων τιμών εξαρτάται από τη φύση του συνόλου των δεδομένων.

Σε βιολογικά πειράματα για παράδειγμα είναι εξαιρετικά σημαντικό να γνωρίζει κανείς τις ακριβείς «εργαστηριακές συνθήκες» που ακολουθήθηκαν σε κάθε επανάληψη του πειράματος. Στην περίπτωση των ακραίων τιμών, θα πρέπει να αναθεωρήσουμε και αναλύσουμε τις συνθήκες αυτές και να προβούμε σε τεχνική και στατιστική ανάλυση σε αυτά. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουμε να ανακαλύψουμε τους πραγματικούς λόγους πίσω από τις ακραίες τιμές. Θα μπορούμε στη συνέχεια με καλύτερο έλεγχο των συνθηκών να επιλύσουμε το πρόβλημα (εάν υπήρχε πρόβλημα με τις συνθήκες) και να μειώσουμε τη συνολική μεταβλητότητα της διαδικασίας και να μειώσουμε τη μεταβλητότητα του μοντέλου.

Στην οικονομική και κοινωνική έρευνα από την άλλη, είναι σημαντικό να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος των ακραίων τιμών στη συμπεριφορά και κατανομή του μοντέλου, υπολογίζοντας στατιστικά μέτρα (όπως το μέσο όρο) συγκεκριμένων, συνήθως, ποσοτικών μεταβλητών. Ορισμένοι άλλοι ερευνητές επιμένουν να χρησιμοποιούν ιστορικά δεδομένα και δεδομένα από παρόμοιες μελέτες. Η σύγκριση της συμπεριφοράς ενός συγκεκριμένου συνόλου δεδομένων (με ή χωρίς ακραίες τιμές) με ιστορικά δεδομένα δυνατόν να υποδείξουν την αποδοχή ή απόρριψη των ακραίων τιμών. Στην περίπτωση αυτή, τα ιστορικά δεδομένα πηγάζουν από τον ίδιο πληθυσμό.

Στο σύνολο των δεδομένων μας η μεταβλητή που χρησιμοποιήθηκε στον έλεγχο των ακραίων τιμών ήταν αυτή που σχετίζεται με το ερώτημα για το ποσοστό των μεικτών κερδών που η εταιρεία είναι έτοιμη να επενδύσει εθελοντικά για την εφαρμογή δράσεων που είναι φιλικές προς το περιβάλλον.

Συνήθως, χρησιμοποιούνται δύο μέθοδοι για τον έλεγχο των ακραίων τιμών στα σύνολα δεδομένων. Η πρώτη μέθοδος (τεστ ακραίων τιμών - Extreme value test) είναι χρήσιμη για μικρό αριθμό δεδομένων και όταν μόνο μία ή δύο μετρήσεις θεωρούνται πιθανές για να είναι ακραίες τιμές. Η δεύτερη μέθοδος (τεστ του Rosner) είναι χρήσιμη για μεγαλύτερο αριθμό δεδομένων (>25) και μπορεί να ανιχνεύσει μεγάλο αριθμό ακραίων τιμών.

Το τεστ ακραίων τιμών (γνωστό επίσης και ως Dixon's test) αποτελεί μια κατάλληλη μέθοδο εξέτασης κατά πόσο μια παρατήρηση αποτελεί ακραία τιμή ή όχι. Το τεστ είναι σχετικά απλό στη χρήση. Εάν θεωρείται ότι είναι δυνατή η ύπαρξη πέραν της μιας ακραίας τιμής (από την οπτική επιθεώρηση των δεδομένων χρησιμοποιώντας σχεδιαγράμματα συχνότητας ή/και κανονικών πιθανοτήτων) τότε οι πιθανές ακραίες τιμές πρέπει να εξεταστούν σε σειρά από την λιγότερο σοβαρή μέχρι την περισσότερο σοβαρή.

Το τεστ του Rosner έχει δύο βήματα. Στο πρώτο βήμα, καθορίζεται ο μέγιστος αριθμός ακραίων τιμών που δυνατόν να είναι παρούσες. Στη συνέχεια, υπολογίζεται η μέση και συνήθης απόκλιση των εναπομεινάντων δεδομένων (αφού αφαιρεθούν οι k πιο ακραίες παρατηρήσεις). Στη συνέχεια υπολογίζεται μια κρίσιμη τιμή η οποία συγκρίνεται με τις κανονικές τιμές του τεστ.

Και τα δύο τεστ διενεργήθηκαν στο σύνολο των δεδομένων μας. Και τα δύο τεστ έδειξαν ότι αυτές οι 6 περιπτώσεις θα πρέπει να εξαιρεθούν ως ακραίες τιμές. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, το ποσοστό των μικτών κερδών που μια εταιρεία είναι έτοιμη εθελοντικά να επενδύσει για την εφαρμογή δράσεων που είναι φιλικές προς το περιβάλλον ήταν ίσο ή μεγαλύτερο του 10%.

Για μια πιο περιεκτική περιγραφή του αντίκτυπου των ακραίων αυτών τιμών στη μεταβολή, χρησιμοποιήσαμε (όπως φαίνεται και από το τεστ του Rosner) τη μέση τιμή της μεταβλητής. Στο σύνολο δεδομένων με όλα τα ερωτηματολόγια, η μέση τιμή αυτής της μεταβλητής ήταν 3,78%, υποδηλώνοντας ότι κατά μέσο όρο μια εταιρεία είναι έτοιμη να επενδύσει 3,78% των μικτών κερδών της για την εφαρμογή δράσεων που είναι φιλικές προς το περιβάλλον. Εάν αφαιρέσουμε τις 6 ακραίες τιμές τότε ο μέσος όρος πέφτει στο 1.78%. Σημαντική παρατήρηση εδώ είναι ότι προσθέτοντας 6 επιπλέον περιπτώσεις στο σύνολο των δεδομένων που επεξεργαστήκαμε (δηλ. περίπου 11% των παρατηρήσεων) ο μέσος όρος της μεταβλητής αλλάζει κατά 100%!

Η παρατήρηση αυτή σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα των δύο τεστ υπέδειξαν ότι αυτές οι 6 ακραίες τιμές θα πρέπει να απορριφθούν από το σύνολο των δεδομένων. Συνεπώς, η στατιστική ανάλυση διεξάχθηκε στη βάση ενός συνόλου δεδομένων 45 ερωτηματολογίων.

Για κάθε μία ερώτηση, υπολογίστηκε στη συνέχεια η κατανομή των απαντήσεων. Για τις ποιοτικές μεταβλητές, υπολογίστηκε επίσης η μέση τυπική απόκλιση, το εύρος και ο μέσος όρος. Τα κύρια αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες. Στην Έκθεση αυτή περιλαμβάνεται λεπτομερής στατιστικός πίνακας υπό μορφή παραρτήματος. Στις ακόλουθες ενότητες, η χρήση της λέξης «σημαντική» υποδηλώνει «σημαντική στατιστική διαφορά».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Αποτελέσματα έρευνας για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη – Φάση I

Παράλληλα με το έργο αυτό, η εταιρεία RAI ανέλαβε την πρωτοβουλία «Δράση για Συνεργασία και Εμπιστοσύνη» (ACT) του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για τη διεξαγωγή έρευνας για την εταιρική κοινωνική ευθύνη. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής παρέχουν συμπληρωματικά στοιχεία που δυνατόν να δώσουν απάντηση σε ορισμένες από τις ερωτήσεις που τέθηκαν στην Περιβαλλοντική Έρευνα του Οικουμενικού Συμφώνου για την Κύπρο. Πιο κάτω, παρατίθενται μόνο οι ενότητες της έρευνας της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που αντιστοιχούν στις περιβαλλοντικές αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου.

Μεθοδολογία

Δομή Δείγματος Οικουμενικού Συμφώνου και Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

	Σύνολο	T/K εταιρείες	E/K εταιρείες
Σύνολο	184	80	104
Κυβερνητικοί / Ημικρατικοί Οργανισμοί	3	-	3
Χρηματοοικονομικοί / Τραπεζικοί	9	3	6
Μεταποίηση / Κατασκευές	62	34	28
Εμπόριο	43	25	18
Τουρισμός / Τροφοδοσία	32	5	27
Τηλεόραση / ΜΜΕ / Εκδόσεις	8	3	5
Μεταφορές	6	3	3
Συμβουλευτικές Υπηρεσίες IT/Επικοινωνίες	5	2	3
Συντεχνίες	2	-	2
Λιμάνια / Μαρίνες / Ναυτιλιακές εταιρείες	3	1	2
Δημοτικά Συμβούλια	2	-	2
Άλλο	9	4	5

Μέθοδος συλλογής δεδομένων

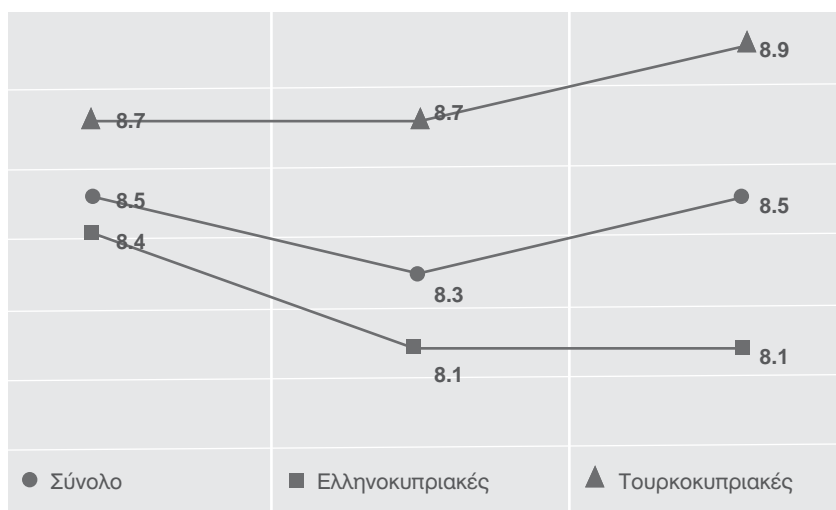
Η συλλογή όλων των στοιχείων που περιλαμβάνονται στην παρούσα Έκθεση έγινε με τηλεφωνικές συνεντεύξεις με τους διευθυντές, συμβούλους ή άλλους αξιωματούχους των οργανισμών που περιλαμβάνονται στο δείγμα. Ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν σε μια σειρά από ερωτήσεις του ερωτηματολογίου και οι απαντήσεις τους συγκεντρώθηκαν για την παραγωγή των στατιστικών αποτελεσμάτων.

Επιλογή δείγματος

Η επιλογή του δείγματος έγινε τυχαία από βάσεις δεδομένων κυπριακών εταιρειών και οργανισμών (ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή βάση δεδομένων).

Η δομή του δείγματος που προέκυψε, σύμφωνα με το τομέα εργασιών των εταιρειών που επελέγησαν παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα.

Συχνότητα όπου η Δική σας Εταιρεία Συμμορφώνεται με τις Αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου για την Προστασία του Περιβάλλοντος

Ο βαθμός στον οποίο οι ερωτηθέντες υποστήριξαν ότι οι εταιρείες τους στήριζαν και σέβονταν το περιβάλλον ήταν ψηλό – πολύ περισσότερο από 8 βαθμούς στην κλίμακα των 10 .

Ωστόσο, συγκριτικά με το βαθμό στον οποίο οι ερωτηθέντες υποστήριξαν ότι οι εταιρείες τους στήριζαν τις πλείστες άλλες αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου, η στήριξη προς το περιβάλλον ήταν χαμηλότερη.

Στηρίζει την προληπτική προσέγγιση σε περιβαλλοντικές προκλήσεις

Προάγει μεγαλύτερη περιβαλλοντική ευθύνη

Ενθαρρύνει την ανάπτυξη και διάδοση τεχνολογιών που είναι φιλικές προς το περιβάλλον

Κλίμακα:

1= Καθόλου 10= Πάρα πολύ

Ετήσιος Προϋπολογισμός για Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και Περιβαλλοντική Ευθύνη

Ετήσιος προϋπολογισμός για Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και Περιβαλλοντική Ευθύνη

Βάση: Όλες οι εταιρείες με ιστορικό προσφοράς

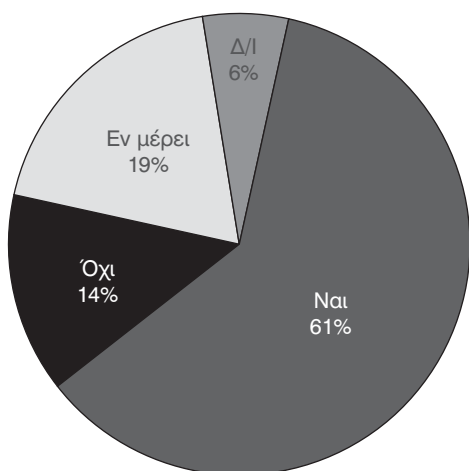
	ΕΚΕ (2006)	ΠΕ (2006)	ΕΚΕ (2007)	ΠΕ (2007)
	%	%	%	%
	23	48	26	37
Χωρίς προϋπολογισμό	17	8	9	3
Μέχρι ΛΚ 2.000	15	6	5	8
ΛΚ 2.001 – ΛΚ 5.000	6	6	6	3
ΛΚ 5.001 - ΛΚ 10.000	6	1	4	9
ΛΚ 10.001 - ΛΚ 20.000	10	6	8	5
ΛΚ 20.001 +	22	23	42	38
Δεν γνωρίζω	ΛΚ	ΛΚ	ΛΚ	ΛΚ
Μέσος όρος	9.309	4.348	9.309	4.348

Αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι πολλές εταιρείες που περιλαμβάνονται στο δείγμα μας έκαναν φιλανθρωπικές δωρεές ή προσέφεραν σε άλλους φιλανθρωπικούς σκοπούς όπως και όταν αυτό τους ζητήθηκε. Ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό (23% για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και 48% για την Περιβαλλοντική Ευθύνη) ανέφερε ότι ο προϋπολογισμός τους δεν ήταν σχεδιασμένος κατά τρόπο που να περιλαμβάνει το σκοπό αυτό.

Κατά μέσο όρο, οι προϋπολογισμοί που είναι διαθέσιμοι για την Περιβαλλοντική Ευθύνη ήταν περίπου οι μισοί εκείνων που σχεδιάστηκαν για σκοπούς Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης – με μέσο όρο ΛΚ9.309 για Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και ΛΚ4.348 για την Περιβαλλοντική Ευθύνη.

Κατά πόσο η Εταιρεία Προσπάθησε να Μειώσει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις μέσω της Εξοικονόμησης Ενέργειας

Κατά πόσο εφαρμόζαν μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων (184)

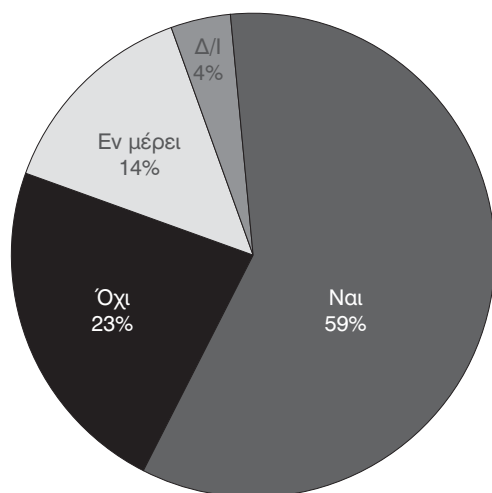

61% των εταιρειών που περιλαμβάνεται στο δείγμα μας υποστήριξε ότι προσπαθούσαν να μειώσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ως προς την εξοικονόμηση ενέργειας, ενώ 14% δεν προσπάθησε και 19% έκανε κάποιες προσπάθειες για εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας.

Ένα μικρό ποσοστό 6% ένιωθε ότι οι εργασίες της εταιρείας τους δεν είχαν επιπτώσεις στο περιβάλλον, συνεπώς η μείωση αυτή δεν ίσχυε για αυτούς.

Κατά πόσο η Εταιρεία Προσπάθησε να Μειώσει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις μέσω της Ελαχιστοποίησης και Ανακύκλωσης Αποβλήτων

Κατά πόσο εφαρμόζε την ελαχιστοποίηση και ανακύκλωση αποβλήτων
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων (184)

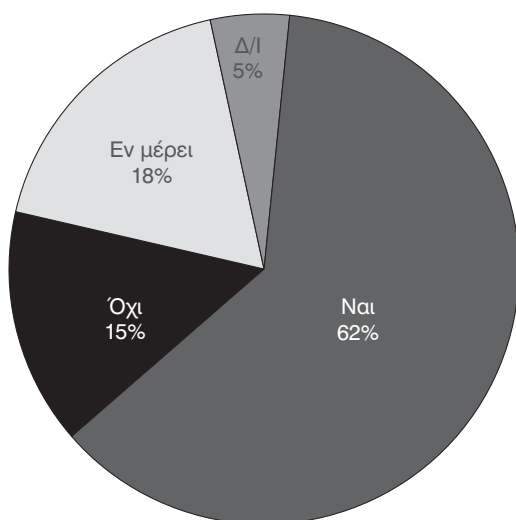
Η ελαχιστοποίηση και ανακύκλωση αποβλήτων εφαρμόζονται από το 59% των εταιρειών των ερωτηθέντων ως τρόπος μείωσης των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Σχεδόν το ένα τέταρτο των ερωτηθέντων δεν προσπάθησε να μειώσει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της ανακύκλωσης ή ελαχιστοποίησης των αποβλήτων και μόνο το 14% προέβη σε ορισμένες ενέργειες ως προς αυτό.

4% ένιωθε ότι το είδος αυτό της ενέργειας δεν ισχύει για τις εταιρείες τους.

Κατά πόσο η Εταιρεία Προσπάθησε να Μειώσει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις μέσω της Πρόληψης της Ρύπανσης

Κατά πόσο εφαρμόζει την πρόληψη της ρύπανσης
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων (184)

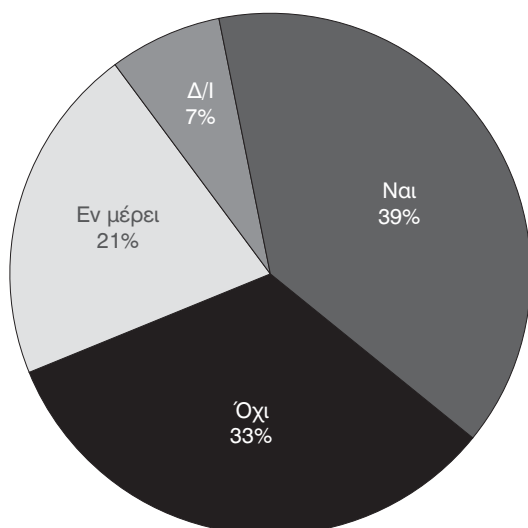

62% των εταιρειών στο δείγμα μας προέβηκε σε ορισμένες ενέργειες για μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μέσω της πρόληψης της ρύπανσης. 15% δεν έπραξε τίποτε και 18% έπραξε εν μέρει.

5% νιώθει ότι αυτό το είδος της ενέργειας δεν ισχύει για τις εταιρείες τους.

Κατά πόσο η Εταιρεία Προσπάθησε να Μειώσει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις μέσω των Επιλογών Βιώσιμων Μεταφορών

Κατά πόσο χρησιμοποιεί επιλογές βιώσιμων μεταφορών
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων (184)

Οι επιλογές βιώσιμων μεταφορών δεν αποτέλεσαν δημοφιλή επιλογή για την πλειοψηφία των εταιρειών που περιλήφθηκαν στο δείγμα μας.

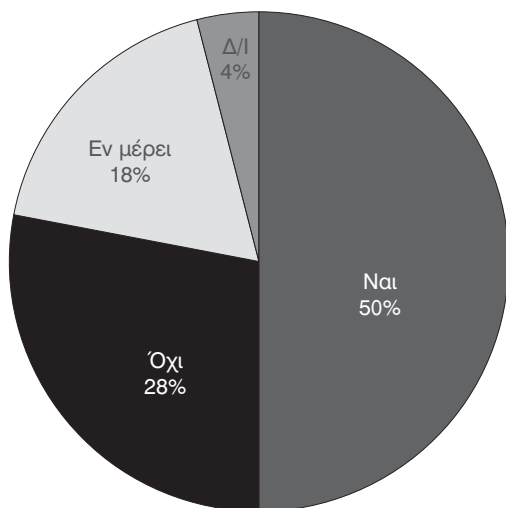
Η μειοψηφία του 39% από αυτούς ανέφερε ότι αυτή ήταν μια από τις ενέργειες στις οποίες προέβησαν σε μια προσπάθεια μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των μεταφορών στο περιβάλλον.

21% υποστήριξε ότι έκανε επιλογές βιώσιμων μεταφορών εν μέρει, ενώ 33% δεν επέλεξε και 7% ένιωσε ότι ο τύπος αυτής της ενέργειας δεν ήταν σχετικός με την εταιρεία τους και τις λειτουργίες της.

Κατά Πόσο η Εταιρεία Μπορεί να Εξοικονομήσει Χρήματα Μειώνοντας τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις της

Κατά πόσο η εταιρεία μπορεί να εξοικονομήσει χρήματα μειώνοντας τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της

Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων (184)

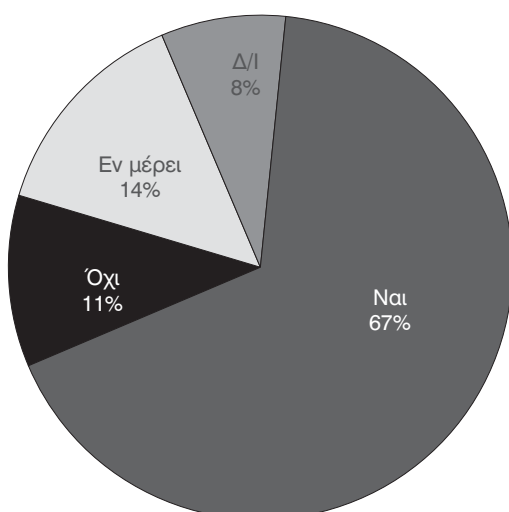
50% των ερωτηθέντων πίστευε ότι οι εταιρείες τους θα μπορούσαν όντως να εξοικονομήσουν χρήματα προβαίνοντας σε ενέργειες μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεών τους. 28% πίστευε ότι δεν θα μπορούσαν να προβούν σε οποιεσδήποτε εξοικονομήσεις μειώνοντας τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εταιρείας τους και 18% δεν ήταν σίγουρο ότι μπορούσαν.

4% ένιωθε ότι αυτό το είδος της ενέργειας δεν είχε σχέση με την εταιρεία τους ή τις λειτουργίες της.

Κατά πόσο η Εταιρεία Εξετάζει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις κατά την Ανάπτυξη Νέων Προϊόντων ή Υπηρεσιών

Κατά πόσο εξετάζει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις

Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων (184)

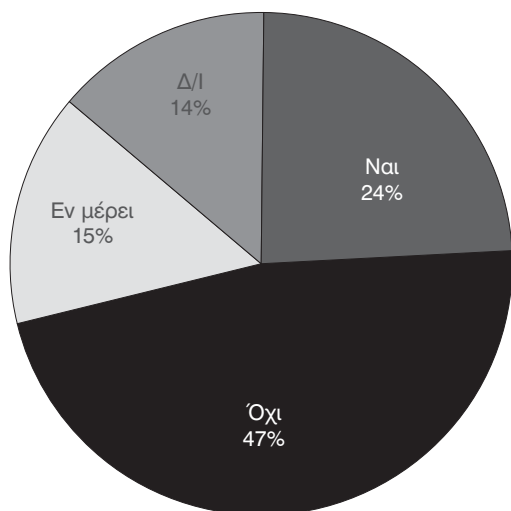

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που δημιουργούσαν ήταν μια από τις ανησυχίες που εξέταζε το 67% των εταιρειών του δείγματός μας όταν ανέπτυσσε νέα προϊόντα.

Το 11% δεν είχε μια τέτοια ανησυχία και το 14% υποστήριξε ότι εξέταζαν εν μέρει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των νέων τους προϊόντων.

Κατά πόσο η Βιωσιμότητα των Προϊόντων ή Υπηρεσιών Μπορεί να Βοηθήσει στην Απόκτηση Πλεονεκτήματος

Κατά πόσο η βιωσιμότητα προϊόντων ή υπηρεσιών μπορεί να είναι επωφελής
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων (184)

Η μειοψηφία των ερωτηθέντων (24%) πίστευε ότι η βιωσιμότητα των προϊόντων ή υπηρεσιών που παρέχονται από την εταιρεία τους θα τους έδινε πλεονέκτημα στην αγορά εργασίας.

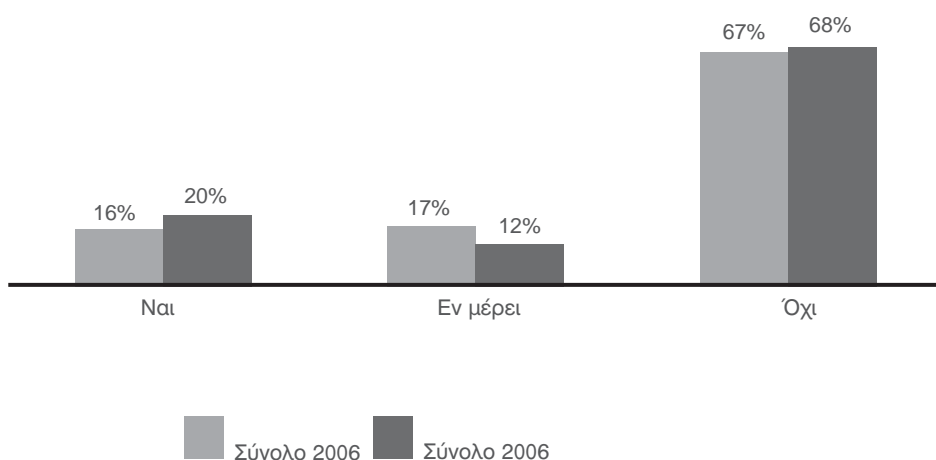
Σχεδόν οι μισοί από αυτούς (47%) δεν έβλεπαν κανένα θετικό συσχετισμό μεταξύ της βιωσιμότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών τους και της θέσης τους στην αγορά, ενώ οι υπόλοιποι πίστευαν ότι είτε θα τους βοηθούσε εν μέρει είτε ότι το θέμα αυτό δεν αφορούσε τις εταιρείες τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: Αποτελέσματα έρευνας Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης – Φάση II

Η Φάση II της έρευνας που διεξήγαγε η RAI εκ μέρους του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο 2007. Η δεύτερη φάση σχεδιάστηκε για να απαντήσει σε πρόσθετα ερωτήματα που προέκυψαν από τις έρευνες που αναφέρονται πιο πάνω. Πιο κάτω, παρουσιάζονται ορισμένα αποτελέσματα που σχετίζονται με την Έκθεση αυτή. Η μεθοδολογία και οι εταιρείες που ερωτήθηκαν είναι οι ίδιες με εκείνες της Φάσης I.

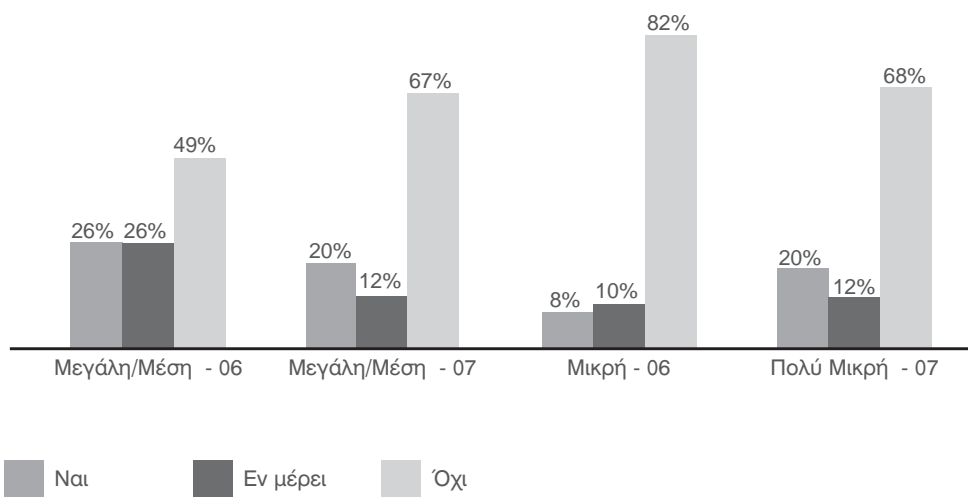
Ευαισθητοποίηση για το Οικουμενικό Σύμφωνο και την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Κατά πόσο άκουσαν ποτέ για το Οικουμενικό Σύμφωνο και για θέματα Κοινωνικής Ευθύνης
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων

Ευαισθητοποίηση για το Οικουμενικό Σύμφωνο και την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (συνέχεια)

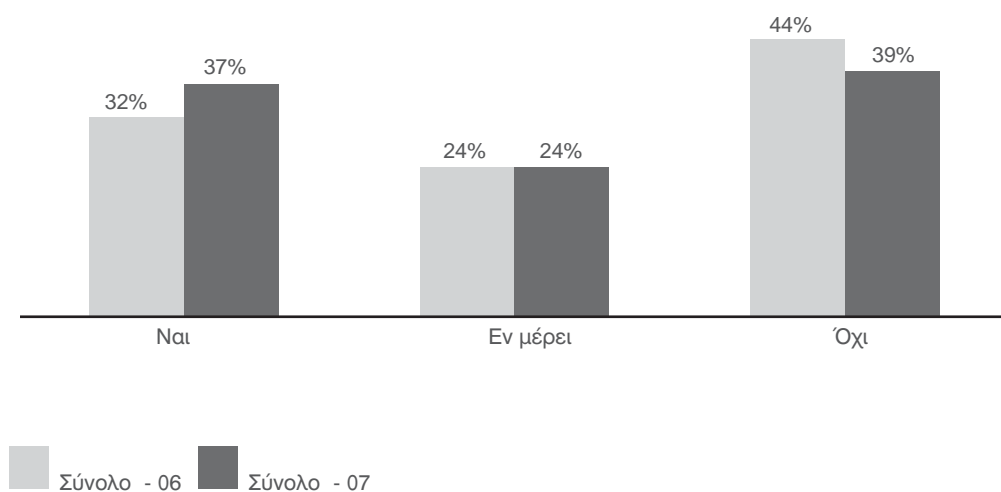
Κατά πόσο άκουσαν ποτέ για το Οικουμενικό Σύμφωνο και για θέματα Κοινωνικής Ευθύνης
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων

Ευαισθητοποίηση για Περιβαλλοντικές Αρχές

Κατά πόσο γνωρίζουν ποιες είναι οι Περιβαλλοντικές Αρχές

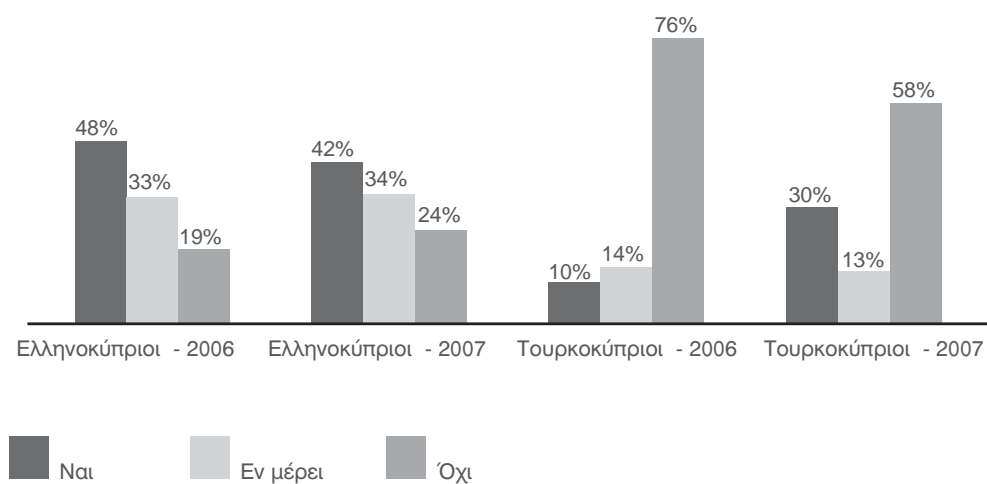
Βάση : το σύνολο των ερωτηθέντων

Ευαισθητοποίηση για Περιβαλλοντικές Αρχές (συνέχεια)

Κατά πόσο γνωρίζουν ποιες είναι οι Περιβαλλοντικές Αρχές – ανά κοινότητα

Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων

Συχνότητα όπου η Δική σας Εταιρεία Συμμορφώνεται με τις Αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου για Προστασία του Περιβάλλοντος

Βαθμός στον οποίο η δική τους εταιρεία στηρίζει και σέβεται το περιβάλλον
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων

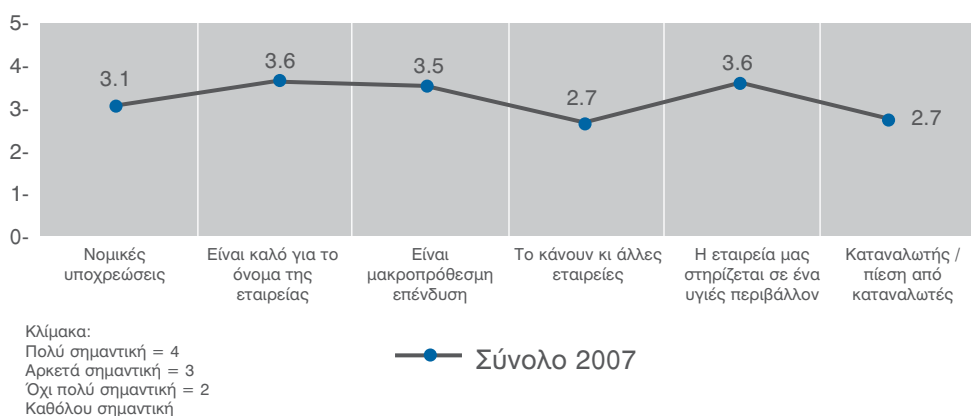
Ετήσιος Προϋπολογισμός για Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και Περιβαλλοντική Ευθύνη

Ετήσιος προϋπολογισμός για Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) και Περιβαλλοντική Ευθύνη (ΠΕ)
Βάση: Όλες οι εταιρείες με ιστορικό προσφοράς

	ΕΚΕ	ΠΕ
	(162)	(162)
	%	%
Δεν υπάρχει προϋπολογισμός	23	48
Μέχρι ΛΚ 2.000	17	8
ΛΚ 2.001 - ΛΚ 5.000	15	6
ΛΚ 5.001 - ΛΚ 10.000	6	6
ΛΚ 10.001 - ΛΚ 20.000	6	1
ΛΚ 20.001 + Δε γνωρίζω	10	6
Μέσος όρος	22	23
	ΛΚ	ΛΚ
	9.309	4.348

Επιδράσεις στην απόφαση για επένδυση στην Περιβαλλοντική Ευθύνη

Σπουδαιότητα του κάθε παράγοντα στην απόφαση για επένδυση στην Περιβαλλοντική Ευθύνη
 Βάση: Όλες οι εταιρείες που διαθέτουν ετήσιο προϋπολογισμό

Τομείς Περιβαλλοντικής Ευθύνης

Τομείς κατανομής περιβαλλοντικής ευθύνης

Βάση: Όλες οι εταιρείες που δεν διαθέτουν ετήσιο προϋπολογισμό

	%
Εξοικονόμηση ενέργειας	73
Κατανάλωση νερού	71
Μείωση νερού (ανακύκλωση)	67
Ατμοσφαιρική ρύπανση	65
Διατήρηση της φύσης	57
Διατήρηση της ακεραιότητας του τοπίου	57
Ρύπανση υδάτων	51
Υποβάθμιση φυσικού περιβάλλοντος	51
Ρύπανση εδάφους	45
Μείωση θορύβου	37
Κλιματικές αλλαγές	33

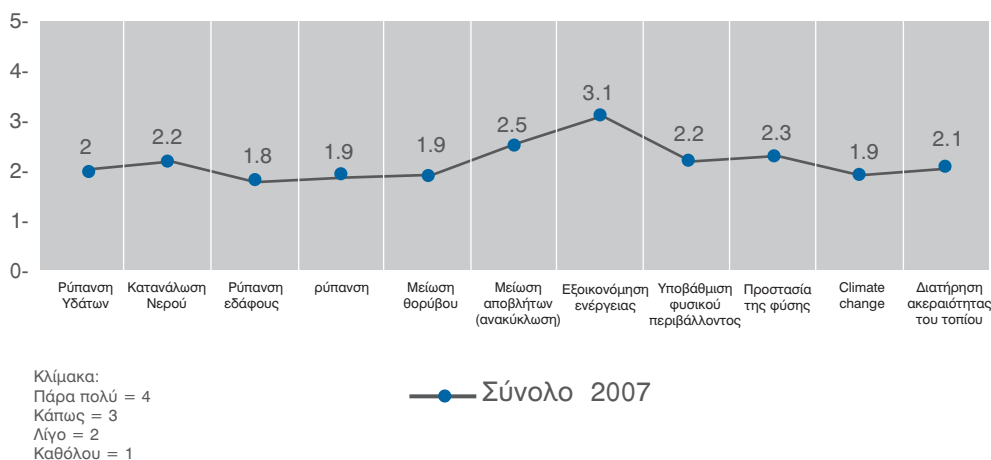
Λόγοι Γιατί δεν Κατανέμεται Προϋπολογισμός για Περιβαλλοντική Ευθύνη

Σπουδαιότητα του κάθε παράγοντα στην απόφαση για επένδυση στην Περιβαλλοντική Ευθύνη
 Βάση: Όλες οι εταιρείες που δεν διαθέτουν ετήσιο προϋπολογισμό

	%
Δεν υπάρχει νομοθεσία που να το επιβάλλει	76
Δεν το κάνει κανένας άλλος	52
Δεν το σκεφτήκαμε ποτέ	28
Το κόστος θα ήταν πολύ αυξημένο	17
Δεν υπάρχει όφελος για την εταιρεία μας από αυτό	17

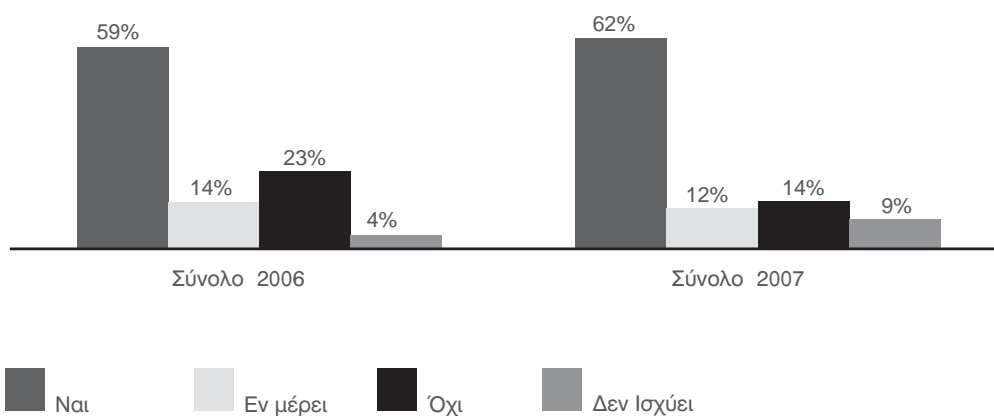
Έκταση της Εξοικονόμησης Χρημάτων με Μείωση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων πάνω ...

Σπουδαιότητα του κάθε παράγοντα στην απόφαση επένδυσης στην Περιβαλλοντική Ευθύνη
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων

Κατά πόσο η Εταιρεία Προσπάθησε να Μειώσει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις μέσω της Εξοικονόμησης Ενέργειας

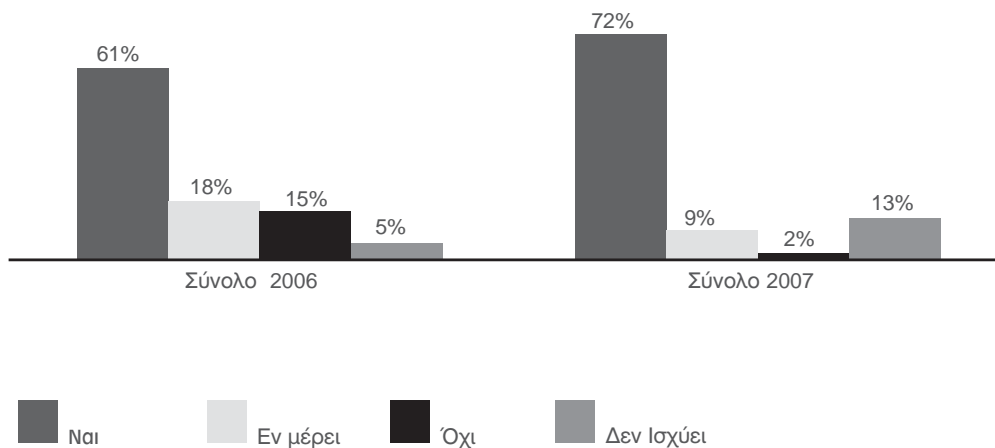
Κατά πόσο εφαρμόζε πολιτική για εξοικονόμηση ενέργειας
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων

Κατά πόσο η Εταιρεία Προσπάθησε να Μειώσει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις μέσω της Πρόληψης της Ρύπανσης

Κατά πόσο εφαρμόζε πολιτική για πρόληψη της ρύπανσης

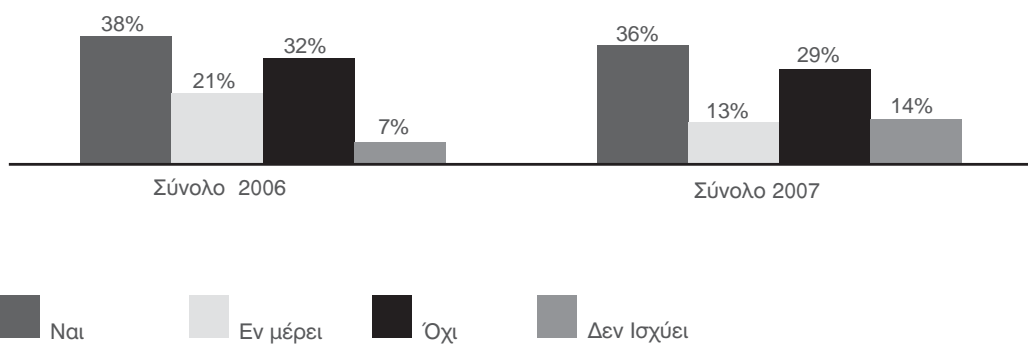
Βάση: το σύνολο όλων των ερωτηθέντων

Κατά πόσο η Εταιρεία Προσπάθησε να Μειώσει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις μέσω των Επιλογών Βιώσιμων Μεταφορών

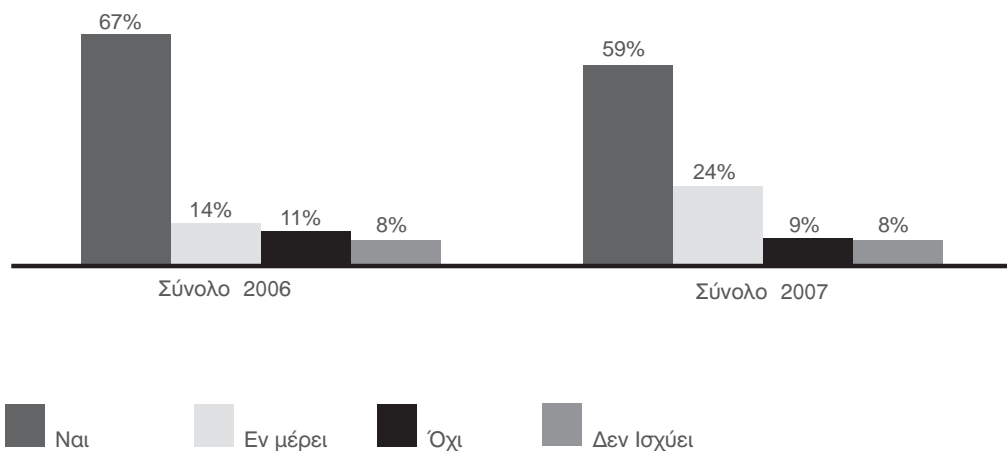
Κατά πόσο η εταιρεία χρησιμοποιεί επιλογές βιώσιμων μεταφορών

Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων

Κατά πόσο η Εταιρεία Εξετάζει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις όταν Αναπτύσσει Νέα Προϊόντα ή Υπηρεσίες

Κατά πόσο η Εταιρεία Εξετάζει τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων

Κατά πόσο η Βιωσιμότητα των Προϊόντων Μπορεί να Βοηθήσει στην Απόκτηση Πλεονεκτήματος

Κατά πόσο η βιωσιμότητα των προϊόντων ή υπηρεσιών μπορεί να είναι συμφέρουσα
Βάση: το σύνολο των ερωτηθέντων

